İ N E G Ö L BELEDİYESİ

SONUÇ BİLDİRGESİ

2025 / ŞUBAT

KÜNYE

E-ISBN
978-975-8080-16-8

Sayfa Dizgi ve Tasarım
Doç. Dr. Arda ERAVCI

Kitap Adı
İnegöl Belediyesi Halk Bilimi Çalıştayı 2025 Sonuç Bildirgesi (e- Kitap)

Baskı
İnegöl Belediyesi

Editörler
Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU
Doç. Dr. Arda ERAVCI

Yayın Koordinatörü
Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU

İnegöl Belediyesi

Adres: Kemalpaşa Mahallesi, Adnan Menderes Blv. No:1 16400 İnegöl/BURSA
e-Posta: belediye@inegol.bel.tr
WhatsApp Numarası: 0530 157 3000
/inegolbld
www.inegol.bel.tr

ÖNSÖZ

Farklı kültürlere ait renklerin bezediği, zengin demografik yapısıyla bölgenin cazibe merkezlerinden biri olan, ticari hayatın hareketliliği ve bünyesinde barındırdığı marka değerleriyle örnek şehir İnegöl'ümüz.

Birçok önemli medeniyete ev sahipliği yapmış, 5000 yıllık bir geçmişe sahip bu kadim şehir, sahip olduğu önemli değerleriyle, İnegöl'ü İnegöl yapan özellikleriyle yoluna emin adımlarla devam ediyor.

Geçmişimizden aldığımız güçle, Türkiye yüzyılında İnegöl'ümüzü yaşanabilir bir kente dönüştürmenin gayreti içerisindeyiz. Aziz şehrimizin yarınlarını inşa etmek için gecemizi gündüzümüze katarak var gücümüzle çalışmaya ve üretmeye devam ediyoruz.

Bizler, dört bir tarafımızı çevreleyen önemli şahsiyetlerin gölgesinde bir çınar ağacının esintisi ile gönülden bağlı olduğumuz İnegöl'ümüzde artık kaybolmaya yüz tutmuş ya da yitip gitmiş somut ve somut olmayan kültürel değerleri üzerine araştırmalar yapıp, bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla çalışmalar yürütüyoruz.

İnegöl Belediyesi olarak, belediyemizin kuruluşunun 155.yılı anısına düzenlenen, İnegöl Araştırmaları Merkezinin de ilk programı olarak dikkat çeken, İnegöl Halk Bilimi Çalıştayı ile önemli bir programa ev sahipliği yapmanın mutluluğunu yaşadık. Çalıştayda; Kentlilik Bilinci – Kent Estetiği, Kırsal Yaşam – Saha Araştırmaları, Gastronomi – Mutfak ve Halk Sanatları – Somut Olmayan Kültürel Miras başlıkları ele alınarak 4 oturum ve 8 masada şehrin kültürel mirasına dair derinlemesine konuşmalar gerçekleştirildi.

İnegöl'e çalışmalarıyla değer katmış, şehrimize önemli veriler sunmuş uzman akademisyenler, saha araştırmacıları, meslek ustaları, koleksiyonerler, sanatçılar, halk bilimciler, eğitimci yazarlar, mühendisler ve mimarların katılımıyla gerçekleştirilen İnegöl Halk Bilimi Çalıştayının, şehrimize önemli katkı sunacağına yürekten inanıyoruz.

Kuruluşa, dirilişe ve kurtuluşa şahitlik etmiş bir şehir olarak İnegöl'ün bugünü ve geleceğine farkı vizyonlar sunacak, şehir olgusunu üst seviyelere taşıma noktasında ortaya konulacak her türlü çalışmanın yanında olmaya devam edeceğiz.

Bu minvalde, İnegöl Halk Bilimi Çalıştayı'nda, alanında uzman olan kişilerin yer aldığı masalarda, çalıştayın içeriğinde yer alan konular, alanında uzman kişilere söz verilerek analiz edilip, masalarda çıkan sonuçlar ise koordinatör uzman kişilerce bir araya getirilerek çalıştayın sonuç bildirgesi kitabı hazırlanmıştır.

İnegöl üzeri örtülmüş bir hazine. Bu hazineyi gün yüzüne çıkartmak için gerçekleştirdiğimiz Halk Bilimi Çalıştayı'nda yer alan

masa önerileri ile katılımcıların sundukları fikir, görüş ve önerileri bir araya getirerek Çalıştay Kitabı hazırladık. Çalıştaydan çıkan fikir, görüş ve önerilerin hayat bulması en büyük temennimiz olacaktır.

Artık bu kadim şehir için birlik olma zamanı. Çalıştayda farklı fikirlerin sunduğu ortak sinerjinin, İnegöl'e çok şey katacağına inancımız tamdır. Ayrıca, şehrimizin önemli değerlerini gün yüzüne çıkararak, somut olmayan kültürel mirasımızın yarınlara taşınmasına da vesile olacaktır.

İnegöl Belediyesinin kuruluşunun 155. yılına özel olarak hazırlanan, İnegöl Araştırmaları Merkezinin de ilk programı olan İnegöl Halk Bilimi Çalıştayına katılım gösteren, şehrimiz için önemli çalışmalara imza atmış alanında uzman kişilere, şehrimiz adına sunmuş oldukları fikir, görüş ve önerileri için teşekkür eder, sevgi ve saygılarımı sunarım.

Alper TABAN
İnegöl Belediye Başkanı

SUNUŞ

İnegöl'ün köklü geçmişi ve kültürel zenginliği, süreklilik içinde değişen bir toplumsal yapıyı da beraberinde getirmektedir. İnegöl Belediyesi'nin halk biliminin farklı alanlarındaki güncel yaklaşımları ele almak ve paylaşmak amacıyla düzenlediği "İnegöl Belediyesi Halk Bilimi Çalıştayı 2025" kapsamında kentlilik bilinci & kent estetiği, kırsal yaşam, gastronomi & mutfak, halk sanatları ve somut olmayan kültürel miras başlıkları altında derinlikli tartışma ve değerlendirmelere imkân sunmayı hedefledik.

Çalıştay süresince, İnegöl'ün gelişen kent dokusu içerisinde kentlilik bilincinin nasıl güçlendirilebileceği, kent estetiğinin korunmasına ve iyileştirilmesine yönelik stratejiler, kırsal yaşam pratiklerinin sürdürülebilirliği, yerel gastronomi değerlerinin yaşatılması ve özgün mutfak kültürümüzün gelecek nesillere aktarımı gibi çok boyutlu meseleler uzman katılımcılarımızca ele alınmıştır. Geleneksel el sanatlarından folklorik anlatılara, oyun ve müzikten, zanaatlara kadar pek çok unsur, katılımcıların katkılarıyla ele alınmış; çalışma sonunda kültürel mirasın korunmasına yönelik yol haritaları oluşturulmuştur. Bu başlık altında, genç kuşakların ilgisinin artırılması ve sözlü kültürün kayıt altına alınarak modern teknolojiyle uyumlu biçimde yaşatılmasına dair öneriler öne çıkmıştır.

Ortaya çıkan sonuç bildirgesi, yalnızca çalıştayımızın bir çıktısı değil; İnegöl'ün kültürel yolculuğunda önemli bir durak ve rehberdir. Bu eserin, başta kent yöneticileri ve politika yapıcılar olmak üzere tüm kentlilere, araştırmacılara, eğitimcilere ve geleceğin kuşaklarına ilham kaynağı olmasını umuyorum.

Çalıştayımıza katılarak bilgi ve deneyimlerini bizlerle paylaşan tüm değerli akademisyenlere, araştırmacılara, kent paydaşlarına ve sivil toplum temsilcilerine; ayrıca çalıştayın düzenlenmesinde emeği geçen İnegöl Belediyesi çalışanlarına ve tüm gönüllülere teşekkür

ederim. Bu çalıştayda edinilen kazanımların, İnegöl'ümüzün kültürel yaşamına kalıcı katkılar sağlayacağına olan inancım tamdır.

Saygılarımla,

Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU
Çalıştay Moderatörü

ÇALIŞTAY KÜNYESİ

Düzenleyen

İnegöl Belediyesi Şehir Araştırmaları Merkezi

Çalıştay Moderatörü

Prof. Dr. Bülent KURTİŞOĞLU
(Ardahan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dekanı)

Çalıştay Konu Başlıkları

Kentlilik Bilinci & Kent Estetiği
Kırsal Yaşam
Gastronomi & Mutfak
Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras

Çalıştay Masaları ve Katılımcılar

MASA 1 – Kentlilik Bilinci & Kent Estetiği
Masa Moderatörü: Dr. Cihad DOĞAN

- **Eren ARSLAN** *(İlçe Kaymakamı)*
- **Dr. Cihad DOĞAN** *(Uludağ Üniversitesi İnegöl Meslek Yüksekokulu)*
- **Fevzi DÜLGER** *(Belediye Başkan Yardımcısı)*
- **Ömer Faruk BAŞTÜRK** *(Belediye Meclis Üyesi – Kültür Komisyonu Üyesi)*
- **Uzm. Dr. Hayrettin GÖÇMEN** *(İnegöl Devlet Hastanesi Başhekimi)*
- **Yusuf ŞEHİTOĞLU** *(Şehitoğlu İnşaat)*
- **Turhan ŞAHİN** *(Araştırmacı – Yazar)*

- **Orhan ERDOĞAN** *(Bakyapı Hacı Ali Bakgör Ortaokulu Müdürü – Eğitimci)*
- **Önder KILIÇ** *(Kültür ve Sosyal İşler Müdürü – Sanat Tarihçi) / (Masa Raportörü)*

MASA 2 – Kentlilik Bilinci & Kent Estetiği
Masa Moderatörü: Prof. Dr. Mustafa ÇETİNASLAN

- **Alper TABAN** *(İnegöl Belediye Başkanı)*
- **Prof. Dr. Mustafa ÇETİNASLAN** *(Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölüm Başkanı)*
- **Melih ATEŞ** *(Belediye Başkan Yardımcısı)*
- **Bülent TEMELLİ** *(Kent Konseyi Başkanı)*
- **Murat BALAKUŞ** *(Belediye Meclis Üyesi – Kültür Komisyonu Üyesi)*
- **İlker TOKDEMİR** *(Harita Mühendisler Odası Bursa Şube Başkanı)*
- **Nizami ERİM** *(Eşraf – Ticaret Erbabı)*
- **Ahmet ÜNVER** *(Mimar)*
- **Tuğba TERZİ** *(Sanat Tarihçi) / (Masa Raportörü)*

MASA 3 – Kırsal Yaşam
Masa Moderatörü: Prof. Dr. Hülya TAŞ

- **Prof. Dr. Hülya TAŞ** *(Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü)*
- **Hasan AYDIN** *(Belediye Başkan Yardımcısı)*
- **Okan KAYA** *(İnegöl Orman İşletme Müdürü)*
- **Ali AKÇA** *(Yüksek Kimya Mühendisi – Alevi Dedesi)*
- **Sinan KAĞAN** *(İnegöl Belediyesi Muhtarlık Hizmetleri Müdürü)*
- **Turgut GÜMÜŞ** *(Eğitimci – Yazar)*
- **Serdar SEVİNÇ** *(Uzman Tarihçi – Müzeler Sorumlusu)*
- **Elif ŞİMŞEK** *(Coğrafyacı) / (Masa Raportörü)*

MASA 4 – Kırsal Yaşam
Masa Moderatörü: Prof. Dr. Musa ŞAHİN

- **Prof. Dr. Musa ŞAHİN** *(Yalova Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü)*
- **Derya UYSAL TUNCAY** *(Belediye Başkan Yardımcısı)*
- **Kamil ORUÇ** *(İnegöl İlçe Tarım Müdürü)*
- **Cihan DEMİRTAŞ** *(Belediye Meclis Üyesi – Kültür Komisyonu Üyesi)*
- **Ahmet UĞUR** *(Kulaca Tarımsal Kalkınma Kooperatifi Başkanı)*
- **Fatih ORAL** *(Uzman Halk Bilimci)*
- **Hatice UZER** *(Uzman Tarihçi) / (Masa Raportörü)*

MASA 5 – Gastronomi & Mutfak
Masa Moderatörü: Prof. Dr. Murat DOĞDUBAY

- **Prof. Dr. Murat DOĞDUBAY** *(Balıkesir Üniversitesi Rektör Yardımcısı)*
- **Doç. Dr. Yüksel OKŞAK** *(Uludağ Üniversitesi İnegöl İşletme Fakültesi)*
- **Zedal KONDAKÇI** *(İl Kültür Turizm Müdürlüğü – Halk Bilimci)*
- **Serkan Anıl GÖK** *(İşletme ve İştirakler Müdürü)*
- **Önder TATTU** *(Osmanbey Lokantası İşletmecisi)*
- **Sevgi BAYKUL** *(Girişimci)*
- **Işıl ÇELEBİ** *(Gastronomi Saha Araştırmacısı)*
- **Elif TÜRKMEN** *(Şef – Aşçı)*
- **Özgür YILDIZ** *(İşletme ve İştirakler Müdürlüğü – Turizm Sorumlusu) / (Masa Raportörü)*

MASA 6 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras
Masa Moderatörü: Doç. Dr. Mustafa POLAT

- **Dr. Kamil ÖZER** *(İl Kültür Turizm Müdürü)*
- **Doç Dr. Mustafa POLAT** *(Balıkesir Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Sanatları Anabilim Dalı)*
- **Adil Can GÜVEN** *(Çini ve Seramik Sanatçısı)*
- **Süveyla ÖZMEN AKPINAR** *(İl Kültür Turizm Müdürlüğü – Halk Bilimci)*
- **Feyza ULUUMAY GÖKALP** *(Uluumay Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı)*
- **Nedim BAYRAM** *(Eski Belediye Meclis Üyesi)*
- **Barış ŞENOL** *(Arkeolog – Koleksiyoner)*
- **Ahmet Münir AYVA** *(Kültür Bakanlığı Geleneksel Türk El Sanatları Sanatkârı)*
- **Büşra YAŞAR** *(Uzman Tarihçi)/ (Masa Raportörü)*

MASA 7 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras
Masa Moderatörü: Doç. Dr. Arda ERAVCI

- **Doç. Dr. Arda ERAVCI** *(Giresun Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Türk Halk Oyunları Bölüm Başkanı)*
- **Emin DÜNDAR** *(İnegöl Belediye Başkan Yardımcısı)*
- **Hasan CEVİZ** *(İnegöl Halk Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı)*
- **Nursan GÜVEN** *(Çini ve Seramik Sanatçısı)*
- **Menteşeli Cengiz BÜTÜN** *(Halk Müziği Derleyicisi)*
- **Hasan YÖRENÇ** *(Müzik Derleyicisi)*
- **Rıdvan SAYIN** *(Kültür Bakanlığı Yerel Halk Sanatçısı) / (Masa Raportörü)*

MASA 8 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras
Masa Moderatörü: Abdürrahim KARADEMİR

- **Abdürrahim KARADEMİR** *(Derleyici / Akademisyen)*
- **Saadettin ERDOĞAN** *(Belediye Kültür Komisyonu Üyesi)*
- **Ahmet ERDÖNMEZ** *(Koleksiyoner – Müze Kurucusu)*
- **Rüstem AVCI** *(TRT Sanatçısı)*
- **Kamil SAÇKESEN** *(Ambulans Müzesi Sorumlusu)*
- **Bayram İNALTEKİN** *(Folklor Araştırmacısı)*
- **Gül GÜNEY** *(Uzman Tarihçi) / (Masa Raportörü)*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ ..... **iii**

SUNUŞ ..... **vii**

ÇALIŞTAY KÜNYESİ ..... **ix**

İÇİNDEKİLER ..... **xv**

ÇALIŞTAY MASA SONUÇ RAPORLARI **1**

MASA 1 – Kentlilik Bilinci & Kent Estetiği 2

MASA 2 – Kentlilik Bilinci & Kent Estetiği 4

MASA 3 – Kırsal Yaşam 7

MASA 4 – Kırsal Yaşam 8

MASA 5 – Gastronomi & Mutfak 10

MASA 6 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras 15

MASA 7 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras 22

MASA 8 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras 27

ÇALIŞTAY METİNLERİ **33**

İNEGÖL: TESPİTLER – ÖNERİLER .....

Ahmet ÜNVER 34

İNEGÖL'DE KIRSAL YAŞAM, HALK EKONOMİSİ, İNANÇLARI VE BAYRAMLAR .....

Ali AKÇA 36

İNEGÖL'DE KENTLİLİK BİLİNCİ, KIRSAL YAŞAM, GASTRONOMİ VE HALK SANATLARI .....

Barış ŞENOL 50

KÜLTÜREL DEĞERLERİN FESTİVALLER VE ETKİNLİKLERLE TANITILMASI VE GELECEĞE AKTARILMASI: İNEGÖL ÖRNEĞİ .....

Bülent KURTİŞOĞLU 59

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS .....

(HALK SANATLARI).....

Büşra YAŞAR 70

KÜLTÜREL MİRASIN AKTARIMI .....

Elif ŞİMŞEK..... 74

İNEGÖL HALK BİLİMİNİ KORUMA VE KÜLTÜREL MİRAS ÜZERİNDEN TURİZM POTANSİYELİNİN ARTIRILMASI ÖNERİSİ .....

F. Feyza ULUUMAY GÖKALP 79

İNEGÖL'ÜN SOMUT OLMAYAN.....

KÜLTÜREL MİRASI .....

Gül GÜNEY 82

HALK EĞİTİM MERKEZİ VE KÜLTÜREL MİRAS KURSLARI

Hasan Ceviz 86

İNEGÖL OVASININ MADENİ; KÖYLERİ .....

Hatice UZER..... 88

İNEGÖL HAKKINDA ÖNERİLER .....

Hayrettin GÖÇMEN 94

İNEGÖL'DE HALK BİLİMİ UNSURLARI VE .....

KIRSAL YAŞAM .....

Hülya TAŞ..... 96

İNEGÖL'DE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS İÇİN TAVSİYELER .....

Kamil SAÇKESEN 100

İNEGÖL HALK BİLİMİ HAKKINDA ÖNERİLER.....

Musa ŞAHİN..... 107

İNEGÖL KÜLTÜR VARLIKLARI .....

Mustafa ÇETİNASLAN 111

KENTLİLİK BİLİNCİ VE KENT ESTETİĞİ .....

Orhan ERDOĞAN 122

İNEGÖL'ÜN DEĞERLERİ GÜN YÜZÜNE ÇIKMALI .....

Serdar SEVİNÇ..... 128

SEVGİ ORGANİK SİRKELERİ.....

Sevgi AYKUL..... 139

KIRSALDA YAŞAM .....

Sinan KAĞAN..... 143

İNEGÖL EVLERİNDE CUMBANIN ROLÜ: FONKSİYONEL VE ESTETİK BİR İNCELEME .....

Tuğba TERZİ..... 149

ÇALIŞTAY SONUÇ RAPORU 155

İNEGÖL BELEDİYESİ HALK BİLİMİ ÇALIŞTAYI 2025: SONUÇ RAPORU 156

ÇALIŞTAY MASA SONUÇ RAPORLARI

İnegöl Belediyesi Halk Bilim Çalıştayı 2025 kapsamında alanlarında uzman toplam 71 katılımcının katkıları ile 8 ayrı masada "Kentlilik Bilinci & Kent Estetiği", "Kırsal Yaşam", "Gastronomi & Mutfak" ve "Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras" başlıkları detaylı olarak üç oturum boyunca tartışılmış ve her bir masa ayrı ayrı görüş birliğine vardığı sonuçları kaleme alarak çalıştay ana masasına iletmişlerdir. Son oturumda ise tüm masaların sonuç raporları maddeler halinde tüm katılımcıların tartışmasına açılmış ve burada tartışılan sonuç raporları son şekillerini almışlardır.

Bildirgenin bu bölümünde her bir masanın çalıştay sonucunda oluşturdukları sonuç raporları (görüş ve öneriler) yer almaktadır.

MASA 1 – Kentlilik Bilinci & Kent Estetiği

Eren ARSLAN, Dr. Cihad DOĞAN, Fevzi DÜLGER, Ömer Faruk BAŞTÜRK, Uzm. Dr. Hayrettin GÖÇMEN, Yusuf ŞEHİTOĞLU, Turhan ŞAHİN, Orhan ERDOĞAN, Önder KILIÇ

GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

1- Kentlilik bilinci oluşması için kent adaptasyonu oluşturulmalıdır. Şehir tanıtımının öncelikle şehrin sakinlerine belirli bir sistemle kanalize edilmelidir.

2- Kentsel aidiyetin geliştirilmesi için mevcut kuralların uygulanması gerekmektedir.

3- Ekstrem müzelerin oluşturulması- bir müze köyü yapılabilir. İçinde kafe, restoran ve eğlence alanlarının da olduğu kültürel alanlar oluşturulmalıdır.

4- Sosyal donatı alanlarının ve faaliyetlerin arttırılması ve özel sektörün bu konuda da yatırım yapması noktasında çalışmaların yapılması gerekmektedir.

5- İnegöllülük kavramının sadece İnegöl'de doğanlar için değil tüm İnegöl'de yaşayanlara benimsetilebilmesi gerekmektedir.

6- Şehir simgesel yapılara özellikle ahşapla entegre unsurlara ihtiyaç duymaktadır. Bunlardan bir kısmı şehir içinde bir kısmı şehir giriş hatlarında uygulanmalıdır.

7- Şehrin bir sloganı olmalıdır; "Misafir dostu şehir", "Ahşabın sanatla buluştuğu şehir", vb.

8- Şehrin marka algısını olumlu geliştirecek, iyi yönlerini ön plana çıkarmamız gerekir. Bu kapsamda Şehir marka elçileri oluşturulabilir.

9- Yerel medyanın şehir imajını zedeleyen haber içeriklerinin azaltılması hususunun ciddi toplantılarda muhatapları ile istişare edilmesi gerekmektedir. Olumlu içeriklerin arttırılması üzerine çalışma yapacak gazetecilerle bir araya gelinmesi önerilir.

10- "Küçük tabela büyük itibar" (Büyük reklam tabelalarının yerine daha küçük ve estetik reklam tabelalarının konumlandırılması) mottosunun benimsenmesi önerilir.

11- Şehrin içinde Kültür Park örneğindeki gibi bir veya birkaç park daha oluşturulmalıdır.

12- Eski belediye binasının "Belediyecilik Tarihi Müzesi", "Göç Müzesi" veya Türkiye'de ilk olacak "Koku ve Kolonya Müzesi" olarak değerlendirilmesi önerilmektedir.

13- Eski hastane ve jandarma binaları gibi şehrin hafızasını yansıtan eserlerin yeniden şehre kazandırılması önerilmektedir.

14- Kasımefendi Caddesi ve çarşı dokusunda dokusal cephe iyileştirmeleri yaparak, şehrin estetik bir görünüme kavuşmasını sağlamak gerekmektedir.

15- Kentin tarihi geçmişine vurgu yapacak, kentlilik bilincinin arttırılması için mevcut tarihî yollarına bir başka yol olan Fetih Yolu gibi Söğüt'ten İnegöl'e uzanan yürüyüş yolunun kazandırılması önerilmektedir.

MASA 2 – Kentlilik Bilinci & Kent Estetiği

Alper TABAN, Prof. Dr. Mustafa ÇETİNASLAN, Melih ATEŞ, Bülent TEMELLİ, Murat BALAKUŞ, İlker TOKDEMİR, Nizami ERİM, Ahmet ÜNVER, Tuğba TERZİ

GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

1- İnegöllülük bilinci oluşturulması ve desteklenmesi gerekmektedir.

2- Kentlilik kavramının oluşturulması, geliştirilmesi ve köy-kasaba-kent yaşam kültürlerinin ayrı ayrı yaşatılması gerekmektedir.

3- Kentlilik bilincinin anaokulundan başlayıp uygulamalarla pekiştirilmesi gerekmektedir.

4- Kırsal mahallelere ait imar planların hazırlanması, yüz binlik imar planların oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir. Kısa, orta ve uzun vadeli planlamaların hazırlanması gerekmektedir. Doğru imar planları yapılırsa eğitim, sağlık, konut, sanayi, trafik, ulaşım yolları, hava kirliliği ve toprakların sürdürülebilirliği gibi bu ve benzeri problemler daha ortaya çıkmadan çözüme kavuşmuş olacaktır.

5- Kent estetiğine katkı sağlayacak otobüs durağı, bank vb. yapımında İnegöl tarihinden ve mobilya sektöründen ilham alınması önerilmektedir.

6- Şehrin ana arter sorununa alternatif yollar geliştirilerek çözüm getirilmesi önerilmektedir. Çevre yolları gibi ulaşım yollarının iyi değerlendirilmesi gerekmektedir.

7- Kentteki güvenlikli olmayan alanların istimlak edilmesi ve güvenli hale getirilmesi gerekmektedir.

8- Çevre ve temizlik bilincinin vurgulanması ve bunun yanında temiz bir şehir oluşturmak gerektiğinin her yaştan kentliye öğretilmesi önerilmektedir.

9- Eksiklerin görülüp, doğrulara ulaşabilmek için ilim ve bilimle meşgul olan genç kuşağın desteklenmesi ve kütüphane sayısının arttırılması önerilmektedir.

10- "Sokaklar da evimizdir" sloganı ile şehrin temizliği ile ilgili güzel bir örnek verilebilir.

11- Çevre bilinci için kontrol mekanizması kurulması ve gerekirse cezai yaptırımların uygulanması önerilmektedir.

12- Çevre kirliliği, gürültü kirliliği sebepleriyle zaman içerisinde mobilya sanayisinin ve doğal olarak bu sanayinin yarattığı kirliliğin şehir dışına taşınması gerekmektedir.

13- Kaldırımlar, asfaltlar, dikey parkların çözümü, trafik ulaşım sistemleri hakkında kapsamlı bir şekilde çalışıldığı görülmektedir.

14- Camilerin duvarlarının olmaması sebebiyle kent estetiğini destekleyecek düzenlemeler yapılması önerilmektedir.

15- İnegöl'ün tarihi dokusunu yansıtan yapılar ile modern yapıların uyum içinde olmasını sağlamak gerekmektedir. Bu sayede şehrin hem geçmişine saygı gösterirken hem de çağdaş bir kimlik kazanması sağlanacaktır. Bu özellik şehrin yapılaşması için önemlidir.

16- Sokak ve meydan düzenlemelerinde; yaya yolları ve trafik düzeninde ana caddelerde yayaların rahatça hareket edebileceği geniş yollar, estetik aydınlatmalar ve peyzaj düzenlemeler yapılabilir.

17- Tarihi alanların korunması kültürel miras olarak korunmalı ve bu yapılar estetik değeri arttırıcı şekilde restore edilmeli ve yeniden işlevlendirilmelidir.

18- Köyden Kentliliğe geçiş aşamasında görülen nedenler çözümlenmeli, bu husus hakkında çözümler üretilmelidir.

19- Tarımı elverişli hale getirerek sürdürülebilir tarım toprakları elde edilmesi gerekmektedir.

20- Bisiklet yolları ve yayalara özel alanların oluşturulması önerilmektedir. Böylece hem trafik sorununun azalacağı hem de estetik açıdan bir hareketliliğin sağlanacağı öngörülmektedir.

21- Kaldırım ve yol düzenlemeleri hususunda geniş daha ve düzenli kaldırımlar yapılması önerilmektedir.

22- Domaniç yolunda Tahtaköprü ile Kocayayla arasında yer alan su kaynaklarının değerlendirilmesi önerilmektedir.

23- Mahalle bazlı sosyal projeler geliştirilerek şehirde dayanışma arttırılmalıdır.

24- Kültürel mirası koruma merkezleri açılabilir.

25- Eski belediye binasının yeniden işlevlendirilmesi önerilmektedir.

MASA 3 – Kırsal Yaşam

Prof. Dr. Hülya TAŞ, Hasan AYDIN, Okan KAYA, Ali AKÇA, Sinan KAĞAN, Turgut GÜMÜŞ, Serdar SEVİNÇ, Elif ŞİMŞEK

GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

Halkın geçim kaynakları üretim ve tüketim ilişkileri detaylı görüşülmüş olup. Şu maddelerde ifade edilmeye çalışılmıştır.

1- Tarım arazilerinin toplulaştırılması gerekmektedir.

2- Kooperatifçiliğin öne çıkarılması, yöneticilerinin eğitilmesi, kadınların yönetimde yer almasını önemsenmesi, kooperatif denetim mekanizmasının çalıştırılması düşünülebilir.

3- Ürünler katma değere dönüştürülerek pazar arzı sağlanabilir.

4- Köyde çalışan genç nüfusun sosyal güvencelerinin desteklenmesi, böylece gençlerin köyde kalmasına yönelik teşvik sağlanmalıdır.

5- Köy okullarının yeniden açılması sağlanmalıdır.

6- Planlı tarımsal üretim yapılması gerekmektedir.

7- Tarihsel süreçte İnegöl'de var olan tarımsal ürünlerin yeniden hayat bulması noktasında çalışmalar yürütülmelidir.(Gül Fidanı, Gül Yağcılığı, Anason vb.)

8- Rol model olarak deneme ve örnek tarımsal üretimler hayata geçirilmelidir.

9- Sözleşmeli tarımın arttırılması gerekmektedir.

10- İnegöl ovasından verimli bir şekilde yararlanmak adına planlı ve programlı bir tarım politikası takip edilmelidir.

11- Kırsal mahalleler, markalaşma yolunda ilerlemeli, ulusal ve uluslararası alanda ses getirecek önemli çalışmalara imza atılmalıdır.

12- Tarımla birlikte doğa ve evrenle ilgili uygulamalar araştırılmalıdır.

Gelenek ve Görenekler

1- Köylerde yaşayan halkın hangi topluluktan olduğu belirtilerek, bu toplulukların gelenek-görenek ve inançları tespit edilmelidir.

2- İnegöl'de türbeler hakkında anlatılan efsanelerin bir araya getirilmesi gerekmektedir.

3- Dini ve milli bayramların, karşılama ve uğurlamaların kayıt altına alınması sağlanmalıdır.

4- Nevruz, Hıdırellez gibi halk inancında önemli bir yere sahip olan kutlamaların kayıt altına alınması önemlidir.

5- Halk hekimliği ile ilgili bilgilerin toplanması için çalışmalar yapılmalıdır.

6- Kırsal mahallelerde saha araştırmaları geniş bir yelpazede sürdürülmelidir. Kırsalda öne çıkan önemli noktalar kayıt altına alınmalıdır.

7- SOKÜM sözleşmesinde yer alan 5 maddenin uygulanması (UNESCO) gerekmektedir.

MASA 4 – Kırsal Yaşam

Prof. Dr. Musa ŞAHİN, Derya UYSAL TUNCAY, Kamil ORUÇ, Cihan DEMİRTAŞ, Ahmet UĞUR, Fatih ORAL, Hatice UZER

GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

1- Kırsalda kalkınma sorunu devam etmektedir, nüfusun eğitilmesi için köy okullarının hayata geçirilmesi gerekmektedir. İnsan kaynağımız ve doğal kaynağımızın uyumlu şekilde eğitilmesi sağlanmalıdır.

2- Arazi bölünmelerinin önüne geçirilmesi gerekir. Arazi toplulaştırılması gerekmektedir.

3- Ürün planlaması, fiyat istikrarı ve tarım sanayisinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

4- İhtiyaç destek analizi. Mikro üreticilerin desteklenmesi

5- Köylerde kütüphanelerin artırılması

6- Hayvancılık için 40 yaş altı köyde yaşayan kişiler tespit edilerek hibe desteği ile fayda sağlanması

7- Hizmetlerde süreklilik sağlanması gerekir. Bunun için tüm önlem ve planlamalar yapılmalı

8- Kooperatifler kısa vadede verim sağlayamaz. Üst kurul tarafından denetlenmesi gerekiyor. Müfettişlerin düzenli periyotlarla denetlenmesi gerekir. Üretim ve ekonomik açıdan gelişimim sağlanması için önemlidir.

9- Genç çiftçiler için sigortalılık durumunun gözden geçirilmesi gerekmektedir.

10- Gençlerin kırsal yaşamda özendirilmesi gerekmektedir.

11- Üretimde planlama ve tarımsal ürün ekiminde teşvik sağlanması gerekmektedir.

12- Halk bilgisi alanında derlenen bir kitap çıkarılması gerekmektedir.

13- Köyler arası turnuvaların düzenlenmesi önerilmektedir.

14- Açık pazarı İnegöl'e yerleştirme hakkında bir çalışma gerçekleştirilmesi önerilmektedir. Ayrıca çevre ilçeleri bir araya getirecek bir projenin hazırlanması da önerilmektedir.

15- Soğuk hava depoları ve gıda depoları hakkında çalışma yapılması önerilmektedir. Bu husus hakkında Ziraat odasına başvuruda bulunulmuştur.

MASA 5 – Gastronomi & Mutfak

Prof. Dr. Murat DOĞDUBAY, Doç. Dr. Yüksel OKŞAK,
Zedal KONDAKÇI, Serkan Anıl GÖK, Önder TATTU,
Sevgi BAYKUL, Işıl ÇELEBİ,
Elif TÜRKMEN, Özgür YILDIZ

GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

1- Sürdürülebilir gastronomi kavramı onarıcı gastronomi kavramına dönüşmektedir. Bu konu hakkında çalışma yapılması önerilmektedir.

2- İnegöl ün gastronomi zenginliklerinin yapay zeka ortamında (Metaverse vb.) oluşturulması önerilmektedir. İnegöl gastronomik değerleri ile geliştirilmiş bir yapay zeka algoritması geliştirilmesi ve vatandaşların kullanımına sunulması faydalı olacaktır. Örnek: 'İnegol DigiChef' vb.

3- Tarladan sofraya adlı bir proje önerilmektedir.

4- Gastronomi rotaları çalışması yapılması önerilmektedir.

5- Evliya çelebi kültür rotası içine lezzet rotası da eklenebilir.

6- Yaratıcı turizm kavramından bahsediliyor olması gerekmektedir.

7- Üretimin yapıldığı yerde tüketimin yapılması hususunun dikkate alınması önerilmektedir.

8- Deneyim turizmi bağlamında "İnegöl Gecesi" yapılması faydalı olacaktır.

9- Yerel ürünlerin markalaşması ve coğrafi işaretli ürünlerin arttırılması geliştirilmesi denetim mekanizmalarının aktif edilmesi ve restoran derecelendirilmesi gerekmektedir.

10- İnegöl'e "Fine Dining" özellikleri taşıyan bir restoran kazandırılması gerekmektedir.

11- İnegöl köftesinin soğuk zincirlere dahil edilmesi bunun hayata geçirilmesi gerekmektedir.

12- Coğrafi işaretli ürünlerin yerinde tüketiminin iyi olacağı düşünülmektedir.

13- İnsanların İnegöl'e İnegöl köftesi için gelmeleri sağlanmalıdır.

14- Çapraz satış yöntemi ile mobilyacılar İnegöl köftesinin pazarlanmasında yardımcı olmalıdırlar.

15- Gastronomi eğitiminin mobilyacılara verilmesi bunun temellerini atacaktır.

16- İnegöl'ün gastronomi ile ilgili bir festivalinin olması önerilmektedir.

17- Köfte heykelinin aslında şehre önemli bir marka değeri oluşturduğu düşünülmektedir.

18- Ankara karayolundan geçen araç sayısının en az %10'una ulaşmak hedeflenmelidir.

19- Murat Arslan BigChefs menüsüne İnegöl Köftesi Menüsü koydurulması önerilmektedir. Ayrıca Türk Hava Yolları, Pegasus, AJet gibi kurumsal firmalar ve Alper Gezeravcı gibi bilinen kişiler ile iş birliği önerilmektedir.

20- İnegöl mutfağının onarılıcık formatında tanıtımının yapılması gerektiği düşünülmektedir.

21- İnegöl mutfağı bir göç mutfağı olduğu için et temelinde bir mutfaktır. Bunun bitki temelli bir beslenme çözümü şeklinde alternatifi gerçekleştirebilir mi diye araştırılması önerilmektedir.

22- İnegöl mutfağının iyileştirici mutfak olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

23- SUGESAM'ın yanına "İnegöl Matbahı Şifahane" isminde bir restoran yapılabilir.

24- Bitkilerden beslenerek çalışmalar yapılması faydalı olacaktır.

25- COVID ile birlikte probiyotik beslenmenin ön plana çıkması sebebi ile bu hususu üzerinde durulması önerilmektedir.

26- İnegöl de restoran eksikliği göze çarpmaktadır.

27- "İnegöl'ün şifalı otları" isminde bir çalışma yapılması önerilmektedir.

28- "Kültürel miras" konulu bir çalıştay düzenlenmesi ve "Somut kültürel miras" ile "Somut olmayan kültürel miras" şeklinde iki ayrı veri tabanı oluşturulması önerilmektedir.

29- "Yazdığımızı yapacağız, yaptığımızı yazacağız" mottosu önerilmektedir.

30- İnegöl mutfağı içerisinde bilinmeyen yemeklerin ortaya çıktığı gözlenmektedir. Bu yemeklerin ticarileştirilmesinin faydalı olacağı öngörülmektedir.

31- "İnegöl Gastronomi" adlı bir kitabın gastronomi hakkında gerçekleştirilecek bir çalıştay sorasında çıkarılması önerilmektedir.

32- Doğrudan yemek tarifi yazılması yerine üretim yöntemleri hikayesi yazılması önerilmektedir. Ayrıca bu tariflerin

podcastlere dönüştürülmesi ve gezin uygulamasında kullanılması önerilmektedir.

33- "Teknogastro" adında teknoloji tabanlı bir restoran önerilmektedir.

34- Uydu mutfak projesi ile kadın kooperatif ürünlerinin İnegöl Belediyesince satışı önerilmektedir (Al-götür ya da online sipariş).

35- Kadın girişimcilerin desteklenmesinin İnegöl mutfağının da online pazarlanmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

36- Paylaşımlı mutfak, bulut mutfak, uydu mutfak gibi formüllerin üretilmesi, bunların kurulacakları yerlerde workshop alanlarının oluşturulmasının kültürel halk mutfağının tanıtılmasında faydalı olacağı düşünülmektedir.

37- Hafta sonu kahvaltılarının değerli hale gelmesi restoran menülerinin bitkisel bazlı beslenme ile hafta içi ve hafta sonu kahvaltı şekilde dizayn edilmesi faydalı olacaktır. İnegöl kahvaltısı adlı bir menü oluşturulması önerilmektedir.

38- Tarım ile mutfağı birbiri ile entegre edilerek ilerlemesi önerilmektedir.

39- İnegöl kahvaltısı diye yeni bir kavramın oluşturulması önerilmektedir.

40- Milli Eğitim Müdürlüğü ile iş birliği içerisinde okullarda hasat etkinliği yapılması önerilmektedir.

41- Gastronomi 4.0 ile İnegöl'de akıllı ve sürdürülebilir gıda üretimi önerilmektedir.

42- "Onarıcı Yerel Mutfak: İnegöl Gastronomisinin Sürdürülebilir Geleceği" isimli proje önerilmektedir.

43- Geleneksel mutfağın korunmasının yanında yerel üreticilerin desteklenmesi ve toplumun katılımının sağlamasının İnegöl mutfağının tanıtımına fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

44- İnegöl Üniversitesinin kurulması ve bu üniversite içerisinde Turizm Fakültesi ve Gastronomi Bölümünün olması önerilmektedir.

45- Biyobölge kavramı ve eko inavasyon konuları üzerinde durulması gerektiği ve bunun bölgesel mutfağa katkısı çeşitlilik bakımından katkısının oldukça fazla olduğu düşünülmektedir.

46- Bursa Kültür Yolu Festivali içerisinde İnegöl'ün yer almasının çok faydalı olacağı düşünülmektedir.

47- Sürdürülebilir atık yönetim sisteminin uygulanmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

MASA 6 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras

Dr. Kamil ÖZER, Doç Dr. Mustafa POLAT,
Adil Can GÜVEN, Süveyla ÖZMEN AKPINAR,

Feyza ULUUMAY GÖKALP, Nedim BAYRAM,
Barış ŞENOL, Ahmet Münir AYVA, Büşra YAŞAR

GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

1- İnegöl'deki fosil sahalarının tespiti ve ulaşılması, korunması (doğa tarihi müzeciliği-Ortaköy hanı mekânsal olarak müsait bir yer) olarak tercih edilebilir. (Fosil yataklarında tespit edilen kalıntıların sergilenmesi)

2- İnegöl'deki höyük ve kazı alanların korunması. Höyüklere giden yolların rotasının oluşturulması önerilmektedir.

3- İnegöl'deki seramik, çömlek işçiliğinin yavaş yavaş kaybolması sebebi ile civar köylerde tespitlerin yapılması önerilmektedir.

4- Gelecek nesillere aktarılması noktasında çini ve seramik (İznik) araştırma bölümünün kurulması ve usta yetiştiriciliği. Eğitim atölyelerinin kurulması önerilmektedir (Erken yaşlarda eğitim).

5- Halk eğitim merkezlerinde değerlerin korunmasına yönelik kursların açılması (Yaşayan ustaların halk eğitim merkezlerinde kurslar açılıp belediyenin desteklemesi) (geleneksel el sanatlarından ahşap oymacılığı) (eskiyi değerlendirme-atıl ürünleri değerlendirme, sıfır atık projesi noktasında ahşap artıklarının sanata dönüştürülmesi) önerilmektedir.

6- İnegöl mobilyacılığının, ağaç işler ve sanayinin değerli sanatkarlarla ağaç ve ağaca dair sponsorların bulunup, kurumların ortak hareket edilmesi, tespit edilmesi, gelenekselden kopmamak üzere çalışmaların devam ettirilmesi ve bunun yanı sıra usta-çırak yetiştiriciliğinde sponsorlardan yararlanılıp geleneksel ağaç işlerinin devam ettirilmesi (sepetçilik-ağaç oymacılığı) önerilmektedir.

7- Mevzuat konusundaki sıkıntıların aşılması ve bu konuda destek verilip düzeltilmeler yapılması (Protokollerde değişiklikler yapılıp bu sıkıntıların aşılıp sahalarda yaşatılması) (usta öğreticilerin yaş konularında sıkıntı olunması ve yol-konaklama konusunda desteklerin az olması) (bütçe sıkıntılarının sorun olmayacak şekilde düzenlenmesi) önerilmektedir.

8- Depolardaki arşiv malzemelerinin (envanterlerin) araştırmacılara açılması, bunların desteklenmesi ve bunların araştırılıp, gösterime açılması ve çalışmaların nihayete erdikten sonra hala üzerinde çalışılıyor olabilmesi önerilmektedir.

9- Yaşayan büyük ustaların karşılaştığı engellerin ortadan yavaş yavaş kalkması ve bunun üzerine yönetim noktasında çalışmalar yapılıp desteklenmesi önerilmektedir.

10- Önerilerin çok net kararlar sonucunda gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

11- Kültürel miras öğesi olarak çeyiz sandıklarının ortaya çıkarılması, gerçeğe uygun üretiminin sağlanması içlerinde kişisel eşyaların sergilenmesi saklanmışların ortaya çıkarılması önerilmektedir.

12- Köylerdeki geleneksel kıyafetlerin tespit edilmesi, sergilenmesi (Uluumay vakfından destek alınması) önerilmektedir.

13- Araştırma grubunun kurulup köylerdeki gönüllü şahıslarla desteklenmesi önerilmektedir.

14- Köylerdeki tarımsal etkinliklerin detaylandırılması gerekmektedir.

15- Köylerdeki inanç etkinliklerin tespit edilmesi (kurban edilmesi, tütsülerin yakılması, dede pilavları) gerekmektedir.

16- Köylerdeki ruhaniyetine inanılan kişilere ait gömütlerin köy inancı kapsamında ele alınması önerilmektedir.

17- Yerel tarih araştırmalarında Honta köprü (mevki isimleri) gibi ören yerlerindeki üretim yerlerinin saptanması (değirmenler) önerilmektedir.

18- Köy seyirlik oyunlarının yerinde tespit edilmesi ve günümüzde uygulanarak yaşatılması önerilmektedir.

19- Giyim kuşam üzerine bir sergi açılışı önerilmektedir.

20- İnegöl yemenisinin yaşatılması (İmalatçının usta öğretici olarak gelecek nesillere bu mesleği aktarması) önerilmektedir.

21- Müzenin kent etnografyasını yansıtır şekilde dönem dönem sergi alanlarının yenilenmesi gerekmektedir.

22- İnegöl kitaplığının nadir eserlerden temin edilerek oluşturulması önerilmektedir.

23- İnegöl çevresindeki koleksiyonların tespit edilip bunların sergilenmesi (geleneksel el sanatları koleksiyonları) önerilmektedir.

24- İnegöl fotoğraf arşivinin düzenlenmesi, yapılması, korunması ve İnegöl çevresinin keşfedilmesi (dijitale aktarılması) önerilmektedir.

25- Esin Gürsoy'un elinde bulunan İnegöl'e ait arşivinin değerlendirilmesi önerilmektedir.

26- Kırsal kesimlerde kullanılan tarımsal aletlerin belgelenmesi (halk takvimi) önerilmektedir.

27- Yöresel ata tohumlarının tespit edilip korunması gerekmektedir.

28- Köylerin tarihlerinin aydınlatılması (bu metinlerin köylerin girişlerinde bulunması) önerilmektedir.

29- Köylerde tarihi mekanların tespit edilmesi (köyün mimarisine ait evlerin tespiti) önerilmektedir.

30- Kent müzesinde bulunan kent belleği üzerine daha detaylı çalışmalar yapılması önerilmektedir.

31- Bursa okulu benzer bir oluşumun İnegöl'de yapılması. İnegöl'e dair yerli uzmanların bir araya gelip danışma kurulu niteliğinde bir kurul oluşturulması önerilmektedir.

32- İnegöl arabacılığının (faytonculuk) ilçe içerisinde turizm olarak gelişimi sağlanıp ilçeye katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

33- İnegöl takunyacılığının sürdürülebilir olması, geliştirilmesi ve otel markası olarak ticarete dönüştürülmesi (el işçiliği şeklinde geleneksel yöntemle yapılması) önerilmektedir.

34- İnegöl mobilyasının geleneksel ve sanatsal olarak geliştirilmesi (el işçiliği) (öncülük- eski sanatların moderne aktarılması) (ahşap oyma ve kakmacılık) (girişim yapılıp sponsorlar bulunması) gerekmektedir.

35- Dokumacılığın, eskiden kalma eşyalarla (evdeki eskiyi değerlendirme) tekrar ortaya çıkarılması. Sürdürülebilirliğin uygulanması (eski kullanılmış eşyaların kilime dönüştürülmesi gibi) farklı tasarımlarla günümüze ayak uydurulması önerilmektedir. Patchwork çalışmalarının yapılması gibi. (kırk yama) (kırk yama yarışmacılığı yapılıp bunu teşvik edici çalışmalar olabilir) (halk eğitim merkezlerinde bu tür kursların teşvik edilmesi) Ayrıca köylerdeki tezgahların aktif olarak kullanılması önerilmektedir.

36- Somut olmayan kültürel mirası bırakabilmek için desteğin büyük bir önemi bulunmaktadır. Ve bu mirasların gelecek nesillere aktarılması noktasında bunun küçük yaştan itibaren yapılması gerekmektedir.

37- Mobilya mağazalarının bulunduğu ortamda gelenek el sanatlarının yaşatılması. Bulunulan ortamda önemli ustalar eşliğinde bu sanatların deneyimlenmesinin sağlanması. Etkinliklerin sosyal sorumluluk projesi noktasında sahaya taşınılması ve bu noktada desteklerin olması (iş adamları gibi sponsorlukların alınması) (workshop) önerilmektedir.

38- İnegöl etkinliklerinin sadece İnegöl'de kalmayıp Bursa merkezinde billboardlarda bilgilendirici şekilde reklam verilmesi önerilmektedir.

39- Sürdürülebilirliğin öneminin vurgulanıp üniversitelerle bu etkinliklerin kültürel mirasın aktarılması noktasında değerlendirilmesi önerilmektedir.

40- Korkuluk festivali gibi yerel köylerde gelenekselleşmiş etkinliklerin yapılması (her köyün bir özelliği belirlenip festivallerin düzenlenmesi) önerilmektedir.

41- Fılıçka (küçük minyatür at arabalarının workshoplar ile birlikte sürdürülebilirliğinin yapılması) (İnegöl yaylısı) İnegöl arabalar serisi (koleksiyonerlik) gerçekleştirilmelidir.

42- Kadın kooperatiflerinin gıda üzerine çalışmayıp kendi yörelerine ait el sanatlarına destek verilmesi önerilmektedir. Küçük atölyelerde bunun yapılması. Belirli bir mekâna indirgenmeden bu el sanatlarının kadın kooperatifleri aracılığıyla yaşatılması gerekmektedir.

43- Köye indirgenmiş geleneğinin iyi bir denetlenmesi/kontrol edilmesi şeklinde bir sistem kurulması (şehri simgeleyen ürünlerin satışı) önerilmektedir.

44- Dijital arşivlerin; derlenen bilgilerin ve görsel materyallerin dijital ortamlarda (web siteleri, mobil uygulamalar) erişime açılması önerilmektedir. Bu arşivler, araştırmacılar ve halk tarafından kullanılabilir olmalıdır.

45- Geleneksel el sanatlarının okul programlarına entegrasyonun sağlanması gerekmektedir; İnegöl'deki okullarda geleneksel el sanatları derslerde işlenmesi sağlanmalıdır.

46- Üniversite iş birliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir; Bursa ve çevresindeki üniversitelerle iş birliği yapılarak akademik çalışmalar desteklenmeli, lisansüstü tezler makaleler ve projeler hazırlanmalıdır.

47- Yaşayan kültür taşıyıcıları; el sanatları ustaları tespit edilerek onlara destek verilmeli. Bu ustaların bilgi ve becerileri genç nesillere aktarılmalıdır.

48- Unutulma tehlikesi olduğundan özellikle genç nesiller arasında bu el sanatlarının unutulması tehlikesine karşı olarak bunun önüne geçmek için dijitalleştirme ve eğitim çalışmaları hızlandırılmalıdır.

49- Farkındalık eksikliğini aşmak için yerel halkın bu el sanatlarının değerini tam olarak anlamaması, koruma çalışmalarını zorlaştırmaktadır. Farkındalık artırıcı kampanyalar düzenlenmelidir.

50- Yerel turizmle entegrasyon sağlanmalı. İnegöl'ün kültürel mirası, yerel turizmle birleştirilerek turistlerin ilgisini çekecek etkinlikler düzenlenebilir.

51- Çocuk oyunları noktasında geleneksel çocuk oyunlarının kuralları, oynanış biçimleri ve bu oyunlara eşlik eden tekerlemeler veya şarkılar derlenmelidir.

MASA 7 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras

Doç. Dr. Arda ERAVCI, Emin DÜNDAR, Hasan CEVİZ, Nursan GÜVEN, Menteşeli Cengiz BÜTÜN, Hasan YÖRENÇ, Rıdvan SAYIN

GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

1- Şehrimizdeki el sanatlarında yer alan İnegöl'e özgü motifler titizlikle tespit edilmeli ve bu kültürel miras, mobilya, giyim, tekstil gibi modern ürünlerde yaratıcı tasarımlarla harmanlanarak yaygınlaştırılmalıdır. Böylece geleneksel motifler korunarak geleceğe taşınırken, şehrimizin sanatsal kimliği de ön plana çıkarılacaktır.

- Tasarım Yarışmaları: Yerel sanatçılar ve tasarımcılar arasında İnegöl motiflerini kullanarak modern ürünler tasarlama yarışmaları düzenlenebilir.

- İş Birlikleri: Yerel mobilya ve tekstil firmalarıyla iş birlikleri kurularak, bu motiflerin ticari ürünlerde kullanılması teşvik edilebilir.

- Dijital Katalog: İnegöl motiflerinin dijital bir katalog haline getirilerek, ulusal ve uluslararası tasarımcıların erişimine açılması sağlanabilir.

2- Unutulmaya yüz tutmuş geleneksel meslekler ve el sanatları, kültürel mirasımızın önemli bir parçası olarak tanıtılmalı, bu alanda farkındalık oluşturulmalı ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için kapsamlı eğitim programları düzenlenmelidir. Halk eğitim müdürlüğü vasıtasıyla kursların (bakırcılık, yemenicilik, sepetçilik, yorgancılık vb.) açılması. Bu değerli zanaatlar yaşatılarak hem ekonomik hem de sanatsal açıdan sürdürülebilirliği sağlanacaktır.

- Usta-Çırak Programları: Geleneksel mesleklerin yaşatılması için usta-çırak programları oluşturulabilir. Bu programlar, genç nesillere bu zanaatları öğretmek için bir platform sağlayabilir.

- Sergi ve Fuarlar: Yerel ve ulusal fuarlarda bu mesleklerin sergilenmesi ve tanıtılması için stantlar ayrılabilir.

- Dijital Eğitim Platformları: Geleneksel mesleklerle ilgili online eğitim platformları oluşturularak, daha geniş bir kitleye ulaşılabilir.

3- Halk Sanatlarımız ve Somut Olmayan Kültürel Mirasımızın, ilkokul ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerimize uzman kişiler tarafından çeşitli etkinlikler aracılığıyla tanıtılması ve yaşatılması önerilmektedir.

- Okul Müfredatına Entegrasyon: Halk sanatları ve kültürel miras, ilkokul ve ortaokul müfredatına entegre edilebilir.

- Atölye Çalışmaları: Okullarda düzenli olarak geleneksel sanatlar üzerine atölye çalışmaları düzenlenebilir.

- Sanatçı Ziyaretleri: Yerel sanatçıların okullara davet edilerek öğrencilerle buluşması sağlanabilir.

4- İnegöl'e özgü "Kuşbaşlı Kaşığın" ustasıyla görüşülerek bu geleneksel el sanatının tüm teknik detaylarının kayıt altına alınması, ustalık bilgisinin gelecek nesillere aktarılması ve mümkünse "İnegöl Kuşbaşlı Kaşığı" adıyla tescillenerek kültürel miras olarak korunması önerilmektedir.

- Belgesel Çekimi: Bu geleneksel el sanatının tüm teknik detaylarını içeren bir belgesel çekilebilir ve yayınlanabilir.

- Müze Sergisi: İnegöl'de bir müze veya kültür merkezinde bu kaşıkların sergilendiği bir bölüm oluşturulabilir.

- Uluslararası Tanıtım: Bu kaşıkların uluslararası fuarlarda ve etkinliklerde tanıtılması sağlanabilir.

5- Tüm ilkokullarda unutulmaya yüz tutmuş geleneksel çocuk oyunlarının tanıtılması. Okulların içerisinde uygun görülen

alanlara geleneksel çocuk oyunlarının zeminlere çizilmesi ve gerekli materyal desteğinin sağlanması önerilmektedir. İlerleyen süreçte ise bu kültürel mirası yaşatmak ve yaygınlaştırmak amacıyla şehrimizde kapsamlı bir Geleneksel Çocuk Oyunları Şenliği düzenlenmesi önerilmektedir.

- Oyun Parkları: Okul bahçelerine geleneksel çocuk oyunlarının oynanabileceği özel alanlar tasarlanabilir.

- Aile Katılımlı Etkinlikler: Ailelerin de katılabileceği geleneksel oyun şenlikleri düzenlenebilir.

- Dijital Oyunlar: Geleneksel oyunların dijital versiyonları geliştirilerek, çocukların ilgisini çekmek için mobil uygulamalar yapılabilir.

6- İnegöl'e özgün olası bir kaval veya düdük enstrümanının temsilcisi konumundaki sanatçılarla görüşülerek teknik detayların kayıt altına alınması ve bu enstrümanın "İnegöl Kavalı" olarak tescillenerek kültürel miras kapsamında korunması önerilmektedir.

- Enstrüman Yapım Atölyeleri: Kaval yapımı üzerine atölyeler düzenlenerek, bu sanatın yaşatılması sağlanabilir.
- Konserler ve Festivaller: İnegöl Kavalı'nın öne çıkarıldığı konserler ve festivaller düzenlenebilir.

- Eğitim Programları: Kaval çalma tekniklerini öğreten eğitim programları oluşturulabilir.

7- İnegöl merkezinde düzenlenecek bir organizasyon ile kırsal mahallelerin kendilerine ait kültürel ögeleri sergileyebileceği bir platform oluşturulması ve bu değerlerin geniş kitlelere tanıtılması önerilmektedir.

- Kültür Festivalleri: Her yıl düzenlenecek bir organizasyon ile kırsal mahallelerin kültürel ögeleri sergilenebilir.

- Gezi Rotaları: Kırsal mahallelerin kültürel ve doğal güzelliklerini içeren gezi rotaları oluşturulabilir.

- Yerel Ürün Pazarları: Kırsal mahallelerde üretilen yerel ürünlerin satıldığı pazarlar kurulabilir.

8- İnegöl türkülerinin daha geniş kitlelere ulaştırılması ve tanıtılması amacıyla çeşitli çalışmalar yürütülmesi. Örneğin, kamuya açık alanlar ve işletmelerde bu türkülerin dinletilmesi, yerel etkinliklerde seslendirilmesi ve dijital platformlarda yayımlanarak kültürel mirasımızın yaşatılması önerilmektedir.

9- Çalıştay sonucunda elde edilen tüm verilerin bir araya getirilerek, belirlenen uygun bir tarihte "İnegöl Harman Gecesi" adı altında, başrolünde yöre insanlarının yer alacağı, yerel kültür ve geleneklerin ön plana çıkarılacağı etkileyici bir lansman programı düzenlenmesi önerilmektedir.

- Kapsamlı Tanıtım: Etkinlik öncesi sosyal medya, basın ve diğer iletişim kanalları üzerinden kapsamlı bir tanıtım kampanyası yürütülebilir.
- Yerel Katılım: Etkinlikte yer alacak performansların tamamen yöre insanları tarafından gerçekleştirilmesi sağlanabilir.

- Sürdürülebilirlik: Bu etkinliğin her yıl düzenli olarak yapılması ve geleneksel hale getirilmesi hedeflenebilir.

MASA 8 – Halk Sanatları & Somut Olmayan Kültürel Miras

Abdürrahim KARADEMİR, Saadettin ERDOĞAN, Ahmet ERDÖNMEZ, Rüstem AVCI, Kamil SAÇKESEN, Bayram İNALTEKİN, Gül GÜNEY

GÖRÜŞLER VE ÖNERİLER

1- Oylat müzesi: Müzeler şehirlerin kültürü ve geleceğe ışık tutan, kültür ve sanatı aktarma yöntemi. Oylat Kaplıca müzesi adı altında yeni bir çalışma yapılmalı. Tarihten günümüze. Müze,

oylat veya civarında canlandırmalarla birlikte kurulmalı. Sanal gerçeklik gibi eklemelerle olabilir. Animasyon canlandırmayla renk katılmalı. Eski oylat barakaları tekrar canlandırılarak günümüze taşınmalıdır.

Oylat İnegöl için nedir?: Oylat kaplıcaları bir çeşit ödüldür. Aile yapılan işler sonunda yardım için kaplıcaya getirmeleri bir gelenektir. Evde alınan duş yerine asıl temizlik Oylat' ta kabul edilir.

İnsanlar eskiden can simidi şeklinde su kabağı, şişe ile yaparlar ve kendilerine eğlence oluştururlardı. İnegöl gençliği yüzmeyi ilk olarak burada öğrenmişlerdir.

Kamyon kasası ile oylata giderdi ve herkes komşularına haber verirdi birlikte gezmeler sağlanırdı.

Ayrıca yapılan gelin hamamları ile de geçmişten kalan türküler, gelenek ve ananeler oylat sayesinde günümüze kadar taşınmasında yardımcı olmuştur.

2- Kültür Kumbarası: Eskilerden kalma ellerinde hurda sayılan ama bizim tarihimize ışık tutan maddi manevi belgelerin toplanması için bir kumbara oluşturulması önerilmektedir.

Örneğin; büyük anneannelerimizin ördüğü siyah önlük yakaları, eski mobilya parçaları, el yapımı oyuncaklar, süsler, eski paralar, resimler, gazeteler vb.

Bu bir sürelik değil sürekli açık olan bir kumbara olmalı ve herkese duyurularak destek sağlanmalıdır. Her daim ulaşılması mümkün olmalı. Geleceğin müzelerine destek sağlanmak amacıyla bugünden adım atılmalıdır.

3- Türkülerimiz: Türkülerimizin ve şiirlerimizin atlas çalışması ile yeniden gözden geçilerek toplanması ve tespitlerin yapılması ve

ayrıca elimizde olan şiirlerin orijinal haliyle stüdyo ortamında dijitale aktarılması önerilmektedir.

Neler Yapabiliriz?: Saha çalışmasında görev alacak ekibin belirlenmesi. Arşivlerin toplanması. Saha ekibi arkadaşların önceden eğitilmesi gereklidir. Kaybolmuş, köy seyirlik ve tiyatro gibi kültürlerin köylerde tespiti gerekmektedir.

Eğer gelenek kaybolduysa sözlü araştırma ile tespit edilip yeniden canlandırılması gerekmektedir.

Saha çalışmalarında kullanılan ekipmanların profesyonel seviyede olması önerilmektedir. Yapılan çalışmada araştırılacak konu tespiti, kullanılacak araştırma metot ve yöntemlerin belirlenmesi, alışılacak yerleşkelerin ön çalışmasının yapılması gerekmektedir.

Çalışılacak konu hakkında varsa birinci el kaynakların alınması ya da kopyasının elimizde olması gerekmektedir.

Toplantı Kısa Notları

1- Metin And'ın kültürü koruma çalışması araştırılmalıdır.

2- Küçük köy grupları ihtiyaçtan doğan kültür zamanla ihtiyaçtan çıkınca kaybolmaktadır Bizim amacımız bunu ortaya çıkartmak olmalıdır. Uludağ köylerinde araştırılarak, İnegöl ve çevresindeki manav köylerinin orijinal kültür de yakalamak zor. Alanında uzman ekiple bunu ortaya çıkartmanın bizim görevimiz olduğu düşünülmektedir. Kurulan ekiple zaman zaman bir araya gelip uyguladıkları gelenekleri tespit etmek ve yaygınlaştırmak gerekmektedir.

3- Bir İnegöl adeti olan Tavuk alma zamanı kızlar erkek kılığına girer ve oynarlardı bu kültür canlandırılmalıdır.

4- Eskiden yapılan yarışmalar olan İnegöl çocuklarının şiirleri kazananları toplayabiliriz onlarla minik bir kitap oluşturulabilir.

5- Örme, dokuma ve basma gibi İnegöl'deki hanımlar paspas kilim yaparlardı. Bunlara özel bir dokuma tekniği vardı. Bu teknik tekrar canlandırılmalıdır.

6- Gazipaşa İlkokulunda kollarına beyaz marketler takıp ufak bir kravat tarzı bir giyim vardı. Bu giyimler bulunmalı ve ortaya çıkarılmalıdır.

7- Raif Yılmazer adlı eski bir başhekim halkı bilinçlendirmek adına köşe yazıları yazmış, röntgenin ve bunun tedavilerin yan etkileri ile halkı bilinçlendirmiştir. Bu belgeler bulunup İnegöl kültürünün sağlık alanı aktarılabilir. Bunlar belki eski kullanılan doğal ilaçlar bile olabilir.

8- Halk hekimliği ile ilgili çalışmalar yapılmalıdır.

9- Sağlık meslek lisesi tarihten günümüze hemşire kıyafetleri yapmışlardır. Bu kıyafetler tekrar üretilebilir.

10- İnegöl bandosu tekrar canlandırılabilir.

11- Eskiden anneler yakalara dantel örerlerdi, aynı model tokada yaparlardı. Bunların fotoğrafları ya da parçaları bulunabilir.

12- Eskiden sanayide çocuklar tahtadan kılıçlar yaparlardı köylerden bu parçalara ulaşabiliriz.

13- Çivili halı dokuma tezgâhları. Saha araştırması ile bu tezgahlar bulunabilir.

14- Tüftüf oyuncağı için elektrikçiler peşinde dolaşırlardı.

15- Eskiden plastik bebeklere kıyafetler üretilirdi. Bu kıyafetler ortaya çıkarılabilir.

16- Eskiden bayramlarda erkek çocuklar için tabanca şeklinde sadece bayramlarda poğaca yapılırdı.

17- İnegöl erkek çocuklarına simitler verip sattırırlardı.

18- Saha çalışması ile yöresel sazların da tespit edilmesi gerekmektedir.

ÇALIŞTAY METİNLERİ

İnegöl Belediyesi Halk Bilim Çalıştayı 2025 kapsamında alanlarında uzman toplam 71 katılımcıdan istekleri doğrultusunda kişisel fikirlerini belirtmek adına çalıştay metinleri talep edilmiştir.

Bildirgenin bu bölümünde toplam 20 katılımcının kendi araştırmaları ve görüşleri doğrultusunda kaleme aldıkları Çalıştay Metinleri yer almaktadır.

İNEGÖL: TESPİTLER – ÖNERİLER

Ahmet ÜNVER*

İnegöl; tarih, sanayi, kültür, ekonomik ve coğrafi anlamda pek çok zenginliğe sahip bir kent. Geçmişten günümüze aktarılan kadim bilgi ile İnegöl'e özgü bir gelenek oluşmuş ve bu gelenek; araştırmalar, tarihsel çalışmalar ve müze kültürüyle yaşatılmaya çalışılıyor. Fakat teknolojiyle birlikte kentlerin çağa uyum sağlama potansiyelleri giderek azalmaya başladı. Kentler teknoloji ve beraberinde getirdiklerine karşı kitap ve müzelerde sergilenecek hatırlatıcı bir formülden ziyade kentin gündelik yaşamına adapte olan bir kültür aktarımı gerçekleştirdiği takdirde daha kalıcı olacağı söylenebilir. Bu sebepten İnegöl ve İnegöl'e ait olan her türlü nitelikli birikim öncelikle kayda alınmalı sonrasında ise bu kültürel miraslar kentin sosyal yaşamına uygun şekilde döngüye dahil edilmelidir. En önemlisi de bu kadim bilgileri gelecek nesillere aktarmak gerekiyor.

İnegöl'e ait değerlerden bahsedecek olursak ağaç sanayinin gelişmiş olması sebebiyle mobilya ve yapı malzemesinde ağaç sıklıkla kullanılmıştır. Mobilya üretiminde hazeran tipi sandalye İnegöl'ün bir değeri olarak yeniliklere açık bir imkân olarak görülebilir. Ahşabın geçmişte sıklıkla kullanıldığı sivil mimari örnekleri de araştırmaya ve geliştirmeye son derece uygun görünmektedir.

Coğrafi koşulların elverişli olması sebebiyle İnegöl'de bisiklet kullanımı oldukça yaygındır. Bu çerçevede İnegöl'de bisiklet turizmi gibi imkanlar oluşturulup kentin tanıtımı için önemli bir proje gerçekleştirilebilir.

Farklı illerde öğrenim gören İnegöllü öğrencilerin kente dönüşü ve kente değer katması gelecek planları adına önemli bir kazanım olacaktır. Nitelikli çalışanlara muhtaç olan İnegöl'ün, gençler adına çekiciliği artırılmalı.

---

* Mimar.

Kentte her türlü kirliliğe sebep olan ve kentin ahengini bozan unsurlardan temizleyecek bir üst kurula ihtiyaç var. Bu kurul toplumun dinamiklerine hakim; mimar, şehir plancısı, toplum bilimcisi, sosyologlardan oluşan multidisipliner bir kurul olup her türlü siyasi oluşumdan uzakta yer almalıdır. Kentin uzun vadeli planlarında söz sahibi ve kentin mimari bekçileri konumunda yer almalıdırlar.

İNEGÖL'DE KIRSAL YAŞAM, HALK EKONOMİSİ, İNANÇLARI VE BAYRAMLAR

Ali AKÇA*

KIRSAL YAŞAM

A-Hayvancılık

1- Bakım, Beslenmesi, Korunması
2- Çobanlık
3- Hayvansal Ürünlerin Elde Edilmesi
4- Hayvancılıkla ilgili Araç-Gereçleri

Bakımı, Beslenmesi, Korunması;

- Hayvanların periyodik olarak bakımı, aşılarının planlı olarak yapılması

- Yemlerinin gereği kadar, gereken zamanda verilmesi, yemlerinin (ot, saman, arpa, yulaf, ıza, yonca, mısır) bu malzemelerin kendi hayvanlarına göre yetiştirilmesi, hasadı ve satın alınması, yani yem stoğunun yapılması.

- Yetiştirdiğiniz hayvanlarının hastalanmamaları için gerekli Veteriner, ilaç ve diğer bakım malzemelerinin sağlanması.

- Havadar temiz, atıklarının kolay atılabileceği bir sistem kurularak uygun bir yere atılmasının sağlanması.

- Hayvanların yem dışında temiz su içebilecek bir sistemin oluşturulması.

* Yüksek Kimya Mühendisi, Alevi Dedesi.

- Zaman zaman dışarı çıkarılarak hareket edebilecekleri bir çevrenin oluşturulması.

- Yemliklerin sık sık temizlenerek daha taze ve temiz yem yemelerinin sağlanması.

- Ne az, ne çok yeterli miktarda yem verilmesi.

Çobanlık;
a- Büyük Baş Hayvancılık
a.1. Boğa- İnek

- İneklerin döllenmesi için boğa gerekir.

- Suni döllenme yapılabilecek veterinerlerden faydalanılması.

- Hayvanların sağlığı için gerekli aşı ve ilaçların devlet destekli olarak sağlanması.

a.2. Erkek Boğa-Dişi Manda

- Su ve çamurlu bir ortamda yaşamaları sağlanması için ortamın oluşturulması.

- Suni döllenme ve/veya erkek manda ile döllenmenin sağlanması.

- Hayvanların sağlığı için gerekli aşı ve ilaçların sağlanması.

- Bunun için veterinerlerin sağlanması

b-Küçük Baş Hayvancılık
b.1. Koç-Koyun
b.2. Teke- Keçi

- Çobanlık yapabilecek, Yemlemeyi ve de meralarda yayılmalarını sağlayacak bu işi bilen çobanların bulunması gerekmektedir. Bu çobanların ücretlerine devlet desteği sağlanması.

Hayvansal Ürünlerin Elde Edilmesi;

a- Süt

- Küçük baş, büyük baş hayvanlarının sağılması.

- Süt sağma makinaları ile sağılabilir.

- Manuel; hayvanlara bakan ailelerin elleri ile sağılması

- Sağılan sütler genel olarak her hayvan grubu için ayrı süt güğümleri ve/veya kazanlara alınması.

- Süt olarak satılması için yağlı, yarım yağlı veya pastörize olarak hazırlanıp satışa sunulması.

b-Peynir, Yoğurt, Kaymak, Tereyağı v.b.

- Peynir ve peynir çeşitleri

- Yoğurt ve yoğurt çeşitleri

- Kaymak (Krema)

- Tereyağı

Hayvancılıkla İlgili Araç Gereçler;

- Hayvanların barınmalarını sağlayacak (yarı otomatik) atıkların atılmasını sağlayan ahır, ağıl ve de kümeslerinin sağlanması.

- Hayvancılık konusunda kullanılabilecek makinaların sağlanması.
    - Silaj makinaları
    - Çeşitli yemlerin karıştırarak hayvanlara sunulması için makinaların sağlanması
    - Süt sağma makinaları
    - Süt güğümleri
    - Farklı hayvanların sütlerinin ayrı ayrı stoklanması için süt kazanlarının sağlanması
    - Sütlerin süzülmesi için makinaların sağlanması
    - Sütleri pastörize edebilecek makinaların sağlanması
    - Peynir, yoğurt, kaymak, tereyağı, üretecek makinaların sağlanması
    - Üretilen her ürün için doldurma ve ambalajlama makinaları sağlanması.

Hayvancılıkla ilgili her türlü ürün için yapılması gerekenler;

- Hayvancılık yapacak üreticilere devlet desteği verilmeli.

- Üretilen ürünler için gerçekçi bir şekilde (tavan ve taban) fiyatları belirlenmesi ve de denetlenmesi.

- Hayvancılıkla ilgili bölgesel planlama yapılarak hangi bölgelerde hangi hayvanların yetiştirileceği ile ilgili planlama yapılması.

- Hayvanlardan elde edilecek süt, yumurta, büyük baş hayvan eti, küçük baş hayvan eti, tavuk, ördek kaz eti ile ilgili ülke geneli düşünülerek üretim planlamaları yapılıp bu ürünlerin üreticinin elinde kalmaması ve de tüketicinin bu ürünleri alabilecek fiyatlarda satılmasını sağlamak.

Tarım-Rençberlik
I-Ekme-Biçme-Ürün alma
II-Tarım Araç Gereçleri

a) Ekme; buğday, arpa, yulaf, ıza.

- Kasım ayında tarlalar hazırlanır. Sürülür-dızgara yapılır-ekim yapılır.

- Şubat ayında; Mısır ekimi, Yağlık Ayçiçek, yemelik ay çekirdeği, soğan ekimi yapılır.

- Hayvanlar için Yonca ve Yem bitkileri ekilir.

- Mart ve Nisan aylarında Sebze fideleri dikilir. Tarlalar hazırlanır Domates ve çeşitleri, Biber ve Çeşitleri, Patlıcan ve Çeşitleri, Patates ve cinsleri, Salatalık, Nane, Maydanoz, Tere, Roka vb. dikilir.

b) Biçme;

- Temmuz başında arpa-yulaf-ızalar biçilmeye başlanır. Biçme ve hasat işlemi biçerdöverlerle yapılır. Römorklarla anbarlara ve silolara gönderilmeye çalışılır.

- Sapları saman olarak (Hayvan Yemi) sıkıştırılarak balyalar haline getirilir. Depolarda kış için stoklanır.

- Mısırlarda Temmuz ayında Mısır koçanları toplanır kurutulur. (Mısır sapları da hayvan yemi olarak kışa hazırlanır.)

- Yağlık ay çekirdekleri, Ağustos ve Eylül ayında Biçerdöverlerle biçilir ayrılan çekirdekler kurutulur. Çuvallanıp Özel Yağ fabrikalarına satılmaya çalışılır. Sıvı

Ayçiçek yağı üretimi için. Çünkü bu konuda devletin tavan fiyatı verilerek devlet desteği yok.

- Kuru yemiş olarak yenecek Biçer döğerler ile biçilip Kurutulup, elenip, çuvallara doldurularak özel sektöre satılmaya çalışılır. Satışlarda ve ödemelerde devletin öncülüğünde ve de denetlemesiyle üretici emeğinin heba edilmemesi sağlanmalı.

- Soğanlar Temmuz- Ağustos ayları da sökülür saplarından temizlenip, kurutulur, çuvallanıp tüccarlara satılmaya çalışılır.

- Hayvanlar için yemlik yonca ve diğer otsular kışlık yem olarak hazırlanır.

- Mart ve-Nisan aylarında dikilen sebzeler;
  - Salçalık ve yemelik domatesler,
  - Biber ve biber çeşitleri olgunlaştığında toplanıp tüccar ve pazarcılara satılır.
  - Patlıcan, salatalık, maydanoz, tere, roka, marul, lahana, karnabahar vb. toplanıp pazarcılara satılır.
  - Patatesler Temmuz-Ağustos ayında toplanıp Tüccar ve pazarlamacılara pazarlanır.

Not;

- Ekilen ve de Üretilen tüm ürünler Devlet tarafından planlanarak niye, nasıl niçin ekilmesi gerektiği, Pazarlamanın nasıl olacağı ve üreticinin elinde ürün kalmayacak şekilde üretim planlaması yapılmalıdır!

- Çiftçi Devlet tarafından desteklenmeli.

- Daha önceden Taban ve tavan fiyatları açıklanıp, gerekirse Devlet olarak değerinde satılması sağlanmalı.

- Devlet Planlama Teşkilatı Ekilebilecek tohumları, Ekilebilecek arazi ve de ülkenin tüketimi doğrultusunda Tüccar ve Devlet tarafından alınması sağlanmalı ve üretici desteklenmelidir.

- Yağlık ay çekirdekleri, kuruyemişlik ay çekirdekleri zamanında Tavan fiyat belirlenip üretici desteklenerek, tüketiciye ulaştırılmalı.

- Patates ve Soğanlar üretim sonrası satış için hazırlanıp sağlıklı bir şekilde satışa sunulmalı. Bu malzemeler planlı bir şekilde yapılmadığı taktirde çürümesi nedeniyle üretici mağdur edilmemeli. Zamanında alınıp tüketicilere ulaştırmaları gerekmektedir.

- Kendi ürettiğimiz hiçbir üretim de ithalat yapılmamalı, üretici desteklenmeli.

- Ülkemizde üretilen tüm ürünlerin devlet tarafından desteklenerek bu konuda üreticilerimiz desteklenmeli.

III-Meyvecilik; Şehitler köyü

Ekilebilecek arazilerin yaklaşık 15 000 dönüm arazide Meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır.

- Erik cinsleri (Birton, Can eriği ve diğerleri.)
- Elma (en az dört çeşit)
- Kiraz (en az iki çeşit)
- Vişne
- Şeftali (en az üç çeşit)
- Armut (en az üç çeşit)
- Hurma (iki çeşit)
- Ayva (Ekmekayvası)

- Ceviz Çeşitleri (üç çeşit)

- Meyve dikimi planlı bir şekilde yapılmalı, ilaçlama ve budama konusunda hangi meyvenin hangi ayda budanmalı, nasıl budanmalı?

- Planlı bir şekilde pazarlama sistemi yoktur. alıc, kabzımal ve tüccarlar ödemeleri çekle yapılmakta, birinci, ikinci çekler ödenip diğerleri ödenmeyebiliyor. Cezası da yok sanki üretici bu konuda mağdur oluyor.

- Toplama fiyatları çok yüksek olunca üretici kar edemeyeceği için toplamıyor ürünler ağaçlarda kalabiliyor.

Meyvecilikte;

- Budama ayrı bir maliyet.

- Bahçe zemininin hazırlanması ayrı bir maliyet.

- İlaçlama meyve cinsine göre değişiyor (İlaçlama 3 ila 8 defa arasında meyveye göre değişmektedir).

- İlaçlamalarda Maske kullanımı mecburi olmalı, nasıl bir maske kullanılacağı da yöneticiler veya bilirkişiler tarafından belirlemeli.

- Ziraat Odaları ve Ziraat Mühendisleri odaları bu konuda çalışmalar yapmalı.

- Köyümüzde soğuk hava depolu bir alım merkezi yok bu konuda Devler kurumları ve Belediye başkanlığına bağlı ilgili kurumlar destek vermeli.

- Budama konusunda da eğitimler düzenlenmeli.

- İlaçlama konusunda Ziraat Mühendisleri odaları eğitim vermeli.

- İlaç kutuları, ambalajlarının nasıl bertaraf edilmesi konusunda bilgilendirme yapılmalı.

- Meyvecilikte verimi en iyi olan cins seçilerek fide dikimi planlı bir şekilde uygulamaya konulmalı.

Meyvecilikte üretilen ürünlerin tümünün iyi bir şekilde kullanılabilmesi için;

- Kurutularak değerlendirme (Meyve ve sebzeler)
- Reçel, marmelat, orçik (cevizli meyve sucuğu) Pestil, meyve kompostoları, kahvaltılık meyve ezmeleri.
- Meyve tatlıları yapılarak halka sunulabilir.
- Meyve suyu, meyve nektarı olarak değerlendirilebilir.

c) Orman ve Orman Ürünleri

- Mobilyalık tomruk üretilmesi.

- Ormanlar temizlenip bakım yapılırken ağaçlardan kesilen bazı ağaç dallarının odunluk olarak orman köylülerine yakıt olarak satılır.

- Ormanlarımız, Orman Bakanlığının gözetleme kuleleri ile yangınlar denetlenmeli, hızlı bir şekilde söndürme ve soğutma işlemleri yapılmalı Her ilin yangın la ilgili her türlü cihazın her ilde bulundurulmalı.

- Öncelikle yangın çıkmaması için önlemler alınmalı.

- Ormanlarda kamp yapan kampçıların çok iyi denetlenmesi gerekir.

- Köylerde tarlaların kuru otları ve ürün atıklarının yakılması önlenmeli.

- Ormanlarda çıkan yangınların önlenmesi için açılan yangın önleme yolları her yıl temizlenmesi sağlanmalı, yangınların yayılmasının önlenmesi açısından önemlidir.

- Yangın söndürme ekiplerinin her türlü söndürmeye yardımcı olacak aletlerin alınması.

    - Yangın Söndürme Su Tankerleri
    - Yangın Söndürme Helikopterleri
    - Yangın Söndürme Uçakları

- Yukarıda belirtilen araçların periyodik olarak bakımlarının yapılmasının sağlanması.

- Ülkedeki geçmiş yıllardaki yangınlar incelenerek ona göre araç filoları geliştirilmeli.

- Yangın çıkmasına piknikçi ve /veya Anız yakan köylülerin belirlenerek cezalandırılması. Piknik yapılan alanların pisliklerini meydanda bırakarak ormanları kirletenlerin belirlenerek bir daha piknik yapması engellenmeli.

- Cezalar vazgeçirici büyüklükte olmalı.

-Piknik alanları kameralarla gözetlenmeli

-Her türlü yangında yanan alanlar hızlı bir şekilde kesinlikle ağaçlandırılmalı.

Halk Ekonomisi;

a) Üretim; domates(salça-kahvaltılık), biber çeşitleri (kurutularak, doğranıp derin dondurucuda saklanarak, turşu kurarak, salamura yaparak vb.), patlıcanlar (kurutularak-püresi yapılarak), salatalık (turşusu kurularak), bamya (kurutularak), patates (doğranıp şoklanarak), soğan (kurutularak), nane, maydanoz, tere, roka (kurutularak toz olarak stoklanır baharat olarak kullanılır.)

Not; Kasaba ve Köylerde aileler kendi kullanımları kadar ekerler/ fazlası olması durumunda kendi köyü kendi mahallesi ve kendi yöresinde satarak değerlendirirler.

b) Ayrıca-Yabani Madımak, Ebegümeci, Ekşiot, Labada (Efelek), Cıbrısa (Cıbrıka-baharat olarak). Asma yaprağı, Defne yaprağı vb.

Doğadan toplanarak değerlendirilir.

- Kurutularak
- Yaş derin dondurucularda doldurulup saklanarak,
- Doğranıp şişelenerek (salça-domates suyu- domates parçaları şişelenerek, kahvaltılık olarak hazırlanır.)
- Kaynatılarak suyu ve pişmiş meyveler kavanozlanarak tüketim için saklanır.
- Bir içinde kullanabileceklerinden fazlası üretilmiş ise fazlası konu komşuya ve hısım akrabaya hediye olarak verilir.
- Tarhana yapılır.
- Bulgur yapılır.

- Göce yapılır. Buğday cinslerinden.
- Peynir, Tereyağı, lor, yoğurt yapılır Süt olarak (İnek, Koyun, Keçi)
- Yumurta (Tavuk cinslerinden—Her ev de 10-20 adet arası tavuk besleyerek.)

Daha önce belirttiğim gibi üretilen her ürünün kışlık olarak yenebilmesini sağlayan yiyecekler üretmek.

Halk İnançları;

Töreler, Adetler, Gelenekler, Görenekler, Örfler.

- Kız istemeler,
- Söz kesmeler,
- Nişanlar,
- Düğünler,
- Düğünlerde damat giydirmeler.
- Yeni doğmuş çocuklara isim vermeler.
- Gelinin evden çıkarma törenleri.
- Geline kemer bağlanması,
- Güneş doğar iken camlar açılıp güneşe karşı eller havaya kaldırılıp niyaz ve dualar edilmesi.

Kendi Köyüm Şehitler'de;

- Dua ile ağaçlara bez bağlanması
- Cenazelerin ön tarafına mum dikilmesi
- Ulu Taşlara dilek dilemek için taş yapıştırılması
- Perşembe günü akşamları mezarlık ziyaretleri ululari ve büyüklere dua etme anma ritüelleri.
- Düğünlerde toplu türbe ziyaretleri.
- Her yıl köyümüzdeki kutsal yerler temizlenip, tamirler yapılarak tekrar hizmete sunulması.
- Köy inanç önderleri ve de muhtarlık ile birlikte Dede törenleri yapılması.

- Temmuz-Ağustos aylarında yağmur yağmadığında yağmur duasına çıkılması.
- Bu inançları büyük bir kısmı eski inançlarımızdan gelen ritüellerdir.
- Köyümüz bir Türkmen köyüdür. Türkmen olmaktan da onur duymaktayız.

Bayramlar;

- Ekim Ayı; buğday, arpa, yulaf, ıza ekilir.

- Şubat Ayı; hayvan yemleri (yonca, ot, tirfil) vb.

- Bu nedenle Şubat 18-19-20'li günler Hızır Orucu tutulur. Son gün Hızır Cem'i yapılır.

- 21 Mart ekilen tohumların filizlenip topraktan çıkması, dünyaya doğması, meyvelerde ise tomurcuk yapmaya başlaması, bizde bu gün 21 Mart Hz. Ali'nin Doğum günü olarak kutlanır. Biz de buna Nevruz Bayramı denir.

- 5-6 Mayıs, çiçekler açar ağaçlar meyveye durur, başak veren bitkilerde başakları tohuma durur. Bu bayramlar Miladi takvime göre kutlanan bayramlardır.

- Ramazan Orucu bitimi Ramazan Bayramı veya birilerinin dediği gibi Şeker Bayramı da denilir. Hz. Ali'nin Ramazan orucunun 19'nda beslediği baktığı evlatlığı kandırılarak sırtından bıçaklanır. Orucun 21.ci günü şehadet şerbetini içer. O nedenle Ali taraftarları, Alevi'ler Ramazan orucunu tutmazlar.

- Kurban Bayramı ise yaklaşık Ramazan Bayramından 70 gün sonrasına rastlar. Kurban Bayramından 17 gün sonra ise;

- 3 gün Masumu Pak orucu,

- 12 gün Muharrem Orucu Kerbela'da Hz. Hüseyin'in Şehadetinden

- Toplam 15 gün Muharrem orucu tutulur. Oruç bitimi Kurban kesilir, aynı gün ise Aşure pişirilir.

- Bu iki bayram Hicri takvime göre 10 gün 6 saat öne kayarak kutlanır.

İNEGÖL'DE KENTLİLİK BİLİNCİ, KIRSAL YAŞAM, GASTRONOMİ VE HALK SANATLARI

Barış ŞENOL*

1. KENTLİLİK BİLİNCİ

A) Kent Kültürü

İnegöl'de Prehistorik Çağ'dan buyana bir yerleşim söz konusu. Doğal olarak burada tarihsel bir yerleşik kültür bulunmaktadır. Kültürler geçişkendir ve değişkendir. Dolayısıyla yöremiz Antik Çağdan bugüne yansıyan, az da olsa birbirine eklemlenen alttan gelen yerel tarihsel kültürlerin izlerini taşımaktadır. Bilinmesi gereken İnegöl, bir İznik veya Safranbolu değildir. Kısacası kadim bir kent değil, kadim bir kültür bölgesidir. İnegöl, Osmanlı döneminde uzun asırlar boyunca köyden büyükçe bir kaza merkezi olarak kalmış, kentleşmesi ancak 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası büyük yıkımdan kaynaklanan Balkan ve Kafkas göçleriyle nüfusu artmış bir kent görünümü kazanmış yerleşimdir. İnegöl Havzasında bu göçler öncesinde de İnegöl merkez olmak üzere önemli kültür bölgeleri bulunmaktadır. Türk Oğuz kolonizasyonuyla yerleşik hayata geçmiş "Manav" olarak adlandırılan Türk köy yerleşimleri bunların başında gelir. Türk Oğuz boylarınca antik yerleşimlerin üzerine kurulmuş; Kurşunlu, Mizal (Gündüzlü), Babasultan, Deydinler, Süpürtü, Çavuşköy, Domaköy (Şehitler) ve Uludağ'ın güney eteklerinde bir dönem İnegöl'ün fethini sağlayan Turgutalp'a dayandırılarak Turgutlu köyleri olarak anılan Maden, Bedre, Sarıpınar (Sırnaz), Paşaören (Kirles), Turgutalp, Süle, Kayapınar, Kıran gibi ovayı çevreleyen sırtlara yayılmış önemli kültür merkezleri bulunmaktadır. Ayrıca Akhisar, Akıncılar (Kadimi), Boğazköy, Hamzabey, Şipali, Kulaca, Bilal, Özlüce, Kınık, Eymür, Çitli, Çeltikçi, Edebey, İsaören, Hocaköy, Ortaköy, Hamamlı, Kozluca gibi ova yerleşimleri üretimsel özellikleriyle de kültürel farklılıklar ortaya çıkarmışlardır. Bu kırsal alanlar Osmanlı İnegöl kültürünü şekillendiren yerleşimlerdir. Osmanlı döneminde havza

* Arkeolog, Koleksiyoner. E-Posta: baristuz@hotmail.com.

içinde bir takım köylerde kısmen, Cerrah ve Yenice'de ise tamamı farklı dinden ve Türk olmayan tebaa bulunmaktadır. Bu dönem için çok uluslu bir imparatorluğun doğal sonucu İnegöl merkezinde olduğu gibi farklı halk ve inançların birlikte yaşaması ve kültürel etkileşim söz konusudur. Balkan ve Kafkas göçleri ile şekillenen İnegöl daha da fazla kültüre sahne olmuş Dağıstanlı, Çerkes, Abaza, Gürcü, Boşnak, Arnavut gibi bizimle yüzyıllar boyunca tarih birliği yapmış ve Türkleşmiş halka kucak açmıştır. Göçler İnegöl merkezinde yeni mahalleler ve havzada yeni kırsal yerleşimlerin kurulmasını doğurmuştur. Bu göçler içinde Türk kökenli Balkan göçmenleri Ahıskalılar ve Kırım Tatarları da yer almaktadır. Kurtuluş Savaşı sonunda Cumhuriyet'le birlikte bölgede bulunan Gayri Müslüm nüfus İnegöl'ü terk etmiş, nüfus değişimi ile de göçler devam etmiştir.

İnegöl Kültürü'nü Cumhuriyet öncesi ve sonrası olarak ikiye ayırabiliriz. Cumhuriyet sonrası yeni kültürleşme hareketleriyle oluşan evreleri de Tarihsel kırılma noktaları ile ikiye ayırmak mümkündür. Sözü edilen göçle gelen kültürlerin yerel İnegöl kültürüyle kaynaşması, etkileşimi sonucu 1880 – 1930 arası yaklaşık 50 yıllık dönem, genç Cumhuriyet değerlerinin de etkisiyle pekişip sentezlendiği yeni bir İnegöl kültürü ortaya çıkaracak dönemin olgunlaşma yıllarıdır. 1930'larda başlayan bu yeni kültür, bugünün orta ve üzeri yaş İnegöllülerince özlem duyulan yıllar olarak nostaljisi yapılan, Balkanlardan taşınan köftenin "İnegöl Köftesi", Kafkaslardan taşınan orman ürünlerini işleme ustalığı ve endüstrileştiren adımları ile yerel folklorun çiftetellisinin tek vücut olarak ortaya çıktığı İnegöl'dür. 1. Dönem olarak adlandırabileceğimiz bu dönem 1980 yılına kadar sürmüş "1930-1980 İnegöl Kültürü Dönemidir. Eski İnegöl kültürü denildiğinde toplum hafızasında sosyal yaşamın ileri düzeyde değerlendirildiği İnegöl yakın tarih evresidir. Bu evrede her alanda İnegöl kültürüne mal olmuş yerel sosyolojik, folklorik ve ulusal yansımalardan kültüre alınmış değerlerin saptanarak korunmasına çalışılmalıdır.

1980 sonrası değişen dünya düzeni, küreselleşme etkilerinin ülkemize de yansıması, soğuk savaşın sonuna doğru Liberalizm

akımları ve küresel ekonomik özgürlükler, devletçiliğin yerini özel sektörün alması, sanayileşme yolundaki ülkemizde görülen hızla artan köyden kente ve büyük şehirlere Doğudan Batıya göç ile İnegöl ikinci kez bir kültürel senteze doğru gitmiştir. Özellikle Doğu illerimizden ve Karadeniz'den alınan göçler Batı illerinde nüfus kümelenmelerine yol açmıştır. Bu kentlerden biri de İnegöl olmuştur. 1980 – 2030 yılları arasında kaynaşması tamamlanacak bu kültürlerin ortaya çıkaracağı kültürleşme hareketlerinin ise önümüzdeki 50 yılda ancak uyumlu hale geleceği ve yeni bir melez kültürü ortaya çıkaracağı değerlendirilmelidir. Bu döneme de "Yeni İnegöl Kültürü" adını verebiliriz. Sentez dönemleri ancak eski kültürel yapıların yeni kültürel kabulleri ve farklı folklorları içselleştirebilir olduğunda tamamlanır. Bu dönemde İnegöl'e yerleşmiş yurttaşlar İnegöl kültürünü algılayıp, kendi kültürlerini yansıtacak süreç geliştirirler. Farklı kültür gruplarından evlilikler, çocukların bu yeni ortama doğması kültürler arası geçişleri sağlayan örneklerdir. Gerek dünya üzerindeki değişimler ile gerekse İnegöl'ün kendi ekonomik, siyasal, sosyal, fiziki değişimlerine eklenecek olan İnegöl kültürünün gelen kültür gruplarıyla tekrardan yoğrulması ile "İnegöl 2. Kültür Evresi" olarak ortaya çıkması muhtemeldir. İnegöl modern zamanlarda kozmopolit olduğu kadar zengin kültür çeşitliliği nedeniyle evrensel kültüre ulaşmada hız kazanacaktır. Böylece sürekli gelişerek değişeceğini düşündüğümüz İnegöl Kentinin, bu yönüyle kapalı kentsel toplumların önünde olacağını değerlendirebiliriz.

B) Kent Kimliğini Sahiplenme (Aidiyet)

Evrensel değer olan insan sevgisi temelinde insanı merkeze koyarak bir aidiyet tanımı yapmak gerek. İnsanların aidiyetlerinin farklı bileşenlerden oluşabileceğinin bilincinde olmalıyız. Göçlerle yoğrulmuş İnegöl'de, insanlar bunu özgürce ifade ederse anlam kazanır ve bu kente aitliğini hissederse kenti sahiplenir. Özellikle 1980 sonrası Anadolu'nun birçok bölgesinden çeşitli nedenlerle kentimize insanlar gelmiş, yerleşmişlerdir. Bu kültür gruplarının ait oldukları kentlere, bölgelere ait kültürlerini yaşatmak için İnegöl'de çok sayıda dayanışma dernekleri kurduklarını görüyoruz.

Demokratik haklarıdır, kendi geleneksel kültürlerini yaşatmalarını saygıyla karşılarız. Tabi ki kültür gruplarının da İnegöllülük çerçevesinde kenti sahiplenmeleri için tanımlamalar kapsayıcı olmalıdır. İbni Haldun'un 600 yıl önce söylediği "coğrafya kaderinizdir" sözü çok anlamlıdır. Ancak insanlar kaderlerine etki edebilir. Çeşitli nedenlerle coğrafya değiştirebilir. Örneklendirirsek, Artvin'de doğan bir kişi diyelim öğretmen olmak üzere memleketinden ayrıldı. Eğitimini tamamladı ve İnegöl'e tayini çıktı. Burada evlendi, çocukları oldu. Bu kültürü tanıdı, bu kültürü yaşadı. Ömrünün büyük sürecini kendi memleketinden üç kat fazla olarak burada geçirdi. Buraya katkı koydu, buradan para kazandı. Şimdi bu kişi, "ben Artvinliyim ama aynı zamanda ben İnegöllüyüm diyemez mi?" Diyebilir ve en doğal hakkıdır. Öyleyse İnegöllü kimdir sorusunun yanıtı şudur:

Kişinin kendisi veya kendinden önceki kuşaklardan birisi, yaşam sürecinden uzunca bir kesiti İnegöl'de geçirmiş, İnegöl'ü benimseyen, seven, sahiplenen, İnegöl kültürü tanıyan, bu kültürle uyumlu yaşayan, İnegöl'ün bugünü ve yarınının iyiye güzele evrilmesi için çaba sarfeden, kısacası İnegöl'e bir şekilde katkı koyan ve hissiyat olarak ben İnegöllüyüm diyen herkes İnegöllüdür.

Kimsenin kimseyi İnegöllülük dairesinden çıkarmaya veya bu daireye dâhil etme yetkesi yoktur. Bir aidiyet kabulü ancak kişinin kendi idrak, irade ve ifadesiyle mümkündür.

2. KIRSAL YAŞAM

A) Yöresel Tarım Takvimi

Kırsal kesimin eskiden kullandığı ekim – biçim döngüsünü hala kullanan ya da bilgisine sahip yaşayan büyüklerimizden ekim zamanlarından tohum saklamaya kadar tüm sürecin belgelenmesini sağlamak.

B) Yöresel ata tohumları

Toplamak, yerel tohum bankası oluşturmak.

C) Köy monografileri çıkarmak

Köylerde görünen o ki; köylünün kendi tarihini yüzeysel de olsa bilmediği. Uzmanlarca kısa kısa bilimsel çerçevede köylere köy tarihleri hakkında dokümanlar sunulmalı. Köy yerel kültürünün kaybolmaması açısından gelecek kuşaklara tarihçe öz olarak öğretilmeli.

D) Örnek Köy:

İnegöl Köyü denildiğinde örnek oluşturacak bir kırsal kültür merkezi canlandırılması.

a) Eski İnegöl köy evi mimarisinde
b) İnegöl kırsal mutfağını yaşatan, köy fırınında köy ekmeği, yufka, makarna ve benzerleri
c) Köy üretimi el emeği işlikleri yanında sanatsal çalışmalar.
d) Ekonomik döngüyü sağlayacak, turizm faaliyetleri: Kafe – restoran ve köy mutfağı sunum mekanları.
e) Uzun vadede eski İnegöl evlerinin rölevelerinin toplu bir köy imar alanında, örneğin yukarıda sözü edilen kültür – sanat köyünde birtakım desteklerle belli kriterlerle toplu bir yapım süreciyle hayata geçirilmesi. Örneğin 500 seçilmiş röleveden 500 haneli bir mahalle. Böylece İnegöl içinde dağınık halde bulunan kültür varlığı tescili bulunan geleneksel Türk evinin eski İnegöl mimarisini yansıtan şekli topluca bir imar alanında yaşama geçirilip sürdürülebilirlik sağlanabilir. Bu örnek yaşam alanı, bir kültür sanat ortamıyla desteklenebilir. Girişimci sermayeye bu öneri sunularak yeni cazibe merkezleri oluşturulmasına katkı da sağlanmış olur.

3. GASTRONOMİ – MUTFAK

A) Tarihsel belgelerden üretim saptaması yapılıp, bugün de olan muhtemel Türk yemeklerinin İnegöl mutfağına bilgileriyle sunulması.

B) Kocadere havzasındaki köyler veya İnegöl dere balığı yemekleri ilişkisi. Ör. Sarı balık ve diğer dere balıkçılığı yemekleri kaybolmadan kayda alınmalı.

C) Çayır mantarı ve tepe köylerde çam mantarı yemekleri kültürleri araştırılmalı.

D) Balcılık. Pekmez yapımı, saklama ve kurutma kültürü incelenmeli.

E) İnegöl sulak köylerinde geçmişi olan manda yetiştiriciliği yönlü ürünler ve mutfağı.

4. HALK SANATLARI – SOKÜM – ARŞİVCİLİK

A) Folklor – Giyim Kuşam

a) Çeyiz Sandığı: İnegöl havzasında çeyiz ve çeyiz sandığı teması ele alınmalı. Çeyiz kültürü ve çeyiz sandığı kültürünün sonları yaşanmakta. Sandık içindeki sanatsal ve folklorik unsurların yakalanması kısaca elde kalmış eski çeyiz sandıklarına ulaşım sağlanmalı. Yıllarca herkesten saklanmış sandıktaki göynekten, çamaşıra, mendil, yastık kılıfı, oyalardan, el havluları ve yazmalara incelenmeli çeşitli yönleriyle ele alınmalı.

b) Köylerde gönüllü folklor grupları oluşturup, her köyün bu türden el emeği envanterinin derlenmesi sağlanmalı. Ritüel günlerinde, düğünde, bayramda özel oyunlar için giyilen saklanmış kıyafetler aranmalı.

c) El sanatları: Dokuma, takılar, seramik gibi ve diğer oluşturulacak başlıklarda İnegöl'ün kendine ait karakteristik çizgileri belirlenmeli. Örneklerden ipekli veya yün dokuma, keçi kılı dokumaları, kilim, halı dokumaları İznik derbent Köy 'ünde olduğu gibi alımı desteklenen atölyelerde canlandırılmalı. Halk Eğitim Merkezi ile ortak

bir çalışma programı çerçevesinde seçilmiş bireylerin eğitimi planlanmalıdır.

d) Bu toplantıya katılanlardan bir araştırma grubu kurularak örneğin, İnegöl etnografya grubu, belli zamanlarda toplanarak önemli kırsal merkezleri gezerek kapı tokmağından, pencere pervazına, sandıktan, tarım aleti ve buğday silo ve saklama depolarına yarım asırdan öncesini kataloglamalı. Bu grup ayrıca güzel sorularla köylüden bu kültürü alarak yazılı dokümante edebilmeli.

e) Köylerde bir araya gelme zamanları, bu beraberliklerde anlatılan hikayeler, oynanan oyunlar, tiyatral seyirlikler, imece yapılan tarımsal etkinlikler, köy kamu alanına hizmetler, bayramlar, düğünler gibi bilgi içerikleri detaylandırılmalı.

f) İnançlar: Orta Asya'dan getirdiğimiz devam eden veya kaybolmaya yüz tutmuş inanç öğelerinin tespiti. Gayri ihtiyari tespit edebildiğim üç örnek.

I. Kurban kesilmeden önce kesim alanının kötü ruhlardan arındırılmasına yönelik bir tütsü yakılması ve bunun o alanın içinde gezdirilmesi inancı.

II. Ruhaniyetine inanılan ve yerli her köyde gördüğümüz kurucu bir büyük kişilik için ata – dede inancı çerçevesinde yıllık festivaller yapılması, bu ulu kişiye ait bir kurgan bulunması ve bu gömüte yönelik inançlar manzumesi oluşması.

III. Bir Manav Köy olan Kıran Köyde yağmurlu bir yaz günü yağmur şiddetlenince köy meydanına metal bir alet atılması inancı. Böylece yıldırım ve afetlerden korunacağı kültü.

B) Arşiv – Müzecilik

a) Müze: Bu konuda hâlihazırda ve iyi de bir şekilde Kent Belleği Arşivi ve Kent Müzesi işlevini sürdürmektedir. Ancak bu günkü müze kent etnografyasını yansıtacak şekilde genişlemeli ve kapsamından bazı konular çıkarılmalıdır. Havza içinde önemli buluntuları olan Doğa tarihi ve fosil grubu başka bir alanda eğitim ve sergiye sunulmalı. Bir "İnegöl Kaynakçası" teorik çalışması yapılmış olsa da İnegöl literatür kitaplığı halen tamamlanamamıştır. Bütçe ve özel araştırma isteyen ve yaşayan bir program olacak konu ele alınmalı.

b) Koleksiyonlar: İnegöl Bölgesinin özel koleksiyonlarının belli araştırma merkezlerince bilinirliği sağlanmalı. Çünkü bu koleksiyoncular elindeki eserlerle bu bölgeye ait bir belleği korumaktadırlar.

c) 1970'lerden başlayarak İnegöl'ü fotoğraflamış İbrahim Peynirci' nin dia pozitif arşivleri ele alınmalı. Bu arşiv, kırsal ve yakın çevreye ait önemli görseller içermektedir.

d) Kitaplıklar ve yazılı belgeler: İlçemizde yaşamış nice bilim insanı, araştırmacı, öğretmen, sanatçı, kitapseverin kitaplıklarına ulaşılmalı. Örneğin, Ankara Merkez Bankası Mütercimliğinden emekli olan Hayrettin Gürsoy'un binlerce ciltlik nadir eserler içeren kitaplığı, yerel tarih araştırmacısı Avukat Kemal Alemdaroğlu'nun yarım kalmış yazılı belge ve notları, Dr. Bedri Yalman'ın İnegöl çalışmaları, araştırmacı Mehmet Şenal' ın İnegöl üzerine yaptığı yarım kalmış eseri ve diğerleri. Bu bilgilere ulaşılabilir

ve arşive kazandırılabilir, kaynak gösterilerek kullanılabilir.

e) Özel bir izinle İnegöl Tapu Dairesinden merkez ve kırsalda tapularda geçen mevki adlarından önemli çıkarımlar ve çalışmalar yapılabilir. Örneğin, Honta Köprü adından yer saptaması, ören yerinden eski yerleşimler, kırsalda bağ yeri, cevizlik, arpalık gibi adlardan eski tarımsal üretimler, değirmen, hamam yeri gibi adlardan tarihsel bilgilere ulaşılabilir. Bu yer adlarıyla ilgili kent belleğinde bir arşiv oluşturulmalı. Bu ham bilgiler uzmanlarca yorumlanmalı ve kent insanına rafine edilmiş bilgiler olarak sunulmalı.

f) Kültür ve Turizm Bakanlığı Kazılar Daire Başkanlığı ile İnegöl'ün Prehistorik Dönem tarihini aydınlatacak kazılar planlanmalı ve hızla yok olmakta olan höyüklerin kazılarının yapılmasına çalışılmalı. Literatürde İnegöl II olarak geçen Höyük, Kurşunlu Höyük ile Şipali Höyüğü tarımsal tahribat ile tamamen yok olduğu gözlenmekte. Korunmuş olan Palanga Tepe'nin kazısı için girişimler yapılmalı.

g) Diğerleri de kaldığı kadarıyla kazılarına başlanmalıdır.

h) İnegöl'ün Orta Çağ'dan kalma önemli kültür varlıklarından Ortaköy Kervansaray'ı kültürel bağlamda turizme kazandırılmalı. Örneğin Doğa Tarihi Müzesi.

i) Belli mekanlarda kullanıma ve araştırmacılara açık İnegöl ve etrafını kapsayan (en azından 2 m x 3 m) üç boyutlu eşyükselti haritaları hazırlatılmalı. Öğrenci ve kullanıcılara gerek coğrafya bilgisini pekiştirme ve havzayı tanıma gerekse kamusal ve bilimsel çalışmalarda yarar sağlayacaktır.

KÜLTÜREL DEĞERLERİN FESTİVALLER VE ETKİNLİKLERLE TANITILMASI VE GELECEĞE AKTARILMASI: İNEGÖL ÖRNEĞİ

Bülent KURTİŞOĞLU*

Kültürel Değerlerin Tanıtılmasının ve Korunmasının Önemi

Kültürel değerler – örf ve adetler, inançlar, dil, sanat, geleneksel el sanatları ve benzeri toplumsal miras unsurları – bir toplumun kimliğini ve sürekliliğini sağlayan temel unsurlardır. Bu değerlerin korunup gelecek kuşaklara aktarılması, küreselleşmenin tek tipleştirici etkisine karşı kültürel çeşitliliğin muhafazasını mümkün kılar (UNESCO, n.d.).

UNESCO'nun somut olmayan kültürel miras tanımına göre kültürel miras, ancak ilgili topluluklara kimlik ve devamlılık duygusu verdiği ölçüde gelecek nesillere aktarılmaya değerdir (UNESCO, n.d.). Başka bir deyişle, kültürel gelenekler topluma geçmişten bugüne uzanan bir kolektif hafıza ve aidiyet hissi kazandırır; bu da toplumsal bütünlüğe katkı sağlar (UNESCO, n.d.).

Dolayısıyla kültürel değerlerin tanıtılması ve korunması, toplumların kendilerini tanımlaması ve diğer kültürlerle saygıya dayalı bir diyalog kurabilmesi için kritik önemdedir (UNESCO, 2003).

Kültürel mirasın gelecek kuşaklara iletilmesi aynı zamanda ulusal ve yerel kimliklerin güçlenmesi anlamına gelir. Kültür mirasını koruma çabaları, bir yandan geçmişten gelen bilgi ve pratiklerin yok olup gitmesini engellerken, diğer yandan bu mirasın sağladığı bilgi ve becerilerin yeni nesillerce devralınmasını sağlar (UNESCO, 2003).

* Prof. Dr., Ardahan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Türk Halk Oyunları Bölümü.

Nitekim UNESCO, somut olmayan kültürel mirasın canlı kalabilmesi için ait olduğu topluluklarca yaşatılması ve kuşaktan kuşağa sürekli olarak aktarılması gerektiğini vurgulamaktadır (UNESCO, 2003). Bu aktarım sağlanamadığında, söz konusu kültürel ögeler değersizleşme ve unutulma tehlikesiyle karşı karşıya kalır.

Sonuç olarak, kültürel değerlerin korunup tanıtılması hem toplumsal kimlik ve aidiyet duygusunun sürdürülmesi hem de insanlığın kültürel zenginliğinin ve çeşitliliğinin geleceğe taşınması açısından vazgeçilmezdir.

Festival ve Etkinliklerin Kültürel Aktarım Sürecindeki İşlevi

Toplumlar, kültürel değerlerini gelecek nesillere aktarmak için tarih boyunca festival, şenlik, bayram gibi çeşitli etkinlikler düzenlemişlerdir. Festivaller, kültürel aktarımın canlı bir biçimde gerçekleştiği ortamlardır ve yerel halkın katılımıyla kültürel farkındalık yaratmak için en elverişli sahneyi sunarlar (Gündüz Alptürker & Alptürker, 2021).

Nitekim pek çok araştırmacı, festivallerin bir kültürü koruma sürecinde aktarım aracı olarak kullanılabileceğini belirtmekte; onların yalnızca "turistik" veya "ticari" etkinlikler olmaktan öte anlamlar taşıdığını ortaya koymaktadır (Gündüz Alptürker & Alptürker, 2021).

Bir festival, katılımcılara gelenek ve göreneklerini uygulayarak öğrenme ve deneyimleme imkânı verir; böylece kültürel bellek pratik edilerek canlı tutulur. Örneğin bir halk müziği festivali veya folklor şenliği, sadece bir gösteri olmanın ötesinde, o yöreye ait müzik ve dansların bizzat toplum üyeleri tarafından yaşatıldığı interaktif bir öğrenme alanı işlevi görür. Bu yönüyle festivaller, kültürel değerlerin nesilden nesile geçmesine aracılık eden yaşayan müzelere benzetilebilir (Gündüz Alptürker & Alptürker, 2021).

Festivallerin en önemli işlevlerinden biri, kuşaklararası etkileşimi mümkün kılmasıdır. Genç ve yaşlı nesillerin bir araya gelerek birlikte eğlendikleri bu etkinlikler sayesinde, kültürün aynı zaman diliminde kuşaktan kuşağa aktarımı mümkün hale gelir. Örneğin bir yerel festivalde yaşlı kuşaklar geleneksel oyunları veya el sanatlarını gençlere gösterip öğretirken, gençler de bu mirası devralarak yaşatmaya teşvik edilir. Bu durum, kültürel sürekliliğin kopmadan devam etmesine hizmet eder (Gündüz Alptürker & Alptürker, 2021).

Festivaller aynı zamanda toplumsal birlik ve dayanışmayı pekiştirir: İnsanları bir araya getiren bu etkinlikler, tıpkı ulusal bayramlar gibi toplumun birlik ve beraberliğini güçlendirip karşılıklı sevgi ve saygının pekişmesine zemin hazırlar. Turner'ın communitas kavramıyla açıklandığı üzere, festivaller sırasında oluşan birlik duygusu, günlük hayatın hiyerarşik ayrımlarını aşarak tüm katılımcıları ortak bir topluluk hissinde birleştirir. Bunun sonucunda festivale katılan bireylerin aidiyet duygusu güçlenir ve her bir katılımcı, ortak kültürel mirasın bir parçası olduğunu daha derinden hisseder (Gündüz Alptürker & Alptürker, 2021).

Ayrıca araştırmalar, festivallerin kültürel etkileşim boyutuyla da önemli olduğunu göstermektedir. Ulusal ya da uluslararası ölçekte düzenlenen kültür festivalleri, farklı kültürlerden insanların buluşmasına imkân tanıyarak karşılıklı anlayışı artırır. Festivallerde sergilenen geleneksel müzik, dans, tiyatro, mutfak gibi unsurlar sadece kendi toplumuna değil, diğer toplumlara da tanıtılır. Bu sayede festivaller, kültürlerarası diyalog ortamı yaratarak önyargıları kırabilir ve kültürel çeşitliliğe saygıyı teşvik edebilir (Gündüz Alptürker & Alptürker, 2021).

Sonuç olarak, festivaller ve benzeri kültürel etkinlikler bir toplumun kültürel değerlerini görünür kılan, onları genç kuşaklara aktaran ve aynı zamanda dünya ile paylaşan çok yönlü platformlar olarak işlev görürler.

İnegöl Örneği: Uluslararası Kültür Sanat Festivali, Mobilya, El Sanatları ve Halk Oyunları

Kültürel değerlerin festival ve etkinliklerle gelecek nesillere aktarılmasına dair somut bir örnek, Bursa'nın İnegöl ilçesinde gözlemlenebilir. İnegöl Uluslararası Kültür Sanat Festivali, bir ilçe ölçeğinde kültürel mirasın yaşatılması ve tanıtılması açısından başarılı bir model sunmaktadır (İnegöl Belediyesi, 2023). Tarihsel olarak İnegöl'de, 6 Eylül Kurtuluş Günü kutlamaları çerçevesinde yerel panayır ve şenlikler düzenlenmekteydi (İnegöl Belediyesi, 2023). 1988 yılında belediye, bu geleneği genişleterek bahar aylarında kültürel bir festival ve aynı zamanda bir mobilya fuarı başlatmıştır (İnegöl Belediyesi, 2023). 2004 yılına gelindiğinde, yerel kurtuluş şenlikleri uluslararası katılımlı bir festivale dönüştürülmüş; 2006'dan itibaren İnegöl Uluslararası Kültür Sanat Festivali, kurtuluş kutlamalarından ayrı ve müstakil bir organizasyon haline gelmiştir.

Bu festival, her yıl Temmuz ayında bir hafta boyunca çeşitli etkinliklerle kutlanmakta; programda farklı ülkelerden gelen halk dansları ekiplerinin gösterileri, yerel folklor ekiplerinin performansları, konserler, sergiler ve alışveriş şenliği gibi unsurlar yer almaktadır (İnegöl Belediyesi, 2022). Böylece hem yerel kültür zenginlikleri sergilenmekte hem de uluslararası kültürel etkileşim sağlanmaktadır. Nitekim son yıllarda festivale onlarca ülkeden halk oyunları toplulukları katılmış; İnegöl sokakları adeta bir dünya kültürleri şölenine sahne olmuştur.

Festival kapsamında 2010 yılından bu yana düzenlenen Altın Mobilya Halk Dansları Yarışması, ilçenin sanayisiyle özdeşleşen "İnegöl mobilyası" markasını kültürel etkinlikle birleştiren yaratıcı bir girişimdir (İnegöl Belediyesi, 2023). Bu yarışma sayesinde, İnegöl'ün geleneksel el sanatları ve sanayi ürünü olan mobilya teması, folklorik performanslarla buluşturularak kültürel kimliğin farklı boyutları vurgulanmaktadır.

İnegöl denilince akla gelen başlıca değerlerden biri olan İnegöl mobilyası, sadece ekonomik bir ürün değil, aynı zamanda yöreye

özgü bir kültürel başarı hikâyesidir. Yerel halkın kuşaklar boyunca ağaç işlemeciliği ve marangozluk konusundaki becerileri, zamanla İnegöl'ü "Türkiye'nin Mobilya Kenti" haline getirmiştir (İnegöl Belediyesi, 2023). Günümüzde İnegöl mobilyası, dünya çapında tanınan bir marka haline gelmiştir. Bu başarıda, her yıl düzenlenen MODEF (Mobilya ve Dekorasyon Fuarı) gibi etkinliklerin de katkısı büyüktür. Bu fuarlar hem geleneksel mobilya zanaatının tanıtımını yapmakta hem de sektörün çağın gereklerine göre dönüşümünü sağlamaktadır.

İnegöl'ün kültürel aktarımındaki bir diğer önemli unsur, geleneksel el sanatları ve folklorik değerleridir. İnegöl Kent Müzesi'nde sergilenen yöresel kıyafetler, el işleri ve mutfak kültürüne ait objeler, geçmişin zanaat çeşitliliğini yeni nesillere tanıtmak açısından önemlidir (İnegöl Kent Müzesi, 2025). Ayrıca ilçedeki halk eğitim merkezleri ve kültür-sanat atölyeleri, ebru, çini, dokuma gibi unutulmaya yüz tutmuş el sanatlarını canlandırmak üzere projeler yürütmektedir. Bu çalışmalar, festivallerle desteklenerek halka açık etkinliklerle daha geniş kitlelere ulaştırılmaktadır.

İnegöl'ün geleneksel halk oyunları, kültürel aktarımın bir diğer dinamik boyutunu oluşturmaktadır. İnegöl Belediyesi bünyesinde 2011 yılında kurulan Halk Dansları Topluluğu, kısa sürede gelişerek hem yurt içinde hem de yurt dışında çeşitli festivallerde önemli başarılar elde etmiştir (İnegöl Belediyesi Halk Dansları Topluluğu, 2023). 2017'de Kazakistan'da Dünya Şampiyonluğu, 2022'de Özbekistan'da Dünya Üçüncülüğü ve 2023'te Bulgaristan Varna Uluslararası Folklor Festivali'nde sergilenen İnegöl yöresi oyunları, bu başarıların örnekleridir.

Topluluğun çalışmaları, festivallerin yalnızca bir gösteri değil aynı zamanda eğitimsel bir atölye işlevi gördüğünü de göstermektedir. Genç dansçılar, ustalarından öğrendikleri figürleri hem yerel halkla hem de uluslararası izleyicilerle paylaşarak kültürel mirası canlı tutmaktadırlar.

Sonuç olarak, İnegöl örneği, yerel yönetimlerin ve toplulukların kültürel değerlerini festival, fuar, müze ve eğitim gibi çok boyutlu araçlarla nasıl başarıyla geleceğe aktarabileceğini ortaya koymaktadır. Kültürel ögelerin ekonomik markalarla (örneğin mobilyacılık) bütünleştirilmesi sayesinde hem kültürel hem de ekonomik miras birlikte korunmakta ve geliştirilmektedir.

Dijitalleşmenin ve Sürdürülebilirliğin Kültürel Aktarımdaki Yeni Rolleri

Günümüzde hızla ilerleyen dijitalleşme, kültürel mirasın korunup aktarılmasında devrim niteliğinde yeni imkânlar sunmaktadır. Dijital teknolojiler, kültürel miras unsurlarının depolanması, arşivlenmesi ve geniş kitlelere yayılması konusunda kritik bir araç haline gelmiştir (Büyükkuru, 2023).

Örneğin, yüksek çözünürlüklü dijital fotoğraflar, videolar ve üç boyutlu modellemeler sayesinde tarihi eserler, el sanatları ürünleri veya sahne performansları dijital ortama aktarılarak kalıcı hale getirilebilmektedir. Bu dijital kayıtlar, özellikle yok olma riski taşıyan nesne ve belgelerin sürdürülebilirliğini artırmakta ve gelecek kuşakların erişimine açık olmasını sağlamaktadır (Büyükkuru, 2023).

Ayrıca internet ve sosyal medya platformları, kültürel etkinliklerin tanıtımı ve paylaşımı için sınırsız bir alan sunar hale gelmiştir. Artık bir kişi, dünyanın diğer ucundaki bir festivale fiziken katılamasa bile, canlı yayınlar veya video paylaşımları aracılığıyla o deneyimi çevrimiçi olarak izleyebilmektedir. Nitekim kültürel etkinlikler son yıllarda "hibrit" bir yapıya kavuşmuştur: fiziksel katılımın yanı sıra dijital katılım da mümkün kılınarak daha geniş bir erişilebilirlik sağlanmaktadır (eventscase.com, n.d.).

Özellikle COVID-19 pandemisi sürecinde birçok festival ve müze, etkinliklerini çevrimiçi platformlara taşımış; böylece dijitalleşme sayesinde kültürel aktarımın kesintiye uğramadan sürdürülebileceği görülmüştür. Pandemi sonrasında da hibrit

etkinliklerin devam etmesi, bu dönüşümün kalıcı bir paradigma haline geldiğini göstermektedir.

Dijital teknolojilerin bir diğer katkısı, kültürel mirasın eğitsel ve etkileşimli biçimde deneyimlenmesini sağlamasıdır. Sanal gerçeklik (VR) ve artırılmış gerçeklik (AR) uygulamaları sayesinde insanlar, bir müze sergisini veya antik bir alanı evlerinden ayrılmadan üç boyutlu olarak gezebilmekte, geçmişteki yaşamı adeta canlıymış gibi deneyimleyebilmektedir (Büyükkuru, 2023). Bu tür yenilikçi yöntemler, özellikle genç nesillerin kültürel mirasa ilgisini artırma potansiyeline sahiptir. Örneğin, geleneksel bir dans gösterisinin VR teknolojisiyle kaydedilerek sunulması, izleyiciye sahnedeymişçesine bir deneyim yaşatabilir.

Dijital platformlar aynı zamanda açık erişimli kültür arşivleri oluşturarak araştırmacılara ve meraklılara büyük kolaylık sağlamaktadır. UNESCO ve benzeri kuruluşlar, somut ve somut olmayan kültürel miras unsurlarını dijital kütüphanelerde toplayarak insanlığın ortak hafızasını çevrimiçi ortama taşımaktadır (UNESCO, n.d.).

Bununla birlikte, sürdürülebilirlik kavramı da kültürel etkinliklerin planlanmasında giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu bağlamda sürdürülebilirlik iki boyutta ele alınmalıdır: kültürel sürdürülebilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik. Kültürel sürdürülebilirlik, bir geleneğin ya da etkinliğin uzun vadede varlığını koruyup devam edebilmesi anlamına gelir. Festivallerin ve kültürel miras çalışmalarının yerel halk tarafından sahiplenilmesi, genç nesillerin aktif katılımının sağlanması ve kuşaklararası aktarımın canlı tutulması bu açıdan büyük önem taşır (Gündüz Alptürker & Alptürker, 2021).

Gerçekten de bir kültürel değeri yaşatmanın en etkili yolu, onun topluluk tarafından aktif biçimde yaşanması ve yeniden üretilmesidir. Bu nedenle birçok festival, gençlere yönelik atölye

çalışmaları, gönüllülük faaliyetleri ve eğitsel etkinlikler gibi katılımcı programlar sunarak sürdürülebilirliği desteklemektedir.

Çevresel sürdürülebilirlik ise kültürel etkinliklerin doğaya olan etkilerini azaltmayı hedefler. Son yıllarda kültür festivallerinde yaygınlaşan uygulamalar arasında; geri dönüştürülebilir malzeme kullanımı, tek kullanımlık plastiklerin azaltılması, atık yönetimi sistemleri, yenilenebilir enerji kullanımı ve karbon ayak izinin dengelenmesine yönelik girişimler bulunmaktadır (eventscase.com, n.d.).

İnegöl örneğine dönersek, son yıllarda festival alanlarında geri dönüşüm kutularının yerleştirilmesi, tek kullanımlık yerine yeniden kullanılabilir malzeme tercih edilmesi gibi adımların atıldığı gözlemlenmektedir. Bu uygulamalar hem çevreye duyarlılığı artırmakta hem de kültürel geleneğin doğaya saygı anlayışıyla uyumlu bir biçimde sürdürülmesine olanak tanımaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Kültürel değerlerin festival ve benzeri etkinliklerle tanıtılması ve geleceğe aktarılması gerek yerel kimlik inşası gerekse dünya kültürel mirasının zenginleştirilmesi açısından son derece önemli ve gerekli bir çabadır. Ele alınan kavramsal çerçeve ve İnegöl ilçesi örneği, bu sürecin çok boyutlu ve kolektif bir gayret gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Kültürün aktarımı yalnızca geçmişin tekrarı değil, aynı zamanda yeni nesillerce yorumlanıp yeniden üretilmesi sürecidir. Festivaller, fuarlar, müzeler, eğitim programları ve dijital platformlar bir arada kullanıldığında, kültürel mirasın genç kuşaklara ilgi çekici ve sürdürülebilir biçimde aktarılması mümkün hale gelmektedir.

İnegöl'de gerçekleştirilen Uluslararası Kültür Sanat Festivali'nin başarısı, benzer şekilde Türkiye'nin diğer bölgelerinde de yerel yönetimler ve sivil toplum iş birliğiyle kültürel etkinliklerin düzenlenmesinin önemini göstermektedir. Bu tür etkinlikler, hem

bulunduğu yörenin kültür hazinesini ortaya koymakta hem de farklı kültürler arasında köprüler kurarak barışçıl bir iletişime hizmet etmektedir.

Bu araştırma ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Yerel Katılımın Güçlendirilmesi:

Kültürel etkinliklerin planlanmasında yerel toplulukların katılımı ve sahiplenmesi sağlanmalıdır. UNESCO (2003), kültürel mirasın korunmasında ilgili toplumların rızasının ve aktif katılımının zorunlu olduğunu belirtmektedir. Bu nedenle, festivallerin programları yerel dernekler, sanatçılar, zanaatkârlar ve gençlik gruplarının görüş ve katkılarıyla şekillendirilmelidir.

2. Eğitimle Entegrasyon:

Kültürel aktarımın sürekliliği için eğitim kurumlarıyla iş birliği kurulmalı; okullarda yerel kültürle ilgili kulüpler, halk oyunları ekipleri ve atölyeler desteklenmelidir. Böylece çocuklar ve gençler, kültürel mirasla erken yaşta tanışma fırsatı bulacak ve ileride bu mirasın taşıyıcısı olabileceklerdir.

3. Dijital Arşiv ve Tanıtımın Yaygınlaştırılması:

Her festival ve etkinlik sonrası yapılan gösterilerin, sergilerin, söyleşilerin dijital kayıtları alınarak çevrimiçi platformlarda kamuya açık hale getirilmelidir (Büyükkuru, 2023). Bu sayede etkinliklerin etkisi yıl boyu sürdürülebilecek, daha geniş kitlelere ulaşılabilecektir. Ayrıca küçük yerleşim yerlerindeki kültürel unsurlar için sanal müze ve dijital sergiler oluşturmak, bu değerlerin ulusal ve uluslararası tanıtımı açısından önemlidir (UNESCO, n.d.).

4. Sürdürülebilir Finansman Modelleri:

Kültürel etkinliklerin sürekliliği için merkezi ve yerel yönetimlerin yanı sıra özel sektörün ve sivil toplum kuruluşlarının desteği sağlanmalıdır. İnegöl örneğinde görüldüğü gibi, bölgenin ekonomik markası (mobilya sektörü) ile kültürel etkinlikler arasında sinerji kurulması, her iki alanı da karşılıklı olarak besleyebilmektedir

(İnegöl Belediyesi, 2023). Benzer uygulamalar diğer yerel ürünler ve potansiyeller için de geliştirilebilir.

5. Sürdürülebilirlik İlkeleriyle Uyum:

Festivallerin çevresel etkilerini azaltmak adına geri dönüşüm, enerji verimliliği, tek kullanımlık malzemelerin azaltılması gibi yeşil uygulamalar benimsenmelidir (eventscase.com, n.d.). Bu uygulamalar hem katılımcılar nezdinde farkındalık yaratmakta hem de doğaya saygılı kültürel üretimin önemini vurgulamaktadır.

Sonuç itibariyle, kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarımı, yaşayan ve gelişen bir süreçtir. Bu sürecin en etkili araçları olan festivaller ve benzeri kültürel etkinlikler; dijitalleşme, sürdürülebilirlik, eğitim ve toplumsal katılım gibi ilkelerle desteklendiğinde, kültürel mirasın hem yerel kimliğe güç vermesi hem de insanlığın ortak değerler bütünü içerisinde yerini alması sağlanacaktır.

KAYNAKLAR

Büyükkuru, M. (2023). Kültürel mirasın aktarımında dijital teknolojilerin kullanımı. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (İhtisaslaşma Özel Sayısı), 134–150. https://dergipark.org.tr/tr/pub/nevsehir

Gündüz Alptürker, İ., & Alptürker, H. (2021). Gelenekten geleceğe yöresel kültürün taşınmasında festivallerin rolü: Uluslararası Silifke Müzik ve Folklor Festivali örneği. Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 10(2), 1409–1422. https://dergipark.org.tr/tr/pub/mjss

UNESCO. (2003). Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi. Paris: UNESCO. https://ich.unesco.org/doc/src/Convention_2003_TUR.pdf

UNESCO. (n.d.). What is intangible cultural heritage? https://ich.unesco.org/en/what-is-intangible-heritage-00003

İnegöl Belediyesi. (2022). 35. Uluslararası Kültür Sanat Festivali programı. https://inegolfestivali.org

İnegöl Belediyesi. (2023). İnegöl Festivali tarihçesi. https://inegolfestivali.org

İnegöl Belediyesi Halk Dansları Topluluğu. (2023, Ağustos 7). Basın bülteni: İnegöl rüzgârı Bulgaristan'da. https://inegolunsesi.com

İnegöl Kent Müzesi. (2025, Mayıs 18). Taşın Kalbi Sergisi – Basın haberi. Bursa Haberleri. https://bursahaberleri.com.tr

Eventscase.com. (n.d.). How hybrid festivals and sustainability are reshaping event planning. https://eventscase.com/blog/hybrid-festivals-and-sustainability

SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS (HALK SANATLARI)

Büşra YAŞAR*

UNESCO küreselleşme karşısında hızla yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kalan kültürel mirasın korunmasını 2003 yılında yaptığı "Somut Olmayan Kültürel Miras Sözleşmesi" ile güvence altına almıştır. Türkiye ise bu sözleşmeye 2006 yılında taraf olmuştur. Kültür alanında önemli bir gelişme olarak gerçekleştirilen bu sözleşme "Toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekanlar" olarak tanımlanmaktadır. Böylece "kuşaktan kuşağa aktarılan somut olmayan kültürel mirasın, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak sürekli biçimde yeniden oluşturulduğu ve bunun onlara kimlik ve devamlılık duygusu vererek kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunduğu" ifade edilmiştir (Nalcıoğlu, 2018: 18).

İnegöl Belediyesi, Şehir Araştırmaları Merkezi kapsamındaki ilk etkinliğini 22 Şubat 2025 tarihinde "İnegöl Halk Bilimi Çalıştayı" programıyla gerçekleştirmiştir. Çalıştay kapsamında Kentlilik Bilinci (Kent Estetiği), Kırsal Yaşam, Gastronomi (Mutfak) ve Somut Olmayan Kültürel Miras (Halk Sanatları) başlıklarına ilişkin 8 masa kurulmuştur. Her masada yönlendirme ve rehberlik yapan bir moderatör, raporlama yapan bir raportör bulunmuştur. Katılımcılar konularla ilgili görüş ve düşüncelerini iletmiş, elde edilen verilerden hareketle sonraki süreçte İnegöl Belediyesi'nin izlemesi gereken yollar hakkında Çalıştay Raporları hazırlanmıştır. Bu noktada 6. Masa olarak "Somut Olmayan Kültürel Miras (Halk Sanatları)" başlığı altında alanında uzman katılımcılar tarafından öneriler sunulmuştur.

* Uzman Tarihçi, Araştırmacı. E-Posta: yasarbsr24@gmail.com.

1. Halk Sanatları ve Zanaatları

Geleneksel ahşap oymacılığı mirasımızı doğru ve bilimsel tekniklerle korunmasını ve gelecek nesillere aktarılmasını sağlayabilmek, bunun için gerekli insan gücünü yetiştirebilmek ve teşvik edici etkinlikler aracılığıyla koruma bilinci artırabilmek üzere eğitim odaklı çalışmaların yapılması önerilmiştir. İnegöl Belediyesi, Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları (İNESMEK) kapsamında yaygın eğitim çerçevesinde ücretsiz sanat ve meslek eğitimleri vermektedir. İNESMEK tarafından düzenlenen eğitim programları içerisindeki ahşap oyma-kakma ve kırkyama branşlarının geleneksel değerlerin korunması yönünde aktif olarak sürdürülmesi önerilmiştir. Bu branşlardaki malzemelerin ise sıfır atık projesi kapsamında geri dönüştürülebilir malzeme olarak İnegöl'ün belirli noktalarındaki tekstil kutularına atılan atık kıyafet ve sanayi atık malzemesi olarak ahşapların toplanıp değerlendirilebilir olması öne sürülmüştür. Atık kıyafetlerden üretilen ipliklerden dokuma tezgahlarında kilimlerin, parça kumaşlardan kırkyama yapılması ve atık ahşap malzemelerin de ahşap oyma-kakma kurslarında kullanılması önerilmiştir. Böylece kurs için gerekli malzeme teminlerinde bütçe sıkıntısı da en aza indirilerek aktif olarak kursların devam etmesi hedeflenmektedir.

Eskiyi değerlendirme projesi olarak sürdürülebilirliğin uygulanması ve farklı tasarımlarla günümüze ayak uydurulması noktasında yarışmaların düzenlenmesi ve desteklenmesi istenilmiştir.

İnegöl özelinde bulunan kadın kooperatiflerinin de kendi yörelerine ait el sanatlarında aktif rol oynamaları ve böylece bu projelerin belirli bir mekâna indirgenmeden sürdürülebilir ve yaşatılabilir olması önemli bir kazanım sağlayacaktır.

2. Çocuk Oyunları ve Oyuncaklar

Kent planlarında geleneksel çocuk oyunlarının örgün eğitim kurumlarına ve çocuk bahçelerine sokulmaması gibi sorunlar, geleneklerin aktarımından önemli bir engel teşkil etmektedir. Başka bir sorun, somut olmayan kültürel mirasın örgün, yaygın ve sargın öğrenme alanlarında yer almamasıdır (Ekici, 2016: 22). UNESCO

tarafından hazırlanan "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi", somut olmayan kültürel mirası yaşatarak koruma prensibine dayanmaktadır. Bu prensibe bağlı olarak hangi unsurun, nasıl korunacağı ve gelecek kuşaklara nasıl aktarılacağı sorularını cevaplamak amacıyla İnegöl özelindeki geleneksel çocuk oyunlarının kuralları, oynanış biçimleri ve bu oyunlara eşlik eden tekerlemeler veya şarkıların projelerle yerinde tespit edilip eğitim ve öğretim kurumlarının müfredatına girmesi için gerekli girişimlerde bulunulması önerilmiştir. Ayrıca İnegöl'e özgü çocuk tekerlemelerin çocuk parklarında renkli tabelalar aracılığıyla çocuklara ulaştırılması önerilmiştir.

Müzeyyen Senar'ın "Bursalı Mısın Kadifeli Gelin" adlı türküsünde bahsedilen fılıçkanın workshoplar ile birlikte bir somut olmayan kültürel miras olarak ele almak gerekmektedir. Workshopların özellikle küçük yaşlardaki çocuklar üzerinde uygulanması ve geliştirilmesi düşünülüp böylece geleneklerin küçük yaşlardan itibaren sürdürülebilirliğinin kazanılması amaçlanmıştır. Bu noktada halen yaşayan ustalardan fılıçkanın yapım aşamasına dair bilgileri onlarla birlikte deneyimleyip envanter çıkarılması önerilmiştir.

Tüm bu çalışmalarla ilgilenecek ortak bir çekirdek yapı oluşturulabilir. Bursa'da kent kültürünü araştırma ve kentin değerlerini koruma yönünde oluşturulan "Bursa Okulu" benzeri bir oluşumun İnegöl özelinde de oluşturulması önerilmiştir. Yerli uzmanların, kent kültürü ve hayatına dair farklı alanlarda çalışan kişilerin, sivil toplum temsilcilerin ve akademisyenlerin belirli aralıklarla bir araya gelerek kent belleği üzerine daha detaylı çalışmalar yapılması amaçlanmalıdır. Çalıştayda sunulan önerilerin özellikle nesiller boyu sürmesi ve aktarılması, çocuklar ve gençler başta olmak üzere toplumun her kesimindeki koruma bilincine bağlı olduğunun vurgulanmasıyla tamamlanmıştır.

KAYNAKÇA

Ekici, Metin. (2016). "Türkiye'de Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Çalışmalarına Ege'den Bir Bakış", *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalıştayı Bildiri Kitabı*, 18-25. İstanbul.

Nalcıoğlu, Zeynep Safiye Baki. (2018). "Somut Olmayan Kültürel Miras Müzeciliği", *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalıştayı Bildiri Kitabı*, 18-26. İstanbul.

KÜLTÜREL MİRASIN AKTARIMI

Elif ŞİMŞEK*

İnsanlık, tarih boyunca bilgi birikimi ve tecrübe sağlamış. Bu bilgi birikimine kültürel miras denilmektedir. Bu bilgi birikimi ve tecrübe nesilden nesile aktarılmaktadır. ÇEKÜL'e göre kültürel miras, toplumun geçmişlerini anlatan aralarındaki bağlantıyı güçlendiren bir hazine olarak tanımlamıştır. Bu süreç, kültürel mirasın aktarımı olarak adlandırılmaktadır. Kültürel mirasın aktarım sürecinde zenginleşerek aktarılması ancak kültürel korunmayla gerçekleşebilecektir (Batmaz ve Biçici, 2021: 98). Kültürel mirasın korunması toplumsal kimliklerini ve tarihlerini anlamaları için önemlidir. Kültürel miras sadece maddi unsurları yansıtmaz aynı zamanda sözlü gelenekleri de yansıtmaktadır. Kültüre kimliğin oluşması açısından da önem arz etmektedir. Kimlik zamanla deformasyona uğraması nedeniyle mirasın diğer kuşaklara aktarımında "taşıyıcı araç" olarak kullanılmaktadır (Dinç ve Diker, 2023: 1081).

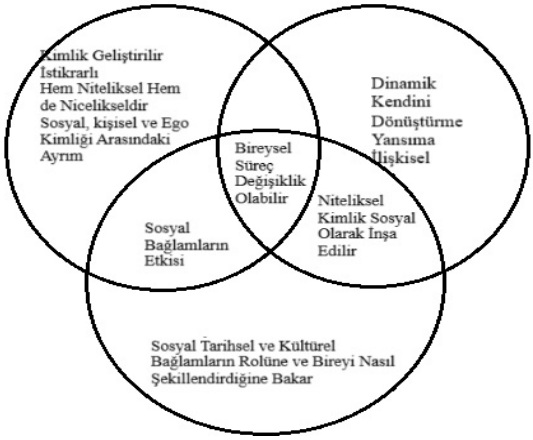

Şekil 1 - Kimliğe İlişkin Teorik Perspektifler (Fisher ve diğerleri, 2018: 5 esinlenerek hazırlanmıştır)

* Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Coğrafya Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi. E-Posta: elifsimsek0297@gmail.com.

Kültürel miras, psikososyal, postyapısal ve sosyokültürel süreçleri içerisinde kesişimleri ve farklılıkları bulunmaktadır (Şekil 1). Kültürel mirasın korunması ve farkındalığının arttırılmasında, bireylerin belleği önemlidir. Hem somut hem de somut olmayan kültürel miraslar bireyler üzerinde iz bırakır ve bireylerden etkilenmektedir (Çoban ve Halaç, 2023: 574). Aynı zamanda hem bireylerin hem de toplumların kimliklerini ve tarihlerini şekillendiren önemli bir konudur. Kültürel miras, yalnızca fiziksel yapılar ve nesnelerle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda gelenekler, ritüeller ve toplumsal pratikler gibi soyut unsurları da içerir. Dijital müze uygulamaları, kültürel mirasın korunmasında önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Chen ve arkadaşları, dijital müze kavramının, kültürel mirasın korunmasında nasıl bir rol oynayabileceğini ele almaktadır. Bu bağlamda, dijital müzelerin, kültürel mirasın daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak için etkili bir platform sunduğu belirtilmektedir (Chen ve diğerleri, 2009, 737). Dijital müzeler, geleneksel koruma yöntemlerinin ötesine geçerek, kültürel mirası daha erişilebilir hale getirmektedir. Bu tür uygulamalar, kullanıcıların etkileşimli deneyimler yaşamalarına olanak tanıyarak, kültürel öğelerin anlamını ve önemini derinlemesine keşfetmelerini teşvik eder. Örneğin, sanal turlar, artırılmış gerçeklik uygulamaları ve dijital arşivler, fiziksel olarak erişimi kısıtlı olan eserlerin ve bilgilerin sanal ortamda sergilenmesine imkân tanır. Bu sayede, farklı coğrafyalarda bulunan bireyler, kültürel mirasa daha kolay ulaşabilir, böylece kültürel çeşitliliğin korunmasına ve yayılmasına katkıda bulunur. Ayrıca, dijital müzelerin sunduğu eğitim materyalleri ve kaynaklar, akademik araştırmaların desteklenmesine de hizmet etmekte ve kültürler arası diyalogu güçlendirmektedir. Bu gelişmeler, dijital müzelerin sadece birer sergi alanı olmanın ötesine geçerek, kültürel mirasın korunmasına yönelik kapsamlı bir strateji içinde yer aldığını göstermektedir.

Sözlü geleneklerin aktarımı, toplumsal hafızanın oluşturulmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu aktarım süreci, bireylerin kimliklerini ve toplumsal aidiyet duygularını pekiştirirken, aynı zamanda kültürel çeşitliliği de besler. Kültürel kimliklerin

oluşumunda, sözlü geleneklerin yanı sıra, bireylerin geçmiş deneyimleri ve toplumsal bağları da önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin, etnik kimlik oluşum sürecinde, bireylerin kendi farklılıklarını fark etmeleri ve bu farklılıkları anlamak için bilgi toplamaları gerektiği belirtilmiştir (GENÇÖZ, F., Büyükaşık Çolak ve Gençöz, 2020; 346)

Sonuç olarak, kültürel mirasın korunması, multidisipliner bir yaklaşım gerektiren karmaşık bir süreçtir. Dijital teknolojilerin entegrasyonu, topluluk katılımı ve yenilikçi yönetim stratejileri, kültürel mirasın korunmasında önemli rol oynamaktadır. Bu bağlamda, kültürel mirasın korunması, sadece geçmişin korunması değil, aynı zamanda geleceğe taşınması açısından da kritik bir öneme sahiptir. Gelecek nesillerin kültürel kimliklerini ve toplumsal hafızalarını oluşturabilmeleri için bu mirasın korunması, sürdürülebilir kalkınmanın da temel bir parçası olarak değerlendirilmektedir. Bu süreçte, yerel halkın katılımı ve bilinçlendirilmesi, mirasın anlamını ve önemini artırmaktadır. Kültürel mirasın korunması ve aktarılması, gençlerin aktif katılımıyla daha etkili hale gelebilir. Gençlerin bu mirasın korunmasında ve aktarılmasında oynadığı rol hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir etkiye sahiptir. Aynı zamanda kültürel miras projelerine katılımı, onların kimlik gelişiminde, toplumsal bağların güçlenmesinde ve kültürel bilincin artırılmasında kritik bir öneme sahiptir. Gençlerin kültürel miras projelerine aktif olarak katılımının sağlanması korunması ve aktarılması açısından önem arz etmektedir. İnegöl gibi birçok kültürü içinde barındıran mekânlarda farklı kültürel değerlere sahip gençlerin kültürel etkileşim sağlaması gerekmektedir. Kültürel miras projeleriyle etkileşim ve çeşitlilik sağlamasına yardımcı olacak aynı zamanda toplumsal dayanışmanın da artmasını sağlayacaktır. Kültürel çeşitliliğin güçlendirilmesi için sözlü geleneklerin dijital ortamda da yer alması gerekmektedir. Dijitalleşme, sözlü geleneklerin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamakta ve bu geleneklerin korunmasına katkıda bulunmaktadır. Örneğin, kültürel bilgi ontolojisi üzerine yapılan bir çalışmada, kültürel bilgilerin dijital ortamda nasıl saklanabileceği ve

paylaşılabileceği ele alınmaktadır (Phefo ve diğerleri, 2015; 526). Bu tür dijital platformlar, sözlü geleneklerin daha geniş bir kitleye ulaşmasını sağlayarak kültürel çeşitliliği destekleyebilir.

KAYNAKÇA

Batmaz, N. Y. ve Biçici, G. (2021). Türkiye'de somut kültürel mirasın korunması üzerine bir alan araştırması: Kırıkkale-Delice örneği. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 4(1), 97-110.

Büyükaşık Çolak, C., ve Gençöz, F. (2020). Cultural identity formation process of minority individuals: an interpretative phenomenological analysis. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 4(4), 343-362. https://doi.org/10.47525/ulasbid.829167

Diker, O. ve Dinç, A. (2023). Kültürel Miras Bağlamında Kırsal Kültürel Kimliğin Korunmasında Halkbilim (Folklor) Müzelerinin Rolü. Folklor/Edebiyat, 29(116), 1077-1090.

Fisher, L., Evans, M., Forbes, K., Gayton, A. ve Liu, Y. (2018). Participative multilingual identity construction in the languages classroom:a multi-theoretical conceptualisation, International Journal of Multilingualism, DOI: https://doi.org/10.1080/14790718.2018.1524896

Çoban, Z. ve Halaç, H. H.(2023). Kültürel miras ve belleküzerine sistematik bir literatüranalizi. Journal of Humanities andTourism Research, 13 (3): 571-586.

Liyan, C., Beizhan, W., ve Bing, C. (2009) Research on digital museum for the intangible cultural heritage. IEEE International Symposium on IT in Medicine&Education.

Phefo, O. S., Kefitiley, N. ve Hlomani, H. (2015). Towards the cultural knowledge ontology. In 2015 IEEE International Conference on Information Reuse and Integration 526-533.

https://www.cekulvakfi.org.tr/proje/cekulun-kulturel-miras-anlayisi adresinden 21.03.2025 tarihinde alınmıştır.

İNEGÖL HALK BİLİMİNİ KORUMA VE KÜLTÜREL MİRAS ÜZERİNDEN TURİZM POTANSİYELİNİN ARTIRILMASI ÖNERİSİ

F. Feyza ULUUMAY GÖKALP*

İnegöl, sahip olduğu tarihî değerler, geleneksel el sanatları ve kültürel mirasla önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak bu değerlerin korunması, yaşatılması ve tanıtılması, sadece geçmişi korumakla kalmayıp, yerel halkın ekonomik kalkınmasına da katkı sağlayacaktır. İnegöl'ün halk bilimi alanındaki zenginliklerini keşfederek, bu mirası hem korumak hem de kültürel turizm üzerinden sürdürülebilir bir şekilde gelir elde etmek mümkündür. İnegöl halk bilimi ve kültürel mirasının korunarak, turizm üzerinden ekonomik değer yaratılmasına yönelik öneriler aşağıda belirtilmiştir.

Kültürel mirasın korunması ve serbest erişim sağlanması; İnegöl'ün tarihi ve kültürel dokusunu oluşturan fosil yatakları, höyükler, geleneksel zanaatlar ve tarımsal geçmiş, bölgenin eşsiz değerleridir. Bu değerlerin korunması, sadece yerel halk için değil, aynı zamanda bölgeye gelen turistler için de bir cazibe merkezi oluşturacaktır. Fosil yataklarından elde edilen buluntular, İnegöl'de kurulacak bir doğa tarihi müzesinde sergilenebilir. Ayrıca, höyük ve kazı alanlarına ulaşımı kolaylaştıracak yollar ve bilgilendirme levhaları ile bu alanların korunması ve tanıtılması sağlanabilir.

Geleneksel el sanatlarının yaşatılması ve eğitim atölyeleri; İnegöl'ün mobilyacılığı, çömlekçiliği, dokumacılığı ve özellikle İznik çini sanatının sürdürülebilirliğini sağlamak, kültürel mirasın korunmasının yanı sıra ekonomik kalkınma açısından da önemlidir. Kültürel miras öğesi olarak çeyiz sandıklarının ortaya çıkarılması, gerçeğe uygun üretiminin sağlanması içlerinde kişisel eşyaların sergilenmesi, saklanmışların ortaya çıkarılması, köylerdeki geleneksel kıyafetlerin tespit edilmesi, sergilenmesi için Uluumay Vakfından destek alınması, yaşayan büyük ustaların karşılaştığı engellerin ortadan yavaş yavaş kalkması ve bunun üzerine yönetim noktasında çalışmalar yapılıp desteklenmesi sonucunda, usta-çırak ilişkisi ile bu el sanatları daha genç nesillere aktarılabilir. Belediye ve özel sektör iş

* Uluumay Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı

birlikleriyle atölyeler kurularak, halk eğitim merkezlerinde bu el sanatlarına yönelik kurslar düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, hem halkın bu sanatlara olan ilgisini artırır hem de geleneksel ürünlerin satışıyla turizme katkı sağlar.

Köylerde geleneksel etkinliklerin belirlenmesi ve festivalleştirilmesi; İnegöl'ün köylerinde yaşayan geleneksel kültür, tarihin derinliklerinden günümüze kadar ulaşan çok sayıda etkinliği içeriyor. Tarımsal faaliyetler, geleneksel çocuk oyunları, inanç etkinlikleri ve yerel şenlikler, turizm potansiyeli taşıyan kültürel miras öğeleridir. Bu etkinliklerin yerel festivallerle yaşatılması, hem halkın bu mirasa sahip çıkmasını sağlar hem de İnegöl'ün kültürel turizmini canlandırır. Örneğin, İnegöl'ün farklı köylerinde geleneksel kıyafetler, el sanatları ve tarım ürünleri sergilenebilir, bu da turistlere yerel kültürün derinliklerini deneyimleme fırsatı sunar.

Dijital arşivleme ve tanıtım çalışmaları; İnegöl'ün kültürel mirası, dijital ortamda da tanıtılabilir. Tüm bu geleneksel el sanatları, arşiv materyalleri, eski fotoğraflar ve belgeler dijitalleştirilerek araştırmacılara ve halkın erişimine açılabilir. Ayrıca, web siteleri ve mobil uygulamalar aracılığıyla yerel turizmi teşvik eden içerikler oluşturulabilir. Sosyal medya ve dijital platformlar üzerinden yapılan tanıtımlar, İnegöl'ün kültürel mirasını geniş kitlelere ulaştırarak yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekebilir.

Köy turizmi ve geleneksel ürün satışı; Köylerdeki tarımsal faaliyetlerin ve el sanatlarının tanıtılması, köy turizmini geliştirebilir. Ziyaretçiler, köylerdeki geleneksel işleme yöntemlerini gözlemleyebilir, ürünlerin yapılışını öğrenebilir ve yerel üreticilerden doğrudan alışveriş yapabilirler. Özellikle İnegöl mobilyacılığı, takunyacılık ve dokumacılık gibi geleneksel sanatlar, turistlere hatıra olarak satılabilir ve böylece yerel halkın gelir elde etmesi sağlanabilir.

Eğitim ve farkındalık çalışmaları; İnegöl'ün kültürel mirasını ve geleneksel el sanatlarını yaşatmanın yolu, yerel halkın ve özellikle genç neslin bu değeri anlaması ve sahip çıkmasıyla mümkündür. Bu

sebeple, okullarda geleneksel el sanatları derslerinin müfredata dahil edilmesi, üniversitelerle iş birliği yaparak kültürel mirasın akademik çalışmalarla desteklenmesi önemlidir. Ayrıca, yerel halkın farkındalığını artırmaya yönelik kampanyalar düzenlenebilir.

Yerel turizmle entegrasyon ve sosyal sorumluluk projeleri; İnegöl'ün kültürel mirası, sadece turizmle değil, aynı zamanda sosyal sorumluluk projeleriyle de desteklenebilir. Mobilya sektöründeki ustalar, geleneksel el sanatlarıyla ilgili workshoplar düzenleyerek hem deneyimlerini aktarabilir hem de gençlerin bu alanda eğitim almasını sağlayabilirler. Yerel iş adamları ve sponsorlarla iş birliği yapılarak, bu tür projeler daha geniş kitlelere ulaşabilir.

Yöresel ürünlerin tanıtımı ve İnegöl kitaplığı; İnegöl'ün merkezi dahil olmakla beraber köylerdeki yöresel yemeklerin ana tariflerinin tescili ile tanıtılan İnegöl mutfağı, yerel yemekleri, geleneksel giyim kuşamı ve tarihi öğeleri, kültürel turizme yönelik tanıtım çalışmalarıyla zenginleştirilebilir. Ayrıca, İnegöl'e dair nadir eserlerin toplanacağı bir kitaplık oluşturularak, belirlenen rotalar üzerinde çalışılması bölge tarihini daha geniş bir kitleye sunmak mümkün olabilir.

İNEGÖL'ÜN SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASI

Gül GÜNEY*

Türkiye'nin Bursa iline bağlı İnegöl ilçesi, zengin kültürel mirası ve tarihi dokusu ile öne çıkmaktadır. Somut olmayan kültürel miras, ise bu emanetin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Geçişken ve dinamik bir yapıya sahip olan gelenekler sanat formaları, sosyal uygulamalar ve ritüellerdir. İnegöl'ü bugünkü kimliğe bürünmesinin temellerini, geleneksel el sanatları, müziği, yerel mutfağı ve dansları gibi unsurlar oluşturmaktadır. Ancak her ne kadar kimliğinin şekillenmesinde yol haritası oluştursa da modern teknolojinin getirdiği istek ve ihtiyaçlar bu değerlerin geleceğe aktarılmasında büyük tehdit içermektedir. Bu yazıda, korkulan tehditlerin önüne geçmek amacıyla İnegöl'ün somut olmayan kültürel miraslarının korunup geleceğe aktarılması için dikkat edilmesi gereken bazı stratejik yöntemleri incelemeyi amaçlamaktadır.

İnegöl, özellikle mobilya fuarları, el işçiliği ve İnegöl köftesi ile tanınan bir ilçedir. Folklorik unsur olarak İnegöl, yerel müzikleri, halk dansları, bölgesel yerel dilleri, kendine has çocuk oyunları ve farklı ananeleri ile bölgenin kültürel zenginliklerini ve kimliğini yansıtmaktadır.

1. Eğitim Programları: Somut olmayan kültürel mirasın öğrenilmesi için eğitim, temel bir rol oynamaktadır. Eğitim kurumlarındaki programlarda düzenlemeler ile İnegöl'ün gençlerine yerel kültürel değerler hakkında bilgilendirmeler yapılabilir ve gelecek nesillere bilinçli şekilde nasıl aktarmaları gerektiği ile ilgili eğitim programları sağlanabilir. Çünkü yerel halkın bilinçlendirilmesi, kültürel mirasın öneminin vurgulanması açısından kritik bir adımdır.

2. Sürdürülebilir Turizm: İnegöl'ün kültürel mirasının korunup, aktarılmasın için sürdürülebilir turizm yaklaşımları benimsenmelidir. Turistlerin ilgisini çekecek yerel mutfak tanıtımları,

* Uzman Tarihçi.

el sanatları atölyeleri, müzeler, dikkat çekecek etkinleri öncelik verilmelidir.

Müzeler şehirlerin kültürünü ve sanatını geleceğe aktarma konusunda en somut işlevdir. Müze, Allan tarafından, koleksiyonların, inceleme, etüt ve zevk almak amacıyla yerleştirildiği bina olarak tanımlanmaktadır. Sözen ve Tanyeli müzeyi, sanatsal, kültürel, tarihsel veya bilimsel ürünlerin sürekli olarak sergilenmesi amacıyla yapılan ya da kendisi sıralanan bu nitelikleri nedeniyle halka açık tutulan yapı olarak tanımlamışlardır. Çağdaş anlamıyla müzeler; "toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevresine tanıklık etmiş malzemelerin üzerinde araştırmalar yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kâr düşüncesinden bağımsız, sürekliliği olan bir kurum" olarak tanımlanmaktadır (Şahan, 2025:487). Örneğin; İnegöl için de büyük değere sahip olan Oylat'ın hem global anlamda duyurulması hem de geleceğe aktarılması için bu müzeye ihtiyacı vardır. Oylat kaplıcaları İnegöl için bir doğa harikası ödülüdür. Geçmişte de İnegöl adet ve geleneklerinde önemli yere sahip olması da ayrıca konumuz içine girmesine sebep olmaktadır. Bu sebepler Oylat'ta turistlerin dikkatini çekebilecek global bir şekilde öne çıkarılabilir.

3. Kültürel Etkinlikler ve Festivaller: İnegölde düzenlenen yerel festivaller, somut olmayan kültürel mirasın tanıtılıp harmanlanması için önemli fırsatlar sunabilir. Yapılan festivaller ile

İnegöl'ün şimdiki kimliğini oluşturan kültürlerin tekrar bir araya gelmesi sağlanabilir. İnegöl'deki yerel toplulukların kültürel mirasın korunmasında aktif rol almaları sağlanmalıdır.

4. Dijital Arşivleme: İnegöl'ün zengin kültürel mirasının dijital ortamda arşivlenmesi büyük önem taşımaktadır. yerel müzikler, dans ve geleneklerin video ve ses kayıtları ile belgelenmesi bu değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında etkili bir yöntem olacaktır.

Türküler, Türk toplumunun özelliklerini, tarihini, gelenek ve göreneklerini en güzel şekilde yansıtan unsurlardandır. İnsana ait tüm duyguları içeren türküler, aynı zamanda Türk toplumunun kültürel ve sosyo-ekonomik yaşamını yansıtan değerlerdir (Vural, 2011:397).

İnegöl için de türkülerimizin yeri her zaman ayrıdır. Kültürümüzün her aşamasının türkülerde anlatıldığı, nakış gibi işlendiği sözlerin, gelecek nesillere aktarılması için yaşayan tarihleri bulup unutulmaya yüz tutmuş türküleri ve şiirleri orijinal haliyle stüdyo ortamında kayıt altına alınmalı ve saklanmaya hazır hale getirilmelidir.

5. Yasal Düzenlemeler ve Politikalar: Yasal düzenleme ve yasalarla somut olmayan kültürel miraslar koruma altına alınabilir. İnegöl'de bulunan yerel yönetimlerde kültürel mirası korumak adına yasalar çıkarabilir. Bu yasalar, kültürel mirası korumaya ek olarak toplulukları da korumaya yönelik olmalıdır.

Sonuç

Kültür toplumları birbirinden ayıran, diğer toplumlardan farklı kılan kimlikleri içerir. Bu sebeple geçmişten günümüze kadarki süreçte anlamını yitirmiş, artık gündelik hayatımız içerisinde gerek teknolojik gerekse modern dünyanın getirdiği engellemelerle yok olmuş somut olmayan kültürel miraslarımızı koruma altına almak hepimizin vazifedir.

Çünkü Somut olmayan kültürel miras, toplumsal kimliğin ve kültürel çeşitliliğin önemli bir parçasıdır. İnegöl'ün kültürel mirası, sadece bölgenin değil, Türkiye'nin zengin kültürel mozağının bir yansımasıdır. Gelecek nesillere aktarılması, eğitim, geleneksel sanatların desteklenmesi, dijital teknolojilerin kullanımı, topluluk katılımı ve yasal düzenlemeler gibi çeşitli yöntemlerle mümkün olacaktır. Bu bağlamda, tüm paydaşların iş birliği içinde hareket etmesi, kültürel mirasın korunması ve yaşatılması açısından kritik bir öneme sahiptir. İnegöl, bu mirası yaşatmak ve gelecek kuşaklara

aktarmak için önemli adımlar atmalı ve bu süreçte yerel halkın aktif katılımını sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

Vural, F. G. (2011). *Türk Kültürünün Aynası: Türküler.* e-Journal of New World Sciences Academy. 6(3). ss. 397-411.

Şahan, M. (2005). *Müze ve Eğitim*. Türk Eğitim Bilimleri Dergisi. (4)3. ss. 487-501.

HALK EĞİTİM MERKEZİ VE KÜLTÜREL MİRAS KURSLARI

Hasan Ceviz*

Kültürel miras, bir toplumun kimliğini ve tarihini yansıtan en önemli unsurların başında gelir. Ancak günümüz modern ve hızlı yaşam tarzı, bazı geleneksel sanatların, oyunların, müziklerin, müzik aletlerinin, kıyafetlerin, el becerilerinin vb. unutulmasına neden olmaktadır. Halk eğitim merkezleri, bu mirası korumak amacıyla açılan kurslarla geçmiş ile gelecek arasında bir köprü kurmaktadır. Bu kurslar sayesinde bireyler, hem geleneksel sanatları öğrenme fırsatı yakalar hem de bu becerileri geliştirerek mesleki anlamda yeni iş fırsatları elde edebilir.

Toplumun her kesimine ulaşabilen, bireylerin kişisel gelişimine katkı sunan ve kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan önemli kurumlardan olan halk eğitimi merkezlerinden özellikle unutulmaya yüz tutmuş kültürel öğelerin korunması ve yaşatılması için aktif şekilde kullanılmalı, yararlanılmalıdır. Geleneksel el sanatlarından, halk müziğine, gastronomiden halk oyunlarına, geleneksel giyimden, tiyatroya, geleneksel çocuk oyunlarına kadar birçok alanda kurslar düzenlenerek kültürel değerler, köklerinden kopmadan günümüz toplumuyla bütünleştirilmesi sağlanmalıdır. Kurslar talebe bağlı açıldığı için ve hayat şartlarından dolayı geleneksel kültürel öğeleri içeren kurslara katılım yeterince yüksek olmayabilir. Bu nedenle, halk eğitim merkezleri sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve diğer yerel yönetim birimleriyle ortak çalışarak projeler geliştirmeli ve hangi kursların öncelikli açılması gerektiği tespit edilip, sosyal medya, afiş, reklam panoları vb. kullanılarak halka duyurulmalıdır.

İnegöl için öncelikle unutulmaya yüz tutmuş yöresel el sanatları başta olmak üzere, ahşap oyma, ahşap süsleme, ahşap yakma, geleneksel dokuma teknikleri, nakış, geleneksel süsleme teknikleri, keçe yapımı, sepet örücülüğü, örgü, tığ örücülüğü, çini işçiliği gibi el sanatları köklerinden kopmak istemeyen vatandaşlara

* İnegöl Halk Eğitim Merkezi Müdür Yardımcısı.

özellikle de genç kuşaklara aktarılmalıdır. Bu eğitimler, sadece bireysel kazanımlar sağlamakla kalmaz, aynı zamanda bu sanatların ekonomik bir değer kazanmasına da katkıda bulunur. Kültürel turizm açısından da önemli bir yere sahip olan bu el sanatları, özellikle yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekerek ekonomik kalkınmaya da destek olur. Örneğin, İnegöl'de bulunan etnik bir grubun kültürel kıyafetleri üzerine çalışma yapan giyim kursu kurs sonunda bir defile gerçekleştirebilir. Bu tür projeler, hem kültürel çeşitliliği ön plana çıkarır hem de ekonomik anlamda bireylerin kültürel gelişimine olanak tanır, yerel ekonomiye de destek sağlar. El sanatları ve geleneksel giysi tasarımı kursları sayesinde kadın girişimciler kendi atölyelerini açabilir, ürettikleri ürünleri yerel pazarlarda veya online platformlarda satarak ekonomik bağımsızlıklarını kazanabilirler.

İNEGÖL OVASININ MADENİ; KÖYLERİ

Hatice UZER*

İnegöl Araştırma Merkezi 2019'da saha ekibi kırsal mahallelerde çalışmalarına başladı. Ufak çaplı saha taramasından sonra tüm saha uzmanlarının dahil olduğu ekip ile 2021 yılında Bilal Köy Mahallesinden araştırma çalışmalarımız başladı. Elimizde önce yıllara ait sahadan alınmış bazı bilgiler de mevcuttu. Bu bilgileri teyit ederek sahadan güncel verileri derlemeye başladık. Bu minvalde çalıştay metnimi bu temeller üzerine oturtmaya çalışacağım. Ayrıca benim için diğer önemli bir husus da yüksek lisans tezimde bulunan kırsal mahallelerdeki nüfusa dair verilerin sahada teyit edebilmiş olmamdır.

İnegöl'de Kırsal Yaşam ve Köyleri

İnegöl'de kırsal yaşam dediğimizde akla ilk gelen köyleridir. Meclisteki düzenlemeler neticesinde İnegöl'de toplam 91 köy bulunmaktadır. Mevzuatta artık bunlar köy değil kırsal mahalle olarak geçmektedir. İnegöl ovasının maddi ve manevi en büyük madeni bu köylerde yatmaktadır. Çünkü eski kültür ve geleneğimize ait saf ve bozulmamış bazı şeyler hala bulunmaktadır. İnegöl'ün şehir merkezi Osmanlı'dan başlayan ve Cumhuriyet döneminde de hala sürekli devam eden bir göç hareketliliğine sahiptir. Bu durum şehir merkezindeki eskiye ait olanın hızla değişmesine ve kültürlerin karışması ile çok kültürlü bir şehir yapısına dönmesine neden olmuştur. Bu göç hareketliliği de şehir merkezinin günümüzdeki iş potansiyelinin artması ve gelişmesi bakımından önemli bir olgudur.

Bu çalıştayda İnegöl'ün köylerine Halk Bilimi açısından baktık. Eskiden olanı ele alarak günümüzde olan ile bir kıyasa tabi tuttuk. Bu şehrin otantik dokusunu öğrenmek ve bazılarını günümüze farklı yönlerden entegre edilebileceğini gördük. Eskinin yeni ile buluşarak gelecek nesillere aktarılması kültürün devamlılığında çok kıymetlidir. Bu döngünün ilk günkü gibi olamayacağı muhakkaktır. Hayatın

* Uzman Tarihçi Hatice UZER, İnegöl Kent Müzesi, E-Posta: haticeuzer@inegol.bel.tr.
İstanbul Üniversitesi Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi.

devamlılığı içerisinde kendine özgü açtığı yol ile akıp gitmesi, modernite içerisinde canlı kalması bu topraklar üzerinde atılacak kültürel bir imzadır.

Kırsal saha araştırmasında elde edilen bilgiler ışığında geçmişten günümüze dek yapılagelen ve günümüzde var olan ekonomik ve sosyal faaliyetleri derledik. Köylerin en önemli ekonomik gelir kaynağı ekip biçtikleri topraklarıdır. Günümüzde de hala yüksek tarım potansiyelini elinde bulundurmaktadır. Geçmişte yetiştirilip günümüzde tarımsal faaliyeti olmayan birçok tarım ürünü de bulunmaktadır. Sahadan derlediğimiz ürünler ise şunlardır:

- Çeltik, susam, burçak, ipek böcekçiliği, tütün, şeker kamışı, haşhaş, mısır, ayçiçeği, elma, deveci armudu, patates, şeker pancarı, ceviz, kestane, fındık, domates, salçalık biber, yeşil biber, arpa, buğday, yonca, reglas, şeftali, çilek (İçeriğindeki mineraller, rengi, aroması, kalitesi ve rekolte düzeyi ile Bursa'da, dolayısıyla Türkiye genelinde adından söz ettiren 'Kırmızı Elmas' olarak nitelendirilen yediveren türü Kurşunlu Çileği), karpuz, fasulye, muşmula, ayva, erik, kiraz, üzüm, ahududu, yaban mersini ve aronya.

İnegöl ovasının Yenişehir'e doğru olan ova köylerinde daha yoğun tarımsal faaliyetler yapılabilmektedir. Bazı ürünler yıl içerisinde iki üç kere ekimi ve hasadı yapılabilmektedir. Hemen hemen her çeşit tarım ürünü yetiştirilebilmektedir. Şehrin dış tarıma bağımlılığını yok denecek kadar aza düşürmesi noktasında önemlidir. Ama bence burada yerli ürünün halka buluşmasındaki pazar fiyatına yansımasının durumu tartışılmaya açıktır. Tarladan pazarla olan buluşma mesafesi kısa olduğu için ürün fiyatlarının da daha uygun olması gerekmektedir.

Köylerde ekonomik faaliyetlerden sonra gelen en önemli konu da gelenek ve göreneklerdir. Bu çatı altında çok çeşitli inançların getirmiş olduğu bir birikim bulunmaktadır. Köylerdeki halkın kendi içerisinde sosyalleşmesi ve daha sıkı kenetlenmesinde bu unsurların rolü çok önemlidir. Gelenek ve göreneklerin başında; sünnet

geleneği, asker uğurlama geleneği, bayram gelenekleri, düğün gelenekleri, ölüm gelenekleri, nevruz, hıdrellez, çaput bağlama, mum yakma, dede pilavları, kış oda eğlenceleri vb uygulamalar gelmektedir.

İnegöl Köylerinde Lakaplar – Takma Adlar

Lakap kelimesi ilk söylendiğinde kulağa hoş gelmeyen bir ifade gibi durmaktadır. Aslında lakaplar ve takma adlar geçmiş halk arasında çok önemli bir yeri vardı. Günümüzde de hala kullanılsa da eski öneme sahip değildir. Kişilerin isimleri ile birlikte kullanılan bu lakaplar soyadının kullanılmadığı önemlerde çok önemli kişiyi ve aileleri tanımlamak için son derece önemli bir yere sahipti. Görüldüğü üzere lakap ve takma ad deyince kişiler ile alay etme durumundan kaynaklı olduğu bir ifade etme biçimi olarak düşünülmemelidir. Kişinin kimliğini tespit edebilmek için kullanılan bir tanımlama olarak düşünülmelidir. Tabi ki alay etme maksatlı da kullanıldığı olmuştur. Hatta öyle ki verilen o lakap ile ailesi yıllarca anılmıştır. Bunun örnekleri azdır.

Bizim burada ele almış olduğumuz lakapların hikayesi ise soyadının olmadığı dönemlerde kişilerin bağlı olduğu aile, soy ve kabilenin kim olduğunu göstermek içindir. Bu lakaplarda genelde kişilerin atalarından beri süregelen bir lakap ya da kişinin yapmış olduğu meslekten kaynaklı veya kişinin/atasının fiziki özelliğinden kaynaklı olarak kullanılmıştır. Hamamcıoğlu, börekçioğlu, vekilharç oğlu, kadıoğlu, İmamoğlu, hocaoğlu, yemenicioğlu ve kethüdaoğlu gibi lakapların İnegöl'de dede veya baba mesleğinden dolayı; Çolakoğlu, deliceoğlu, karaca, kocabıyıkoğlu, keloğlu, uzun, ince, köroğlu, topaloğlu, köse, kızıl, akça, çolak, alagöz, orta, topal, deli, sarı gibi lakaplar ise fiziki özellike verildiği düşünülebilir. Bunun yanı sıra kişilerin menşei ve etnik özelliklerinden, gelmiş oldukları yerin adından kaynaklı kullanılan lakaplar da bulunur. Laz, Lazoğlu, Türkoğlu, Boşnak, Bağdadi, Kürd v.b. lakaplar menşeleriden; Konurlarlı, Hocaköylü, Zindancıklı, Süpürtülü, Karahisarlı, Tokatlı ve İnönülü gibi lakaplar gelmiş oldukları yerden dolayı kullanılmıştır. Bir başka lakap verme durumu da kişilerin sosyal statüsünden

kaynaklıdır. Ağa, efendi, derviş, hacı, hafız, imam, hoca, molla, seyyid, dai, bey, kethüda, lala, çavuş gibi lakaplar statü göstergesidir (Uzer, 2019: 26-41).

Lakapların verilme kaynağını yukarıda açıklamaya çalıştım. Bu lakapların hepsini bizler Osmanlı belgelerinde görebiliyoruz. Özellikle Osmanlı'da 1800'lerin ilk yarısında başlayan modern anlamdaki nüfus sayımlarında sayımı yapılan kişilerin defterlere yazılırken bu lakaplar ile kaydedilmiş olduğunu görmekteyiz. Bu sayımlar 93 Harbi öncesine ait olduğu için, 93 Harbi sonrasında gelen göçmen köyleri bulunmamaktadır.

Kırsal saha araştırmalarımızda köylerde 1843 yılındaki sayımlarda kayıtlı olan lakapları teyit edebildik. Günümüzdeki ailelerin çoğunun hala defterlerdeki lakapları kullanmaktadır. Soyadı ile ayrım yapılsa da halk içerisinde örfi bir durum gibi bu lakaplar ile daha çok kişinin bağlı olduğu sülale tespit edilir. Aşağıda gittiğimiz köylerden beşinde Osmanlı nüfus defterlerindeki ve günümüzde de olanları vereceğim.

Bilalköy:

Kethüdaoğlu, Dedeoğlu, Elmacıoğlu, Kahvecioğlu, Karaoğlan, Göcekçioğlu, Kapucu, Değirmencioğlu. (**Nüfus defterindeki geçen lakaplar**)

Zeybekoğlu, Elmacıoğlu, Kürtler, Kuşçuoğlu **(Nüfus defterinde olup günümüzde kullanılan lakaplar)**

Kulaca:

Kocabaş, Köseoğlu, Gedikoğlu, Cebecioğlu, Sarıoğlu, Kasapoğlu, Şişekoğlu, Sarıoğlu, Sekbanoğlu, Tahmazoğlu, İmamoğlu, Sakaoğlu, Kadimioğlu, Köleoğlu, Kürtoğlu, Delibaşoğlu, Dedeoğlu, Numan Paşazade Nuri Bey (**Nüfus defterinde bulunan lakaplar**)

Kocabaş, Köseoğlu, Gedikoğlu, Cebecioğlu, Sarıoğlu, Kasapoğlu**. (Nüfus defterinde olup günümüzde kullanılan lakaplar)**

Kurşunlu:

Aşık, Berberoğlu, Dedeoğlu, Helvacıoğlu, Hocaoğlu, Yavaşoğlu, Bakırcıoğlu, Kurtoğlu, Demircioğlu, Tokmak oğlu, Şanlı oğlu, Ayakdaş oğlu, İmamoğlu, Pehlivanoğlu, Çerkesoğlu, Karaoğlan oğlu, Kulacalı, Karagöz oğlu, Kaymakçı oğlu, Karanlıkoğlu, Kapıoğlanı, Kelleoğlu, Kethüdaoğlu, Köroğlu, Akoğlu, Şeyhoğlu **Nüfus defterindeki geçen lakaplar)**

Aşık, Berberoğlu, Dedeoğlu, Helvacıoğlu, Hocaoğlu, Yavaşoğlu, Bakırcıoğlu, Kurtoğlu, Demircioğlu, Tokmak oğlu, Şanlı oğlu, Ayakdaş oğlu, İmamoğlu, Pehlivanoğlu, Çerkesoğlu, Karaoğlan oğlu, Kulacalı, Karagöz oğlu, Kaymakçı oğlu (**Nüfus defterinde olup günümüzde kullanılan lakaplar)**

Eymir:

Tahtacıoğlu, Kethüdaoğlu, Selamdedeoğlu, Sakallıoğlu, Arap Beşir, Sohtaoğlu, Keleşoğlıu, Karabacakoğlu, Molla. (**Nüfus defterindeki geçen lakaplar**)

Tahtacıoğlu, Sohtaoğlu (**Nüfus defterinde olup günümüzde kullanılan lakaplar**)

Maden:

Bektaşoğlu, Boyacıoğlu, Kocakulakoğlu, Tokatoğlu, Gülbaz,Meriçoğlu, Köseoğlu,Körebecioğlu, Süleli oğlu ,Koca İmamoğlu, Dedeoğlu, Deli, Ham oğlu, Kalyoncu oğlu, Kabak oğlu, Maden oğlu, Bostancı oğlu, Gedikoğlu,Berberoğlu, Yamak oğlu, Kethüdaoğlu. (**Nüfus defterinde bulunan lakaplar**)

Bektaşoğlu, Tokatoğlu, Köseoğlu, Körebecioğlu, Koca İmamoğlu, Kalyoncu oğlu, Kabakoğlu, Berberoğlu.(**Nüfus defterinde geçip günümüzde de bulunan lakaplar).**

KAYNAKÇA

Uzer, H. (2019). 01444 Numaralı İnegöl Müslim Nüfus Defteri'nin Transkripsiyon ve Değerlendirmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Bursa.

İNEGÖL HAKKINDA ÖNERİLER

Hayrettin GÖÇMEN*

İnegöl'de uluslararası cazibe merkezi olacak özgün konsept bir proje hayata geçirilmelidir. Kültürel zenginliğinin göstergesi olarak İnegöl şehir merkezine yakın bir yerde müstakil "MÜZEKÖY" oluşturulmalı. Onlarca konsept müstakil müze, eğlence alanları, restoran ve kafeler, etnografik motiflerle sergilenmeli. Giriş için tek ve meblağı yüksek olan biletle içerideki tüm kültürel alanlardan faydalanabilmeli.

İnegöl için bir motto/mottolar bulunmalı ve tüm halkın sahiplenmesi sağlanmalı "Yolun Ortasından Yürüyenlerin Şehri" ve "Göçten Güç Alan Şehir". Çizilecek güzel bir logoyu içeren sticker, tüm halka dağıtılıp araçlarının camlarına yapıştırılması ve aidiyet duygusunun kazanılması sağlanmalı.

Şehrin ortak değerleri korunmalı ve herkesin sahiplenmiş olduğu ve İnegöl şehrine karakter katmış olan ve yok edilen simgesel yapılar, aynı yerine ya da farklı yere orijinaline uygun olarak yeniden inşa edilmeli (İnegöl Lisesi, İnegöl Memleket Hastanesi, İnegöl Jandarma Karakolu, vs.)

İnegöl'ün ulusal kamuoyundaki hak etmediği olumsuz hatta berbat olan itibarının düzeltilmesi ve düzeltildikten sonra korunması mutlaka sağlanmalı. Bu amaçla yapılacak en önemli faaliyet yerel basının şahsi çıkarları uğruna acımasızca ve manipülatif haber stratejisi ile topyekûn savaşılmalı.

İnegöl şehri için akil insanlar ve abilerin himayesi ve kontrolünde siyaset üstü istişare ekibi oluşturup sorunlar ve çözüm önerileri tartışılmalı ve tek gayesi İnegöl'ü geliştirmek olan faaliyetler planlanıp hayata geçirilmeli.

Şehrin tüm dinamikleri tek yürek ve tek ses olarak İnegöl'e müstakil Üniversite ve bunun paralelinde Tıp Fakültesi Hastanesi

* Uzman Doktor. İnegöl Devlet Hastanesi Başhekimi.

kazandırılmalı, mevcut hastanenin fiziki yapısının yan tarafta bulunan kamu arazilerine doğru en kısa sürede büyüyebilmesinin altyapısı acilen oluşturulmalıdır.

İNEGÖL'DE HALK BİLİMİ UNSURLARI VE KIRSAL YAŞAM

Hülya TAŞ*

Bir toplumun temelini kültür oluşturur. Kuşaktan kuşağa aktarılan maddi ve manevi unsurlarda o toplumun kültürel mirasını meydana getirir. Hızla küreselleşen dünyada toplumların kültürel özelliklerinin ortadan kalkmaya başlaması ve tek tip kültürün oluşturulmaya çalışıldığını fark eden ülkeler daha duyarlı davranarak kendi toplumlarının kültürel çeşitliliğinin korumak ve desteklemek için 2003 yılında UNESCO tarafından ortaya konan ve Türkiye'nin de taraf olduğu (SOKÜM) Somut Olmayan Kültürel Miras sözleşmesini imzalamıştır.

Sözleşmenin 2. maddesine göre korunması amaçlanan somut olmayan kültüre miras şunlardan oluşmaktadır:

A. Dilin somut olmayan kültürel mirasın aktarılmasında bir araç işlevi gördüğü sözlü anlatımlar ve sözlü gelenekler
B. Gösteri Sanatları
C. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller ve Festivaller
D. Halk Bilgisi, Evren ve Doğa ile ilgili uygulamalar
E. El Sanatları Geleneği (Oğuz, 51:2010).

Koruma kavramından SOKÜM'ün bu kültürlerin yaşamasını garanti altına alma süreçleri anlaşılır. Bu süreçler tespit, belgeleme, araştırma, koruma altına alma, yok olmasını önleme, üretim, değerlendirme, kuşaktan kuşağa aktarımını sağlama, özellikle örgün ve kitle iletişim eğitim süreçlerinde bu kültürel mirasın farklı görünümlerinin yeniden canlandırılmasıdır. Bu koruma süreçleri tespit, belgeleme ve araştırmadan sonra "müzeleme"yi gerekli görmektedir. https://www.unesco.org.tr

* Prof. Dr., Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü-Türk Halk Bilimi Ana Bilim Dalı Başkanı.
E-Posta: htas @uludag.edu.tr.

İNEGÖL'DE HALK BİLİMİ UNSURLARI

Osmanlı Devleti'ne uzun süre başkentlik yapmış olan Bursa kültürel özellikler bakımından çok zengin bir şehirdir. Bu zenginlikten İnegöl ilçesi de payını almıştır. İnegöl, sanayisi, tarımı, şifalı suları ile ön planda olan ilçelerimizden biridir. Bu ilçemizin gelenek, görenekleri incelenirken tarihi, nüfus yapısı, coğrafyası, ekonomik durumu, kültürel yaşamı ve edebiyat ürünleriyle birlikte ele alınmalıdır. İnegöl Halk Bilimi Çalıştayında tespit edilen ana hususlar aşağıda belirtilmektedir.

1- Günümüzde çoğu köylerde (mahalle) olduğu gibi genç nüfusun köyde iş olmadığı için şehre göç etmesi ve bir fabrikada işe girmeleri ile yaşlı nüfusun köyde kalmış olması İnegöl'de de karşımıza çıkmaktadır. İş gücünün azalmasına bağlı olarak hayvancılığın da azaldığı ve çobanlık mesleğinin de artık yok olma noktasına geldiği dikkat çekmektedir. Yaşlı nüfusun ise hayvancılık ve çobanlık yapmakta zorlandıkları için artık bununla uğraşmadığı gençlerin ise bu işi yapmakta isteksiz olduğu görülmektedir.

2- Köylerde köy okullarının/eğitim ile ilgili yapılanmanın olmaması, öğrencilerin okumak için çeşitli taşıma araçları ile ilçelere gönderilmesi köylerden kente göçü hızlandıran ciddi bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla bu durum genç nüfusun köylerde azalmasına neden olduğu gibi zamanla köyde yaşayan nüfusun azalması ile sonuçlanmaktadır. Bu nedenle, köy okullarının ve meslek liselerinin açılması ile köy yaşamının hareketlenebileceği ve göçlerin azalabileceği öngörülmektedir.

3- İnegöl'de tarım köyde yaşayan halkın gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Ancak kent yaşamından sıkılan ya da daha doğal yaşam için köy hayatını tercih

eden, köy hayatını deneyimlemek isteyen insanların köylerden tarla, bahçe almaları günümüzde artış göstermiştir. Ancak insanların aldıkları toprakları ya da arazileri boş bırakıp ekip biçmemeleri, miras yoluyla aktarılan tarlaların çok fazla parçalara bölünmesi gibi unsurlar tarımsal ekonomiye ciddi zarar vermektedir. Bu gibi durumların önüne geçmek için sözleşmeli tarımın yürürlüğe girmesi ile çok daha iyi verimin alınacağı ifade edilmektedir.

4- Gençlerin kendi topraklarını ekip biçmeye özendirilmesi ve geleneksel ekolojik bilginin kültürel aktarımının yapılmasının sağlanması, kuşaktan kuşağa geleneksel bilgilerin korunması önemli arz etmektedir. Bunun için kişilerin başvuracağı ve bilgi edineceği merkezlerin yaygınlaşması planlı tarımın devlet eliyle yapılmasının önemli olduğu belirtilmiştir.

5- İnegöl'de Türkmenlerin yaşadığı ve öncelikle hiç araştırma yapılmamış köylerde sosyo-ekonomik ve maddi-manevi kültürel özelliklerin tespit edilmesi.

6- Yatırlarla ilgili efsaneler, âdetler, inanmalar ve pratiklerin derlenmesi.

7- Derleme çalışması yapılırken amaç sadece metin elde etme çabasıyla sınırlı kalmamalı, metni tamamlayan doku, metnin içinde oluşup geliştiği sosyal çevre ve şartlarda metin ile kaydedilmeli (Ekici,278:2020).

KAYNAKÇA

Oğuz, Ö. (2010). Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, Grafiker Yayınları.

Teke, S. G. (2020). Türk Halk Biliminde Derleme.

İNEGÖL'DE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS İÇİN TAVSİYELER

Kamil SAÇKESEN*

Birincisi düzenlenen halk bilimi toplantısında iştirak ettiğimiz 7. masada Somut Olmayan Kültürel Miras hakkında fikir alışverişinde bulunulmuştur. Söz konusu toplantıda aşağıdaki başlıklarda vermiş olduğum tavsiyeler aşağıdaki gibidir.

Halk sanaatları ve zanaatları başlığı altında Örme Dokuma başlığı ile ilgili İnegöl ilçemizde kayda değer uygulamalar bulunmaktadır. Annelerimiz kız kardeşlerimiz oyuncak bebekleri için kıyafetler örmüş ve bu kıyafetleri tasarlamışlardır. Her kız çocuğu ufakken bu örme bebeklerle oynamış pazardan alınan plastik bebeklerine kıyafet örmüşlerdir. Bu tarz el becerileri artık günümüzde kaybolmaya yüz tutmuştur 40 yaş üzeri neredeyse tüm hanımlar yapılacak bir çalışma ile ufakken yapmış oldukları bu güzel uygulamayı tekrar canlandırabilirler.

* İnegöl Devlet Hastanesi İnegöl Sağlık Tarihi Ambulans ve Oyuncak Ambulans Müzesi

Babaannelerimiz yaşı büyük hanımlarımızın hatırlayacağı bir başka örme ve dokuma sanatı daha hatıralarımızda bulunmaktadır. Bayanlar evlerinde kullandıkları hiçbir malzemeyi ziyan etmez ellerindeki tüm imkanlarla aile bütçesine katkıda bulunmaya çalışırlardı. Bayanların kullandıkları naylon çoraplar eskidiği ya da bayanların tabiri ile kaçtığı zaman kullanılamaz hale gelirlerdi. Bayanlar aslında bu çöp olmuş çorapları biriktirerek evlerine bu çoraplarla paspas dokurlardı. Yapısı itibari ile epey dayanıklı olan bu malzeme ile dokunmuş paspaslar uzun yıllar kapı girişlerinde mutfaklarda kullanılırdı.

Halk Tiyatrosu Geleneksel Tiyatro

İlçemizde düğünler hayli eğlenceli geçmektedir. Düğün esnasında ve sonrasında ilçemizde eğlenceli adetler mevcuttur. Gelin indirme ve tavuk alma ilçemize özgü seyirlik oyunlardandır. Halk bilimi toplantısında bilinen bu adetlerimizin yanı sıra pek konuşulmayan ancak izleyenleri hayran bırakan bir seyirlik oyunda bayanlara özel düzenlenen kına gecelerinde sergilenmektedir. Bayanlara özel kına gecelerinde gelinin arkadaşlarından birkaç genç kız erkek kılığına girerek kına yerini basarlar damatmış gibi damadın yakınları gibi davranıp geline türlü şakalar yaparlar komik oyunlar sergileyip etraftakileri eğlendirirler. Halk tiyatrosuna örnek olabilecek bu uygulama seyri güzel eğlenceli bir gelenektir.

Çocuk Oyunları ve Oyuncaklar

İlçemiz mobilyası ile ünlü bir ilçedir. Çok sayıda mobilya imalathanesi ve her İnegöllü ailenin bu imalathanelerde çalışan çok sayıda tanıdığı akrabası vardır. Hal böyle olunca çocuklar içinde mobilya sektörü oyuncaklarını elde edebilecekleri bir alan olmuştur. Hepimiz tanıdık keresteci akrabalarımızdan tahta kılıç yapmasını, bize uçurtmalık çıta vermesini istemişizdir. Bozuk para ile futbol oyunu oynamak için dükkânlardan tahta ve çivi istemeye gitmiş, şanslı isek çocukların dilinden anlayan bir ustanın bu oyuncakları yapıp vermesine sevinmişizdir. Mobilya sektörü İnegöl'de doğup büyüyen çocukların ilk oyuncaklarını da üretmiştir. Kent müzemizde tahta kılıç, tahta beşik, topaç, çivili futbol tahtası, uçurtma çıtası, tornet (bilyeli araba) gibi ahşaptan yapılan oyuncaklarla ilgili bir bölüm oluşturulabilir.

İnegöl ilçemize ait bir nevi temsili oyun sayılabilecek bir başka gelenek daha vardır. İlçemizde 8-10 yaşlarına gelen erkek çocuklara

ailesi tarafından 20 kadar simit alınır. Bu simitler evden temin edilen bir tepsi içerisine koyularak hadi sat bakalım diyerek sokağa gönderilir. Bu çocuk çekinmez gelen geçene simit alır mısınız diyebilirse simitleri çabucak satar ancak çekinirse nazı geçen akrabalarının evlerine uğrayarak simitlerini satmaya çalışır. Bu uygulama ile çocukların girişken olması ticareti sevmesi hedeflenir. Aynı uygulamanın kız çocukları için olan versiyonunda ise evde bulunan incik boncuk, eski oyuncak, defter ve kitaplarını evin kapsı önünde açılan sergide satması istenmektedir. İnegöl bir ticaret şehridir ve çocuklar bunu daha çok ufakken öğrenirler.

Kültür Kumbarası

Halk Bilimi toplantısında ortaya çıkan bir başka fikir ise kültür kumbarası oldu. Bu fikirde günümüzde bir anlamı olmayan ancak ileride değerlenecek, bir hatırası ve hikayesi olabilecek materyallerin bir depoda saklanması ve günümüzden 50 yıl 100 yıl sonra bu depodan çıkacak objelerin bir müzede sergilenebilecek kadar değerli olması beklenebilir. Bu gün değerli olmayan bir belge bir obje yarın çok değerli olabilir. Müzecilik bilincinde olan kişiler gördükleri objenin ileride ne kadar kıymetli olacağını bilirler. Bu bilinçteki insanlar bu depoya malzeme bırakabilmeli geleceğe iz bırakabilmeliler.

İNEGÖL HALK BİLİMİ HAKKINDA ÖNERİLER

Musa ŞAHİN*

Çalıştay vesilesiyle öncelikle bazı temel kavramlara açıklık getirmek gerekiyor. Modern ne demek ya da modernden ne anlamalıyız? Modern, geleneğin toplumun içinden geçtiği zaman aralığında geleneğin yeni araç ve gereçlerle güncellenmesidir. Modern, gelenekten vazgeçmek, başka kültürlere ve onların geleneklerine öykünmek demek değildir. Başka kültür ve gelenekleri taklit emek hiç değildir. Böyle bir durum veya gelişme şehirlerin özgünlüğüne ve bağımsızlığına zarar verir. Toplumlar arasındaki asıl mücadele, savaş ve yarış şehirlerin kültürleri ve kimlikleri arasındadır. Kültürünü ve kimliğini kaybeden şehir her şeyini kaybeder. Başka toplumların kölesi olur. Şehir, kültürel özgünlüğün ve bağımsızlığın sembolüdür. Şehrin önceliği kendi kültürel kimliğini yaşatmak olmalıdır.

Şehir, sorun üreten değil; huzur, mutluluk ve refah üreten bir mekan olmalıdır. Şehir yönetimi, insanın imar ve ihya hareketine öncülük etmelidir. Şehir mekanı, ayrıştıran değil birleştiren olmalıdır. Sadece ekonomik refaha öncelik verilmemeli aynı zamanda manevi refaha da özen gösterilmelidir. Obez insan ve obez şehir yerine erdemli insan ve erdemli şehir inşa ve ihya edilmelidir. Türk şehri, her zaman maddi refah ile manevi ferahlık üzerinde tarihsel bir yol izlemiştir. Sadece midenin düşünüldüğü ve kalbin ihmal edildiği şehir; müreffeh ama mutsuz mekana ; mekanda ve sosyal ilişkilerde kirlenmenin ve kural dışı davranışların yaygınlaştığı, suç oranlarının arttığı bir yaşam alanına dönüşür.

Şehirde mekan ve sosyal yaşam planlanırken madde ile mana arasındaki denge daima dikkate alınmalıdır. Medeni şehir; hem maddede hem de manada denge sağlayan şehirdir. Yani sadece ilim ve teknolojide, ekonomik kalkınmada ilerleyen şehir mutsuz

* Prof. Dr., Yalova Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü.

insanların yaşadığı; sadece ahlakta ilerleyen şehir mazlum ve mağdur insanların yaşadığı mekana dönüşür. Medeni şehir ve medeni insan hem maddede hem de manada ilerleyen şehirdir. Böyle bir şehirde yaşayan başta insan olmak üzere her canlı mutlu ve umutludur.

Türk şehri, her şeyden önce temiz şehirdir. "Temizlik imandandır." İlkesinin hayata geçirildiği mekandır. Hayatın ana bileşenleri olan su, hava ve toprağın temizliği şehrin ve şehir insanının önceliği olmalıdır. Su, hava ve toprak kirlenirse veya maddi kalkınmaya feda edilirse şehir ve insan kirlenir. Kirlenmiş insanların yaşadığı şehir, hayat vermek yerine hayatı yok eden bir mekana dönüşür. Temiz hava temiz su ve temiz toprakta temiz gıdalar yetişir. Temiz gıda ile beslenen insan temiz olur. Temiz insanların yaşadığı şehir temiz olur ve şehir, erdemli insanların şehrine dönüşür.

Türklerde hayat ezel ile ebed arasında akan ve beli aşamalardan oluşan bir süreçtir. Bu süreç iki temel aşamadan oluşur: Dünya Hayatı ve Ahiret Hayatı. Hayat bir bütün olarak ele alınır.

Şehir mekanı ve hayatı bu temel üzerine inşa edilir. Adeta şehir hayatı dünyadan ahirete doğru akar. Şehir hayatı, insana iyiliğin ve güzelliğin yarıştığı bir ortam hazırlar. İnsan, hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için yarın ölecekmiş gibi ahiret için çalışan erdemli insandır. Erdemli insan, isteyen ve alan el değil veren eldir. İyilikte, güzellikte, imar ve ihya hareketinde yarışan insandır. Sorumluluğu başkasında değil kendinde gören, kendisini ve çevresini temiz tutmayı her türlü beklentinin üstünde gören insandır.

Erdemli şehir, erdemli aile ve erdemli insan ile inşa edilir. Türklerde aile; üç kuşaktan oluşan bir sosyal birimdir. Dede, nine, anne baba ve çocuklar Türk ailesini oluşturan ana bileşenlerdir.

Türkler, aileyi oluşturan üç kuşağın birlikte var olmasına önem verir ve özen gösterir. Birlikte var olma şekli zamana ve şartlara göre değişiklik gösterebilir. Üç kuşak aynı çatı altında yaşadığı gibi yan yana da yaşamaktadır. İrtibat, ilişki, iletişim, dayanışma ve yardımlaşmaya özen gösterilir. Türk şehri de birlikte yaşamaya,

birlikte var olmaya öncülük eder. Mekanda ve sosyal yaşamda birlik temel ilkedir.

Batıda ve başka coğrafyalarda farklı aile tipleri ve anlayışları görmek mümkündür. İnsan başka toplumlardaki farklı aile modellerine ve yaşam pratiklerine öykünmemeli, kendi hayat felsefesini ve tarzını sürdürme becerisini göstermelidir. Ancak kendisi olarak ve kendisi kalarak özgür ve bağımsız olarak varlığını sürdürebilir. ‘’ Başkası olma kendin ol, sen her şeylerden güzelsin” şarkısında belirtildiği gibi…

Türklerde şehir hem dünya hayatı hem de ahiret hayatının birlikte inşa edildiği yerdir.

Bu bağlamda öneriler:

- Şehrin dili Türkçe olmalı, Belediyeye ait mekanlarda Türkçe dışında bir dile yer verilmemeli,

- Şehrin yabancı dille ve kültürle işgal edilmesinin önüne geçecek mevzuat düzenlemesi yapılmalı. Örneğin: Gastro İnegöl, Gastro Cafe vb. bir kültür işgalidir.

- İnegöl'ün güneyindeki orman köylerinde kendiliğinden biten kestane fidanlarının aşılanmasında köylüler teşvik edilmeli ve desteklenmeli,

- Köylerde ortaya çıkan anlaşmazlıkların çözümünde 'Arabuluculuk Hizmeti" verilmeli,

- Orman Köylerinde süt inekçiliğini geliştirmek için süt ineği desteği verilmeli,

- Kulaca köyü örnek köy projesi kapsamına alınabilir.
- Halk kültürüne mal olmuş yer isimleri otobüs duraklarına ve parklara verilmeli,

- Gelir düzeyi düşük kenttaşların desteklenmesi için gezici sosyal destek ve sosyal yardım birimi kurulmalı,

- Mahalle ve köylerde sorun ve ihtiyaçların tespiti için araştırma ekibi kurulmalı.

- "Erdemli İnsan ve Erdemli Şehir" oluşturmak için Şehir merkezinde ve çevresinde sohbethaneler oluşturulmalı, kuşaklar arası iletişim güçlendirilmeli,

- İnegöl'ün aydın mirasını güçlendirmek ve İnegöl ile ilgili araştırmaları yaygınlaştırmak için İnegöl MYO ve İşletme Fakültesine yeni bölümler açılmalı, İnegöl ile ilgili Yüksek Lisans ve Doktora tez çalışmaları özendirilmeli,

- İnegöl'e bir kültür ve kongre merkezi kurulmalı,

- Düğün salonlarındaki maliyetler dikkate alınarak İnegöl'e yeni ve çok amaçlı bir nikah salonu kazandırılmalı, gençlerin yuva ve aile kurmaları kolaylaştırılmalı,

- İnsanımızın gönlüne dokunmak ve manevi açıdan güçlendirmek için İnegöl Belediyesi Tasavvuf Topluluğu kurulmalı,

- Belediye yatırım ve hizmetlerinde; "Hiç ölmeyecekmiş gibi dünya için yarın ölecekmiş gibi ahiret için çalışın." hadisi ilke olarak benimsenmelidir.

İNEGÖL KÜLTÜR VARLIKLARI

Mustafa ÇETİNASLAN*

Antik dönemde Mysia, Phrygia ve Bithynia bölgelerinin kesiştiği coğrafyada yer alan İnegöl yöresi, konumu ile tarih boyunca önemli yerleşim yerlerinden birisi olmuştur. Yöre verimli ve düz arazisi, su kaynaklarına yakın oluşu sebebiyle birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Kazı buluntuları ışığında bölge tarihinin MÖ 3000 yılına kadar uzandığını söylemek mümkündür.

Osmanlı Beyliğinin kuruluşu ve bir cihan devletine dönüşme süreci günümüzde Bursa, Bilecik, Kütahya ve Eskişehir illerini kapsayan coğrafyada ve Orta Çağ (MS 395-1453) olarak tanımlanan zaman diliminin sonlarında gerçekleşmiştir. Bu süreçte İnegöl yöresi sahip olduğu coğrafi konum nedeniyle Bizans İmparatorluğu ile Osmanlı Beyliği arasındaki ilk mücadelelerin de gerçekleştiği saha olmuştur.

Yöredeki kültür varlıklarının tespiti ve kayıt altına alınması için Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün 10.04.2020 tarih ve 94949537-161.01-E.300435 sayılı onayıyla verilen izin kapsamında "*Orta Çağ'dan Günümüze İnegöl ve Çevresi*" konulu Yüzey Araştırması [Proje Numarası-YA011602(2020/2021/2022)] 2020-2022 yılları arasında üç dönem halinde gerçekleştirilmiştir. Böylece İnegöl ilçe sınırları içerisindeki 95 kırsal mahalle ve 21 merkez mahalle olmak üzere toplam 116 mahallede çalışmalar gerçekleştirilmiş ve tespit edilen kültür varlıkları kayıt altına alınmıştır. Çeşitli akademik yayınlarda tanıtımını yaparak ele aldığımız bu kültür varlıkları, 22 Şubat 2025 Cumartesi günü Oylat Çağlayan Otel'de gerçekleştirilen İnegöl Belediyesi Halk Bilimi Çalıştayı vesilesiyle farklı bir bakış açısı ile ele alınmış, somut kültürel mirasa ilişkin mevcut sorun ve çözüm önerileri aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır:

* Prof. Dr., Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü, Konya. E-Posta: mcetinaslan@selcuk.edu.tr.

1. İshak Paşa Külliyesi, İnegöl tarihi şehir merkezinin çekirdeğini oluşturmaktadır. Bizans döneminde ve Osmanlı Beyliğinin ilk yıllarında genel anlamda Cuma-Tepe Höyüğüne sıkışan İnegöl, Yıldırım Bayezid tarafından yaptırılan Cuma Camisi ile güneye doğru genişlemeye başlamış ve İshak Paşa Külliyesinin inşası ile de şehir yeni merkezini bulmuştur. Cami, medrese, hamam ve büyük olasılıkla ticari yapıları da içinde barındıran külliyenin önemli bir yapısı da Tacü'n-Nisâ Hatun Türbesidir. Gerek bu türbe gerekse İshak Paşa'nın mezarı çevresinde kısa sürede bir hazire oluşmuştur. İshak Paşa'nın azadlı kölesi Sinan Bey ve onun soyundan gelen Sadıkzâde sülalesi, İshak Paşa Camisi ve Medresesinde görev yapanlar ile İnegöl eşrafı bu hazireye gömülmeyi bir onur kabul etmişler ve hazire zamanla geniş bir alana yayılmıştır.

1930'lu yıllarda yol yapımı sebebiyle bu hazire tahrip edilmiş, mezar taşlarının büyük bir çoğunluğu da yol yapım çalışmalarında kullanılmıştır. Az sayıda mezar taşı ise Orhaniye Mezarlığına gelişigüzel bir şekilde götürülmüştür. Buradaki taşların bir kısmı 2000'li yıllarda ait oldukları hazire alanına getirilmiş ancak hatalı bir düzenleme içerisinde yerleştirilmiştir (Çetinaslan, 2021: 4-5). Orhaniye Mezarlığında kalan taşların bir kısmı ise yine bir yol yapım çalışmasında mezarlığın iç kısımlarına doğru tekrar taşınmıştır. İnegöl'ün ilk Belediye Reisi olan Sadıkzâde Süleyman Ağa ve eşine ait mezar taşlarının da içinde olduğu bu mezar taşları, 2019 yılında yeniden düzenlenmiştir. Ancak söz konusu çalışma bu taşları hak ettiği duruma getirememiştir.

Fotoğraf 1 - İshak Paşa Külliyesi, cami ve şadırvanın genel görünüşü. Sol tarafta görülen çınar ağacı 26 Şubat 2025 tarihinde akşam saatlerinde caminin son cemaat yerine doğru yıkılmıştır.

Bu hazirenin atalarımız tarafından tercih edilmesinin en önemli sebebi, İshak Paşa ve eşi gibi önemli insanların mezarlarını ziyarete gelen insanların burada yatan diğer insanlara da fâtiha okuyacağı ümidiyledir. Bu nedenle bu mezar taşlarının yerlerine taşınması ve mezar sahiplerinin umdukları dualarla buluşturulması önemli bir sorumluluktur. Yapılacak çevre düzenlemesi ile hem haziredeki mezar taşları yeniden ele alınmalı hem de Orhaniye Mezarlığından getirilen mezar taşları ile İshak Paşa Külliyesi haziresi eski görünümüne kavuşturulmalıdır. Bu sayede dünya telaşı içerisinde koşan insanımıza ölüm gerçeği de hatırlatılmış olacaktır. Mezar taşlarının yanına yerleştirilecek levhalar ile mezar sahiplerinin kimlikleri de ortaya konulacak, böylece yeni nesillerde tarih bilinci pekiştirilecektir.

2. Hamzabey Mahallesi Hamzabey Camisi haziresi, günümüzde oldukça harap haldedir (Çetinaslan-Özçelik-Ersoy, 2022: 391-393). Cami son yıllarda restore edilmiş olmakla birlikte hazire alanına dokunulmamıştır. Burada yapılacak bir çalışma ile kırık halde bulunan ve hazirede ortalığa atılmış olan mezar taşları düzenlenmeli ve yerlerine dikilmelidir. Ayrıca yapılacak temizlik ile zemin kotu düzenlenmeli ve mezar yapıları ortaya konulmalıdır. Mezarlık içerisinde erken tarihli taşlardan olan Hanzâde Sultân'a ait

mezar yapısı yaklaşık 10 cm kalınlığında bir toprak katmanının kaldırılması ile gün ışığına çıkarılabilecek durumdadır. Bu düzenleme çalışmalarında toprak altından başka mezar taşları çıkabileceği gibi haziredeki kırık haldeki taşların tamamlanabilmesi de muhtemeldir. Ayrıca cami girişinin iki yanına yerleştirilmiş silindirik biçimli taşların da bu uygunsuz durumdan kurtarılıp hazire içerisine taşınması gerekmektedir.

Ayrıca günümüzde hazire dışında kalan Bay Koca Türbesi'nde de çevre düzenlemesi yapılması gerekmektedir. Mevcut türbe hem hazire dışındaki konumu hem de mimari özellikleri açısından hatalıdır. Yapılacak çevre duvarı ile cami avlusuna girilecek ve buradan Bay Koca Türbesine geçilecektir. Böylece ziyarete gelenlerin Osmanlı ailesinin ilk şehidi Bay Koca'nın huzuruna çıkarken hazırlanması sağlanmış olacaktır. Dikdörtgen planlı türbe yapısının tarihi özelliği olmadığı gibi biçimsel açıdan da sorunludur. Bu nedenle kare bir baldaken şeklinde yapılacak türbe binası tarihi ve mimari özellikleri daha güzel yansıtacaktır. Osmanlı Türkçesi ile yazılacak mezar taşı ve günümüz Türkçesi ile yazılacak tanıtım levhaları ziyarete gelenlerin daha rahat bilgi edinmesini de sağlayacaktır.

Fotoğraf 2 - Hamzabey Mahallesi, Hamzabey Camisi haziresinin genel görünüşü.

3. Edebey Mahallesi mezarlığında 1062/1651-1652, 1185/1771-1772 baş taşları erkek ve 1246 / 1830-31 baş taşı ise kadın mezarına aittir (Çetinaslan-Özçelik-Ersoy, 2022: 391). Bu mezar taşları toprağa yarı gömülü halde tespit edilmiş ve mezarlıktaki bir odada koruma altına alınmıştır. Erken tarihli bu mezar taşlarının mezarlık içerisinde bir düzenleme ile korunması faydalı olacaktır.

4. Sungurpaşa Mahallesinde Sungur Paşa Türbesi ve Sungur Paşa Hamamı birbirine yakın bir konumda yer almaktadır (Çetinaslan-Bülbül-Cömert, 2023: 103-104). Bir çevre düzenlemesi ile hem türbe hem de hamam koruma altına alınmalı ve hamama yeni bir işlev kazandırılmalıdır. Kare planlı türbe, özgün halinde kubbe ile örtülü olmalıdır. Beden duvarlarında sıva raspası yapılması ile büyük olasılıkla taş ya da taş ve tuğla ile örülmüş beden duvarları ortaya çıkarılabilecektir. Böylece yapı tarihi özelliğini daha iyi yansıtan bir görünüme kavuşturulabilecektir. Ayrıca hamamın da restore edilmesi ile geniş bir park alanı oluşturulmuş olacaktır.

5. İnegöl ilçe merkezinde iki ve kırsal mahallelerde 14 olmak üzere toplam 16 hamam bulunmaktadır. Sarıpınar Mahallesindeki hamamın geçtiğimiz yıllarda ortadan kaldırıldığı göz önüne alındığında bu konuda çalışma yapmanın önemi de ortaya çıkmaktadır (Çetinaslan, 2016: 943-944). İlçe merkezindeki Sinan Bey Hamamı halen çalıştığı için korunmaktadır. Yıldırım Hamamı ise depo olarak kullanıldığı için ilgisizliğe terk edilmiştir. Camekan bölümünün mağazaya dönüştürülmesi ile hamamın görülmesi bile imkânsız hale gelmiştir. Nitekim burada bir hamam olup-olmadığını sorduğunuzda hamamın yerini gösterebilen insan sayısı bir hayli azdır. Bu hamamın kamulaştırılması ve geniş kapsamlı bir çevre düzenleme çalışması ile restore edilmesi gerekmektedir.

İnegöl kırsalındaki hamamların korumaya alınması, restore edilerek yeni işlevlerle kullanıma açılması gerekmektedir. Alibeyköy Hamamı çevresine inşa edilen konutlar sayesinde korunabilmiştir (Çetinaslan-Özçelik-Ersoy, 2022: 389). Ancak yapının içine girmek

mümkün değildir. Yapının giriş cephesinin açılması, yapıya bitişik tuvaletin ortadan kaldırılması ve hamamın köy meydanına hâkim konumunun değerlendirilmesi uygun olacaktır.

Yenice Mahallesi Hamamı İnegöl ilçe merkezi dışındaki en büyük hamamdır (Çetinaslan-Özçelik-Ersoy, 2022: 389). Çevresindeki yeşil alanla birlikte hamamın değerlendirilmesi mahalleye yeni bir cazibe noktası kazandırılmasını sağlayacaktır.

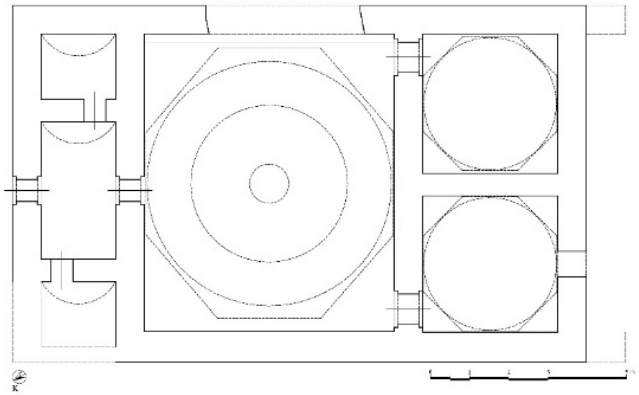

Çizim 1 - Yenice Mahallesi Hamamı, Planı (Çetinaslan).

Şehitler, Cerrah, Kulaca ve Şipali mahallelerinde yer alan hamamlar oldukça sağlam durumdaki yapılardır. Söz konusu yapıların kamulaştırılması ve restore edilmesi yöreye zenginlik kazandıracaktır.

Hamzabey Mahallesi Hamamı, Bay Koca Türbesine yakın bir konumdadır (Çetinaslan-Özçelik-Ersoy, 2022: 388). Bir konutun bahçesinde yer alan hamam korunarak günümüze ulaşabilmiştir. Bu hamamın Hamzabey Camisi ve Bay Koca Türbesi ile ortak bir proje içerisinde ele alınması Hamzabey Mahallesinin kültürel potansiyelinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

6. İnegöl konut kültürü ve sivil mimarlık eserleri her geçen azalmaktadır. Eski fotoğraflarda görülen tarihi İnegöl evleri,

kentleşme ile her geçen gün yok olup gitmektedir. Bu konuda Belediyemiz tarafından çeşitli konutların restore edilerek işlev kazandırılması sevindirici bir gelişmedir. Ancak her yapının restore edilmesinin mümkün olamayacağı açıktır. İnegöl ilçe merkezinde 200'den fazla tescilli sivil mimarlık eseri vardır. Bunlardan bir kısmı yıkılma tehlikesi altındadır. Bu yapıların mimari, süsleme ve cephe özelliklerinin tespit edilmesi, plan tiplerinin ortaya konulması zengin bir birikimin gelecek kuşaklara aktarılmasını ve atalarımızın ürettikleri çözümlerin günümüz mimar ve şehir plancılarına ışık tutmasını da sağlayabilecektir. İnegöl konutlarını ele alan bir yayının hazırlanması akademik camiada İnegöl evlerine dikkat çekecek ve söz konusu evlerin korunabilmesi için kaynak teminini kolaylaştıracaktır.

7. İnegöl ilçe merkezinde suyu akan tarihi bir çeşme bulunmamaktadır. Demircizâde Çeşmesinin ihya edilmesi bu boşluğu bir nebze olsun ortadan kaldırabilecektir (Çetinaslan, 2022: 32-33). Körpe Usta olarak bilinen Mustafa Dizdar tarafından yapılan çeşmelerin de koruma altına alınması ve hak ettikleri değere kavuşturulması gerekmektedir. 1980'li yıllarda yapılan bu çeşmelerin özellikle aynalarında farklı uygulamalar görülmektedir. Cerrah, Mesudiye ve Kemalpaşa mahallelerinde halen bazı örnekleri olan çeşmeler için gerekli önlemler alınmalıdır.

Bu konu ile alakalı bir başka örnek de Burhaniye Camisi avlusuna bitişik çeşmedir (Çetinaslan, 2022: 29). Tek cepheli bu çeşmede yer alan kitabe, bir sebile aittir. Çeşme ve kitabe birbiri ile uyum göstermemektedir. Sebil harap olduktan sonra kitabe bu çeşme de koruma altına alınmıştır. Güzel bir sebil/çeşme yapılarak mahalleye armağan edilmesi bir kadirşinaslık örneği olacaktır.

Fotoğraf 3 - Demircizâde Hacı İbrahim Ağa Çeşmesi, genel görünüşü.

8. İnegöl yöresi, Osmanlı göç ve kervan yollarının kuzey-güney ve doğu-batı doğrultusunda kesiştiği bir alandır. Yöredeki kervan yollarının tespit edilmesi ile Osmanlı dönemi göç yolları ortaya konulabilecektir. Böylece beylikten devlet olmaya giden yolda konar-göçerlik ve şehir kültürünün daha iyi anlaşılması sağlanabilecektir. Bu yollar canlandırılarak yaya ve atlı yürüyüş parkurları oluşturulması, bu yolların çevresinde sosyal ve ekonomik bir canlanma yaşanmasını da sağlayacaktır.

9. İnegöl yöresi özel girişimin ön planda olduğu bir tarım, sanayi ve ticaret şehridir. Nitekim bu anlamdaki ilk girişimlerin Osmanlı döneminde ortaya çıktığı bilinmektedir. Çitli Maden Suyu bu alandaki önemli adımlardan birisidir. Şu anda metruk halde bir su dolum tesisinin kaldığı alanda pek çok farklı tesisin bulunduğu eski fotoğraflarda görülmektedir. Alanın bütünüyle ihyası söz konusu olamasa bile en azından beden duvarları ayakta olan binanın restore edilip yeni bir işleve kavuşturulması İnegöl için yararlı bir çalışma olacaktır.

Fotoğraf 4 - Çitli Maden Suyu İşletmesi, genel görünüşü.

10. İnegöl, ülkemizde çok az şehirde görülebilen çok kültürlülüğe ev sahipliği yapmaktadır. Ancak bu çok kültürlülük, İnegöllülük bilincine doğru gelişmek zorundadır. Şehir ihya edilirken nesil de unutulmamalı ve genç kuşaklara ortak yaşam kültürü ve İnegöllü olma bilinci aşılanmalıdır. Bunun için farklı kişi ve kurumlardan alınacak destek ile okul öncesi eğitimden başlayarak üniversite seviyesine kadar farklı eğitim programları oluşturulmalıdır. İnegöl'ün tarihsel özellikleri ve kişileri, anıtları, folklorik özellikleri yeni kuşaklara doğru ve anlaşılır bir şekilde aktarılmalıdır.

11. Osmanlı Beyliğinin kuruluş sürecinde önemli bir merkez durumundaki İnegöl yöresi, söz konusu tarihsel önemini tam olarak ortaya koyamamaktadır. Söğüt ve Domaniç yerleşimleri Osmanlı kimliğini öne çıkarırken, İnegöl bu konuda oldukça geride kalmaktadır. İnegöl'ün tarihsel öneminin vurgulanabilmesi için *İnegöl Araştırmaları Merkezi* kurulması önemli bir adım olmuştur. Araştırma merkezi ile akademik düzeyde oluşturulacak altyapı, İnegöl'ün tarih, sanat, mimari, kültür ve edebiyat gücünü gelecek kuşaklara aktarılabilecektir. Bu konuda İnegöl Kültür Envanterinin oluşturulup yayınlanması İnegöl'ün tarihi yapı birikimini ortaya koyabilecektir.

12. İnegöl'ün yeni modern bir belediye binasına kavuşması ile tarihi Belediye Binası'nın farklı bir işlevle ele alınması mümkün hale gelmiştir. İnegöl'ün ilk Belediye Reisi olan Sadıkzâde Süleyman Ağa'dan itibaren sağlam bir belediyecilik anlayışı oluşmuş olan İnegöl'ün belediyecilik tarihinin ele alındığı ya da İnegöl ulaşım tarihinde özel bir yeri olan bisikletlerin konu edindiği butik bir müze, şehrin yeni bir cazibe merkezi halini alma potansiyeline sahiptir.

İnegöl yöresi köklü tarihi ile önemli bir kültür ve medeniyet beşiği olup farklı dönemlere ait birçok kültür varlığına ev sahipliği yapmaktadır. Bu zengin kültürel mirasın korunup gelecek kuşaklara aktarılması ise başta İnegöl halkı olmak tüm vatandaşlarımızın sorumluluğudur. Yukarıda genel hatlarıyla özetlediğimiz ve maddeler halinde ele aldığımız hususlar bir yandan İnegöl'ün tarihi mirasının korunmasına hizmet etme; diğer yandan da İnegöl'ün kültürel kimliğinin pekiştirilmesine yarar sağlama potansiyeline sahiptir. Yapılacak çalışmaların kamu kaynaklarının yanında özel kaynak kullanımının da teşvik edildiği projelerle desteklenmesi, çalışmalarının makul sürelerde ve bütçelerde tamamlanmasına imkân sağlayacaktır. Çalışmalarının sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve tamamlanabilmesi için ilgili alanlarda uzman bilim insanlarından görüş alınması da yararlı olacaktır. Bu kapsamda İnegöl'ün yetiştirdiği, ülkemizde çeşitli kurum ve kuruluşlarda görev yapan bürokrat ve bilim insanlarının paydaş haline getirilmesi olumlu bir etki oluşturacaktır.

Sonuç olarak İnegöl, modern sanayi şehri kimliğini tarihi birikimi ve kültürel mirası ile harmanlayıp geleceğin öncü şehirlerinden birisi olma potansiyeline sahiptir. Önemli olan bir an önce harekete geçilerek doğru adımların atılmasıdır.

KAYNAKÇA

Çetinaslan, M. – Bülbül, D. – Cömert, H. E. (2023). "Orta Çağ'dan Günümüze İnegöl ve Çevresi" Yüzey Araştırması 2021 Yılı Çalışmaları". *38. Araştırma Sonuçları Toplantısı*. Cilt: 3. Ankara, 2023. s. 57-75.

Çetinaslan, M. – Öztürk, A. C. – Ersoy, N. (2022). "Orta Çağ'dan Günümüze İnegöl ve Çevresi" Yüzey Araştırması 2020 Yılı Çalışmaları". *2019-202 Yılı Yüzey Araştırmaları*. Cilt: 2. Ankara. s. 385-400.

Çetinaslan, M. (2016). "İnegöl Yöresinden Tanınmayan Üç Hamam". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*. Cilt: 9. Sayı: 42. Sinop. s. 941-958.

Çetinaslan, M. (2021). *Taşların Dili: İnegöl Mezarlıkları ve Mezar Taşları*. Bursa.

Çetinaslan, M. (2022). "İnegöl Kitabeleri". *İstem İslâm San'at, Tarih, Edebiyat ve Mûsikîsi Dergisi*. Sayı: 39. Konya. s. 21-48.

KENTLİLİK BİLİNCİ VE KENT ESTETİĞİ

Orhan ERDOĞAN*

Yürürlükte bulunan Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 12. maddesine göre herkes kişiliğine bağlı dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Bu anayasal kavramı kent ölçeğine indirgersek kentte yaşayan her bireyin kente karşı sorumlulukları yani ödevleri aynı zamanda da hakları vardır. Bu kavramlara kısaca bakarsak; hak kişinin hukuken korunan ve sahibine bu korumadan yararlanma yetkisini veren bir menfaattir. Ödev belli bir hukuk kuralı gereğince yapılması veya yapılmaması zorunlu olan şeydir. Bir yerde hak varsa orada ödev, ödev varsa orada hak vardır. Sağlıklı yaşanabilir bir çevrede yaşamak hakkımızsa, çevre temizlik vergisini zamanında ödemek ödevimizdir.

Yaşam kalitesi yüksek bir kentte yaşamak hakkımız, ancak yaşam kalitemizi azaltanlara karşı haklarımızı nasıl koruyabiliriz. İşte bu noktada kentlilik bilinci devreye girer. Peki kentlilik bilinci nedir? Kentlilik bilinci bir kişinin kendi yaşadığı kente ve kent hayatına dair hassasiyet ve aidiyet seviyesini ifade etmektedir. Bu bilinç bir kişinin kentte yaşayan toplumun bir parçası olduğunu kabul etmesini ve şehirdeki sosyal, kültürel, ekonomik hareketliliklere destek verme arzusunu gösterir. Bilinçli bir kentli öncelikle kentli haklarını bilir ve ona göre davranış sergiler. Hukuk devleti olmanın gereği Kentli hakları sadece sözde değil, yazılı olarak kurumsallaşması gerekmektedir. Kentli hakların kurumsallaşmasını üç ana maddede görmekteyiz.

1-Kentin ahlakı olmalı yoksa bunu oluşturmalı, yaşanabilir, adil, paylaşımcı, istikrarlı yetkinliğini arttırma ve birlikte yönetim

* Öğretmen. İnegöl Bakyapı Hacı Ali Bakgör Ortaokulu Okul Müdürü. E-Posta: orhanerdogan16@hotmail.com.

2-Kentlinin hakları yalın bir şekilde belirlenmelidir; Şehirde yaşayan insanlar ve gelecek kuşaklar için kentte yaşamın gereksinim duyduğu maddi ve manevi yerel nitelikli haklar.

3-Kentli haklarını hayata geçirmek. Bilgi edinme hakkı, kendi haklarını yok sayan eylemlerden bilgi sahibi olmak; katılım hakkı, kentte kendine ait kararlara katılabilmesi, başvuru hakkı, idari ve yargı başvuru hakkı." Kent ahlakı" var mı? Kentlilik bilinci ne düzeyde bu soruları kendimize sorarsak şehrimizdeki birçok sorunu çözmüş oluruz.

Konu başlığından hareketle konuyu özelleştirip İnegöl'e getirirsek; İnegöl'de kentlilik bilinci ve kent estetiği açısında iyileştirmeye açık alanlarımızın çok olduğunu görebiliriz. Öncelikle şehrimiz son iki yüz yıldır içerden dışarıdan yoğun bir göç dalgası ile karşı karşıya kalmıştır. Bu göçlerin bir kısmı siyasal ve tarihi nedenlerden olmuşken son seksen senedir olan göçler ekonomik nedenlerden oluşmuştur. Son on yılda can güvenliği kaygısıyla kentimize en büyük göç dalgası gelmiştir. Bu bilgilerin ışığında nedenlerimiz ve çözüm önerilerimizi ele alırsak, gelen göçler İnegöl de yaşayan nüfusu aşınca yerleşmiş bir şehir kültürü bozulmaya gelen unsurların kültürleriyle harmanlanmaya başlamıştır. İnegöl'ün kadim kent kültürü kaybolmaya yüz tutmuştur. Özellikle kırsal alanlardan gelen kent sakinleri şehirli olmayla, şehirde bulunma arasında halen bocalamaktadırlar.

Acilen yerel yöneticiler ve kurumlar kentin yeni sakinlerine çağın iletişim araçlarını kullanarak kent aidiyetini kazandırmak adına bilgilendirme yapmalıdırlar. (Afiş, duyuru panosu, kısa videolar, sosyal medya kanalları, kurslar, vs.) Kentte yaşayan insanlar kendi yaşamlarını etkileyecek kararlardan haberdar edilmeli, karar aşamalarına katılabilmelidir. Yönetim değil yönetişim sağlanmalıdır. Kentte yaşayan her bireyin değerli olduğu hissettirilmeli kent sakinleri de yaşadığı kentin sorunlarını ve fırsatlarını içselleştirmeli kentle arasında duygusal bağ oluşturmalıdır. Duygusal bağın oluşması için sosyal kültürel etkinlikler arttırılmalı kentte

yaşanmışlıklar ve anılar biriktirilmelidir. İnegöl'de yaşayan herkese İnegöl'ün özgül ağırlığı anlatılmalı hissettirilmeli ve kentin değerini hissettiren farkındalık çalışmaları yapılmalıdır

Yerel yönetimlerce gençler için ayrı bir başlık açıp gençlere ve onların ihtiyaçlarına bu kentte karşılık bulunmalıdır. Ülkemizdeki zaman zaman gergin siyasi atmosfer ekonomik krizler ve ekonomik dalgalanmalar, ekonomisi canlı sanayi kentimizde mutsuz bir hava yaratmaktadır. Bunlar dikkate alınarak mutlu kentli (mutlu İnegöllü) kavramının içi doldurulmalıdır. 1976 yılında organize sanayi bölgesinin kurulması ile İnegöl tarım ve mobilyacı kimliğinden ayrılarak yavaş yavaş sanayi kenti olma yolunda ilerlemiştir. Kimliği değişen kentte insanlar artık iş yoğunluğu nedeniyle kenti yaşayamamakta bu durumda yaşadığı kenti sorgulayamaz, sahiplenemez karar süreçlerine kafa yoramaz hale gelmiştir. İnegöl de işsizlik oranının çok düşük olması insanların gelecek kaygısının fazla olmaması eğitime bakışı da o oranda düşürmüştür. Eğitimi bir ihtiyaç görmeyen bireylerden oluşan kent halkının kültür düzeyi de düşük kalmaktadır. Bu durum kentlilik bilincinin oluşmasına engel olmaktadır. Kent kültürüne uyum problemlerini arttırmaktadır.

İnegöl'de ikamet eden farklı kültürden insanları bir potada eritmek, ortak kent kültürünü oluşturmak için çok çalışmak gerekiyor. Bunun için kentteki eğitim kurumları yerel yönetimler STK'lar ortak çalışmalar yapmalıdır. Halen şehrimizde oturmuş bir kent kültürü yok, kentteki sanatsal ve tarihi eserler yıkılıyor. Kentin değerleriyle ilgili bir envanter çıkarılmalı hızlı nüfus artışı sanayileşme İnegöl'ün kent hafızasını maalesef yok ediyor. Kentlilik bilincinin oluşması için kentin sosyal donatıları, şehir estetiği, yolları, kaldırımları, caddeleriyle kent gibi olması gerekiyor. Kentin prestij caddesi Atatürk Bulvarında kaldırımlar farklı yamalı kilit taşlarıyla döşenmiş görme engelliler yolundaki parkeler aşınmış.

Farklı kültürden insanların ve farklı eğitim düzeyindeki kişilerin değişime direnmesi ve kendi eski yaşam tarzlarını dayatması kentlilik bilinci önündeki en büyük engellerden birisidir. Şehirde

insanlar ben merkezli yaşadığı için biz merkezli hemşericilik kültürü oluşturulamıyor. İnsanların geldiği yerin baskın kültürel etkisi bu şehre ait hissetmeyi engelliyor. Çünkü göç eden insanlar kendi yaşantısını kültürünü içselleştirdiği ve benimsediği için o kültürden uzaklaşmaları zorlaşır. Bu sorunu çözebilmemiz için halk eğitim merkezlerinde İnegöl'ün kültürü ile ilgili eğitimler verilebilir, toplumu birleştirecek kültürel etkinlikler yapılabilir. İnegöl'ün tarihi ile ilgili, kurumlar tarafından bilgilendirme için sokaklara afiş ve posterler asılabilir bazı günler İnegöl'ün kültür günleri adıyla şenlik yapılıp kültürümüzü ve göreneklerimizi eğlenerek hem çocuklarımıza hem de büyüklerimize öğretebiliriz. İnegöl içi ve yakın çevresine özendirici kısa tanıtım turları yapılabilir. Kent müzesini ziyaret edenlere bir defaya mahsus kentli ya da adını ne koyarsanız Kent kartı verilebilir. Kent müzesi ziyaretleri özendirilebilir. Kentlilik bilinciyle ilgili söyleşiler programlar veya farklı şeyler yapılabilir. Kentte yaşayan insanlara İnegöl'ün büyüklüğünü kapasitesini anlatmalıyız. Her şey eğitimle çözülebilir her işin başı eğitimdir. Kentin sokak panolarına eğitici" yanlış doğru" temalı çalışmalar yapılabilir. Eğitim öğretim eğlenceli hale getirilebilir. Animasyonlar, kentin sözel kültüründen esinlenen sevimli karakterler, kahramanlar yaratarak yapılabilir. Küresel gelişmeler ve sosyal medyanın etkisiyle içe dönük, bireyselleşmiş insanlar çoğaldığı için insani ilişkilerde bozuldu. Komşuluk hakları ya da başkasının temel hak ve hürriyetleri bir başkası tarafından yok sayılmaya başlandı. Kente karşı işlenen suçlara karşılık verilen cezalar caydırıcılıktan uzaklaştı. Ülke çapındaki cezasızlık algısı İnegöl içinde geçerli, gerçek dışı, abartılı haberlerle kentimiz bir suçlu cenneti olarak gösterilmektedir.

Kentteki binalar bir şehir mimarisi yaratmıyorsa kentte yaşam algısı gelişemez. Metruk binalar, kent merkezinde (yoğurt pazarı)ulaşımı engelleyen yıkılmaya yüz tutmuş, sanatsal ve tarihsel değeri olmayan binaların yıkılıp yerine modern mimaride geçmişle ve kültürle uyumlu binaların yapılması kentsel görünüm açısından önemlidir. Hem iletişim hem ulaşım bakımından kentte teknoloji daha çok kullanılmalı, akıllı kent kavramının içi doldurulmalıdır.

Şehrin kültürünü yükseltecek kurslar açmalıyız. Şehir tiyatrosu belediye konservatuvarı, sergi salonları, sokak sanatçılarına uygun mekanlar kurumlar açılmalıdır. Yenileşme ve değişim halka doğru anlatılmalı kültürümüze ters düşmeyen maddi yapılar (Heykel, rölyef, semboller) etkinlikler yapılmalıdır. Bunlar yapılırken İnegöl halkının genel tutum ve davranışlarına dikkat etmeli çoğunluk değil çoğulculuğa da dikkat edilmelidir. Kentin özelliklerini yansıtan kısa sloganlar (İnegöllü çalışkandır-İnegöllü hayırseverdir-İnegöllü cömerttir-İnegöllü kurallara uyar vs.) üretilmeli şehrin önemli noktalarından halka yansıtılmalıdır. Yerel yönetimler kentin ürettiği kent rantını kentte yaşayan insanlara döndürmelidir.

Kent estetiği kent sakinlerinin kültürel sanatsal ve insani ihtiyaçlarına göre değişmektedir. Kent estetiği güzel şeylerin insan duygularındaki yansımaları olarak ta ortaya çıkmaktadır. Estetik; insanda güzel duygusunu uyandıran, güzeli araştıran demekse kent estetiği önce göze ve ruha hitap etmeli güzel gelmeli huzur vermelidir. Kentlerin estetiğini belirleyen ana karakter kentlerin kurulduğu alanların doğal nitelikleridir. Örneğin ormanın bol olduğu alanlarda ahşap yapılar, taşın bol olduğu yerlerde taş yapılar kentlerin biçimlenmesinde önemli faktördür. Her medeniyet kendi kentini kurarken kendi kültürünü yansıtmıştır. Selçuklu kentleri askeri özellik taşır kent estetiği bakımından sadedirler. Osmanlı yapıları doğayla uyumlu camiler, külliyeler, hanlar, hamamlar belirgin yapılar olmuştur. İnegöl'e estetik açıdan baktığımızda şehrin silüeti kaybolmuştur. Kent içindeki yeşil alan ve yeşil doku yerini betona terk etmiştir. Fert başına düşen yeşil alan miktarı kent içinde gelişmiş ülkeler seviyesine çıkarılmalıdır. Osmanlı kent estetiği kaybolmuş eski Türk mimarisi evler ve sokaklar atomun çekirdeği gibi kent merkezinde kalmış, etrafı hiçbir sanatsal estetik kaygı taşımayan betonarme binalar tarafından yörüngeler şeklinde kuşatılmıştır. İnegöl şehri tarım alanlarını da yok ederek büyümeye devam etmektedir. Ana caddelerdeki estetikten mahrum yorgun binalar İnegöl'ü de yorgun kent durumuna getirmiştir.

Kente sanatçı gözüyle bakmak gerekli eski yapıları kaynak yaratarak (Dünya Bankası, Unesco, AB vs.) restore ederek kente kazandırmalıyız.

"Su medeniyetinin" çocukları olarak kenti eskiden olduğu gibi güzel çeşmelerle donatmalıyız. Şehir mobilyalarıyla kent donatılarıyla kente estetik dokunuşlar yapılmalı. Kenti ve kültürünü tanıtan anıtsal bir yapı yapılmalıdır (Eyfel veya Çamlıca kulesi gibi).

İNEGÖL'ÜN DEĞERLERİ GÜN YÜZÜNE ÇIKMALI

Serdar SEVİNÇ*

Kadim medeniyetlere ev sahipliği yapmış İnegöl, sahip olduğu değerleriyle ülkemizin önemli şehirleri arasına girmiştir. Tarihsel süreçte farklı coğrafyalardan gelen göçlerle zengin bir kültürel yapıya bürünen İnegöl, ekonomi verileriyle birçok şehre rol model olarak gösterilmektedir. Bölgesinde ulaşım ağı ile de önemli bir merkez konumundaki İnegöl, ülkemizin yeni yüzyılında bir cazibe kenti olma yolunda emin adımlarla ilerliyor.

İşte bu minvalde, İnegöl Belediyesinin kuruluşunun 155.yılına özel, İnegöl Araştırmaları Merkezinin de ilk programı olarak dikkat çeken, İnegöl Halk Bilimi Çalıştayı ile İnegöl'e kulak vermemiz gerektiğini gördük. Ortak bir sinerji oluşturulursa şehre güzel dokunuşlar yapılabilir olgusunun öne çıktığı önemli bir program oldu. İnegöl'e çalışmalarıyla değer katmış, şehrimize önemli veriler sunmuş uzman akademisyenler, saha araştırmacıları, meslek ustaları, koleksiyonerler, sanatçılar, halk bilimciler, eğitimci yazarlar, mühendisler ve mimarların katılımıyla gerçekleştirilen, İnegöl Halk Bilimi Çalıştayı'ndan çıkan fikir, görüş ve önerilerin hayat bulması en büyük temennimiz olacaktır. Bu vesileyle Kent olgusundan kırsal yaşama, kültürel değerlerden tarihsel öğelere kadar geniş bir perspektif ışığında İnegöl'de neler yapılabilir noktasında öneriler aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

1) Farklı kültürlere ait renklerin bezediği, zengin demografik yapısıyla bölgenin önemli merkezlerinden biri olan, ticari hayatın hareketliliği ve sahip olduğu marka değerleriyle örnek şehir İnegöl'e güzel dokunuşlar yapılabilir.

* Uzman Tarihçi, Yazar. İnegöl Belediyesi Müzeler Sorumlusu. E-Posta: serdarsevinc@inegol.bel.tr.

Fotoğraf 1 - İnegöl Genel Görünüm

Bu açıdan bakıldığında şehrin ana arterleri, özellikle yoğun bir şekilde kullanılan caddelerinin dış cephe giydirmeleri yapılabilir. Dış cephe giydirmeleri, ağaç işçiliğini en güzel şekilde yansıtacak şekilde olmalıdır. Yine cadde ve meydanlardaki oturma bankları yerine, İnegöl Mobilyasını yansıtacak şekilde koltuklar takımları, farklı türde sandalyeler konulabilir. Bunun yanında otobüs durakları da ağaç işçiliğinin en güzel örneklerini sunacak şekilde dizayn edilebilir. Yapılacak bu hamleler ile şehrin görünürlüğü üst seviyeye çıkacak, şehrin albenisi artacak, dışarıdan İnegöl'e gelen yerli ve yabancı misafirlerin hafızalarında İnegöl her zaman yer edinecektir.

2) Yoğun bir araç trafiğinin olduğu Bursa-Ankara karayolunu aktif kullanmak gerekiyor. Bu yol güzergahında yapılacak reklam faaliyetleri ile İnegöl'ün önemli değerleri tanıtılarak, İnegöl şehir merkezine gelen kişi sayısı artırılabilir.

3) Bursa-Ankara karayolu üzerinde İnegöl'ü simgeleyecek, şehri en güzel şekilde anlatacak bir sembol yapı (sandalye, köfte, koltuk vb.) oluşturulabilir. Büyük ölçekli olacak bu simge yapı ile İnegöl hem ulusal hem de uluslararası arena da gündeme gelebilir. Oluşturulacak bu yapıda fotoğraf çektirmek ve zaman geçirmek için insanlar İnegöl'e gelmek durumunda kalacaklardır.

4) İnegöl'e değer katmış şahsiyetlerin isimlerinin yaşatılması çok önemli bir kazanım olacaktır. Şehrin farklı lokasyonlarına görsel sunumlar eşliğinde tasarımlar yerleştirilebilir. Şekibe İnsel Akkavuk, Vahide Birkey, Nezir Dürüst, Turgut Can Mamaş, İsmail Arca, Zeynel Soyuer ve daha adını sayamadığımız birçok İnegöllü büyüğümüzün isimlerini yaşatmak gerektiğini düşünüyorum.

5) Şehrimizin köklü okullarından olan İshakpaşa, Gazipaşa, Sinanbey, Kaşıkçıoğlu, Şükrünailipaşa ve Dündar (Cumhuriyet) okullarının isimlerinin yaşatılması, kadim okullarımızın yapısal sorunlarının giderilerek okul arşivlerinin dikkatli bir şekilde korunması gerekmektedir.

6) 1990'lı yıllara kadar İnegöl merkezinde ve kırsal mahallerinde yaptığı sokak çeşmeleri ile halk arasında "Körpe Usta" diye anılan İbrahim Mustafa Dizdarı unutmamak lazım. Kent kültürü açısından önemli bir değer olan bu ustamızın şehrin bazı yerlerinde var olan çeşmelerini koruma altına almak gerekiyor. Ayrıca dört bir tarafımızın su kaynaklarıyla dolu olduğu bir yerde olmamız hasebiyle, şehrimizin farklı yerlerinde yeniden çeşme sayılarını artırabiliriz.

Fotoğraf 2 – Kemalpaşa Mahallesinde Mevcut Körpe Usta Çeşmesi

7) İnegöl'ün kültürel zenginliğinin bir yansıması da kırsal yaşamdır. İnegöl, bugünkü güçlü yapısını, birlik ve beraberlik duygusunu, her alanda gösterdiği başarılı iş olgusunun kaynağının bir ayağı da kırsala dayanmaktadır. Bu minvalde kırsal yaşamı destekleyici adımların atılması elzemdir. Özellikle planlı ve programlı bir şekilde yürütülecek adımlarla, İnegöl'de öne çıkan tarımsal ve hayvansal ürünlerin daha iyi bir şekilde pazarlanması, bu ürünlerin ulusal ve uluslararası düzeyde markalaşması için çalışmalar yürütülmelidir.

8) Geçmişte İstanbul başta olmak üzere Avrupa piyasalarına kadar gitmiş İnegöl menşeli ürünlerin (Gül Yağı, Gül Suyu, Anason, Tereyağ, Peynir vb.) yeniden hayat bulması için ARGE çalışmaları yapılmalıdır.

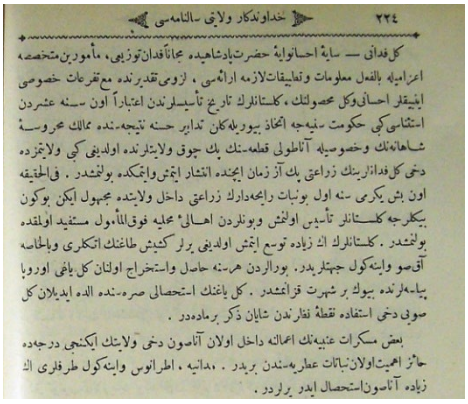

خداوندکار ولایتی سالنامه‌سی ۲۲٤

کل فدای — سایهٔ احسانوایهٔ حضرت پادشاهیده عجالتاً فقدان توزیبی، مأمورین متخصصه اعزامیله بالفعل معلومات وتعلیقات لازمه ازالهٔ سی، لزومی تقدیر ندده مع تفرعات خصوصی ایفیقلر احسانی وکل محصولتك، کلستانلرك تارغ تأسیسلرندن اعتباراً اون سنه عشردن استثنای کی حکومت سنیه‌جه اتخاذ بیورلهکان تدابیر حسنه نتیجه‌سنده ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك وخصوصیله آناطولی قطعه‌سنك چوق ولایتلرنده اولدیغی کبی ولایتمزده دخی کل فداءاربنك زراعتی بك آز زمان ایچنده انتشار ایتمش وایتمکده بولنمشدر . فی الحقیقه اون بش یکرمی سنه اول بونبات رایحه‌دارك زراعتی داخل ولایتده مجهول ایکن بوکون بیکلرجه کلستانلر تأسیس اولنمش وبونلردن اهالیٔ محلیه فوق‌العاده منافع مستفید اولمقده بولنمشدر . کلستانلرك ك زیاده توسع ایتمش اولدیغی برلر کیبش طاغنك اتکلری وبالخاصه آقصو وایینه‌کول جهتلریدر. بوراردن هرسنه حاصل واستخراج اولنان کل یاغی اوروپا پیاسه‌لرنده بیوك بر شهرت قزانمشدر . کل یاغنك استحصالی صره‌سنده الده ایدیلان کل صوئی دخی استفاده نقطهٔ نظرندن شایان ذکر برماده‌در .

بعض مسکرات عنیه‌نك اعمالنه داخل اولان آناسون دخی ولایتمك ایکنجی درجه‌ده حائز اهمیت اولان نباتات عطریه‌سندن بریدر . رمانیه ، اطرانوس وایینه‌کول طرفلری ك زیاده آناسون استحصال ایدر برلردر .

Fotoğraf 3 - Hüdavendigar Vilayeti Salnamesi –Miladi:1906

9) Orman alanları bakımından zengin bir yere sahip İnegöl, ağaç işçiliği konusunda önemli bir merkez olmayı başarmıştır. Hüdavendigar Livası Tahrir Defterleri kayıtlarına göre, ağaç işçiliğine dair ilk bilgiler 1500'lü yılların başına dayanmaktadır. Bu tarihlerde donanmaya kadırga küreği ve muhtelif kürekler üreten 80 haneden günümüzde Türkiye'nin muhtelif yerlerindeki ekmek fırınları, pide ve lahmacun salonları, pizza restoranlarında kullanılan küreklerin imali İnegöl'den sağlanmaktadır. Kürekçilik konusunda İnegöl, ilk sıralardadır. Kürekçilik mesleğini devam ettirmek noktasında gerekli

adımların atılması lazımdır. Bunun yanında ağaç işçiliğini en güzel yansıtan Fıçıcılık, Takunyacılık, Ahşap Oyma vb. mesleklerin yaşatılması ve geleceğe aktarılması için girişimler yapılmalıdır. Ağaç işçiliğini en güzel şekilde yansıtan bu ürünlerden elde edilecek hediyelik eşyaların da satışı yapılabilir. İnegöl adı ile özleştirilerek, İnegöl denilince ilk akla gelecek sembol ürünler ortaya konulabilir.

10) İnegöl'ün önemli bir potansiyeline sahip Kırsal Mahallelere yönelik İnegöl Belediyesi destekleriyle, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü bünyesindeki uzman personellerin yer aldığı saha araştırması ile her bir kırsal mahallemizin tarihi, kültürel varlıkları, mutfak kültürü, gelenek-görenekleri, gazi ve şehitleri, doğal güzellikleri ve mahalleye değer katan her bir önemli olgu kayıt altına alınmaktadır. Yürütülen bu çalışmalar ile, şehrin kültür envanteri de çıkarılmış olacaktır. Bu saha araştırmalarında, kırsal mahallelerin birçoğunda öne çıkan manevi önder diyebileceğimiz dedelerin (Bilalköy'de Mühür Dede ve Arap Dede, Boğazköy'de Erdel Dede ve Bayraklar Dedesi, Çitli'de Huy Dede, Kulaca'da Sümbül Dede, Kurşunlu'da Turşu Dede, Köyler Dedesi ve Karacaahmet Dedesi, Akhisar Dedesi, Hocaköy Dedesi, Sırnaz Dedesi, Deydinler Dedesi ve daha birçok dede) etraflıca araştırılması gerekmektedir.

11) İnegöl, Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna şahitlik etmiş, Osmanlının 4 kıta ve 7 iklime yayılmasına öncülük etmiş önemli bir merkez konumunda yer almıştır. Ertuğrul Gazi ve Osman Gazi'nin silah arkadaşı, tarihe İnegöl fatihi olarak geçmiş Turgut Alp, Osman Gazi'nin yeğeni, Savcı Bey'in oğlu, kroniklerde Osmanlı Hanedanın ilk şehidi olarak bilinen Bay Koca, Osmanlı'nın kuruluş döneminin önemli komutanlarından Samsa Çavuş'un türbeleri İnegöl'de yer almaktadır. Aynı zamanda Osman Gazi'nin ilk fetih başarısı olarak tarihe geçen Kulaca Kalesi de İnegöl sınırları içerisinde yer almıştır. Kuruluş toprağı olan İnegöl'de bu değerleri yeniden canlandırmak adına, Bursa- Ankara karayolu üzerinde İnegöl Obası oluşturulabilir.

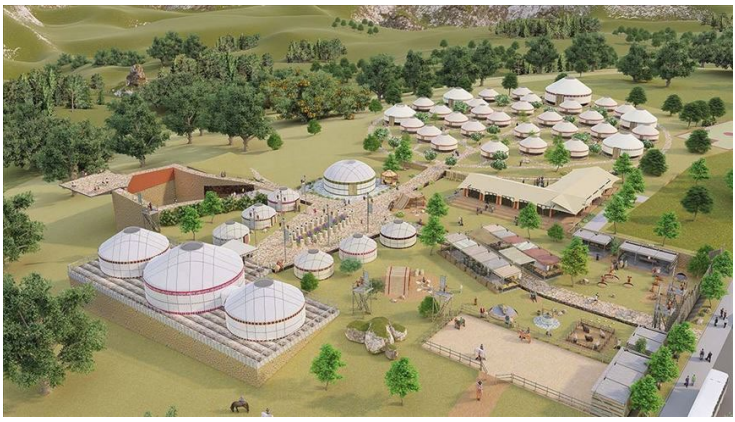

Fotoğraf 4 - İnegöl Obası Olabilecek Bir Örnek Oluşum

Türkiye'de bir ilk olacak bu oba içerisinde, Osmanlının kuruluş dönemi canlandırılmalıdır. Kulaca Kalesi'nin bir kesiti yapılarak, surlar içerisinde bir yaşam ortaya konulabilir. Kadim Türk sanatları da bu oba içerisinde yer almalıdır. Bunun yanında at biniciliği, okçuluk, cirit atma, yağlı güreş müsabakalarının olacağı bir alana da yer verilmelidir. Ayrıca İnegöl'ün mutfağını, gelenek-göreneklerini yansıtacak ürünler de obada yer almalıdır.

12) Geçmişte yolculuğa çıkmak adına, Osmanlının o ilk kurulduğu döneme bir pencere açmak için Osmanlı Kuruluş Yolu oluşturulabilir. Bilecik sınırından başlayarak Cemiyet, Tekkeköy, Dömez, Akbaşlar, Şıbalı hattından İnegöl merkeze kadar devam edecek bir yol güzergahı oluşturularak, Osmanlının kuruluş yılları günümüze yansıtılabilir.

13) İnegöl Kuruluştan Kurtuluşa giden yolda her zaman önemli görevler üstlenmiştir. Nasıl Osmanlı'nın kuruluşuna şahitlik etmişse, ateşten gömleğin giyildiği zor yıllarda verilen kurtuluş mücadelesine de tek yürek olarak destek vermesini bilmiştir.

Fotoğraf 5 - Edebeyli İzzet Bey Müfrezesi

Yunan mezalimi halen hafızalarda yerini korumaya devam ediyor. Zor yıllardan kurtuluşa giden yolda kahramanlıklar gösteren kişileri öne çıkarmamız gerekiyor. Müfrezesi ile,1920-1922 yılları arasında işgal kuvvetlerine direnen İnegöl ve Bursa'nın işgalden kurtulmasında büyük yararlılıklar gösteren Edebeyli İzzet Bey'i, Yunanlılara karşı cesurca mücadele ettikleri için önce Kazancı da sorguya çekilen, Bursa'ya oradan da Mudanya'ya yürüyerek götürülen, burada da gemiye bindirilerek önce Selanik'te Beyaz Kule'de, ardından da Milos adasında sürgün hayatı yaşayan Hüsnü Güven, Laz İsmail Efendi, Hafız Abdullah, Mehmet Ceyhan, Şakir Çavuş, Nezir Dürüst, Vahit Akarsu, Küçük Kamil ve daha nice ölümsüz kahramanları yaşatacak, şehirde alanlar oluşturulmalı ve bu tarihi şahsiyetler yeni nesil için rol model olmalıdır.

14) Akıncı Müfrezesi Komutanı Hüsnü Bey ve neferlerinin, 20 Mart 1921'de II. İnönü muharebesi öncesi Yunanlılara karşı Çukur Köprü 'de gerçekleştirdikleri pusu olayını unutmamak lazım. Hüsnü Bey, yanındaki 25 kişilik müfrezesi ile bu köprüden geçen kuru dere yatağını siper alır. Bu pusu da onlarca Yunanlı asker bu baskında öldürülür. 6 araçta imha edilir. Mavzerler ve fişekler arkadaki birliklere yollanır. Çukur köprü baskınında 85 sandık mavzer fişeği,

27 sandık el bombası, 170 mavzer, 250 süngü ve 1 top ele geçirilir. Bunlar Garp Cephesi Komutanlığına yollanır.

Fotoğraf 6 -Babasultan Barajı altında kalan Çukur Köprü

II. İnönü muharebesinin kazanılmasına vesile olan böylesi önemli bir tarihi olayın günümüzde yaşatılması elzemdir. Günümüzde Babasultan Barajı sularının altında kalan köprüyü suların çekilmesi ile fotoğraflama şansımız olmuştu. Bu tarihi mekânın olduğu yerde bir anıtın yapılması düşünülebilir.

15) İnegöl Halhalca kırsal mahallesi yakınlarındaki 700 Rakımlı Mustafa tepe, İstiklal Savaşı'nın en kanlı çarpışmalarına sahne olmuş tarihi bir mekandır. 10 Temmuz 1920 günü Yunan askerleri tarafından işgal edilmiştir. Ali Cevat Bey komutasındaki 4. Piyade Alay'ı tarafından 9 Eylül 1922 günü kurtarılana kadar Mustafa tepe Yunan işgalinde kalır. İnegöl Belediyesi olarak her sene o günleri unutmamak ve yeniden hatırlamak adına 6 Eylül Kurtuluş Günü etkinlikleri kapsamında Halk yürüyüşü ve Kros yarışları düzenliyoruz. Böylesi önemli bir tarihi alanda Çanakkale misali, İnegöl'de de Çanakkale'yi anımsatacak bir hikaye oluşturmak adına Halhalca-Mustafa Tepe'de bir seyir teras, o günleri anlatacak bir simülasyon merkezi veya müze, askeri birliklerin konumlarını

belirtecek siperler ile ülkesi için, bayrağı için canlarını veren 88 şehidin bulunduğu Halhalca İstiklal Savaşı Şehitliğinden Mustafa Tepe'ye giden yol tarihi bir yol güzergahı şeklinde oluşturulabilir.

Fotoğraf 7 - Mustafa Tepe -Halk Yürüyüşü ve Kros Yarışması

16) Osmanlı-Yunan Savaşı'ndan Trablusgarp'a, Çanakkale'den Filistin'e, Galiçya'dan Arabistan çöllerine, İstiklal Savaşı'ndan, Kore ve Kıbrıs'a, son 30 küsur yıldır vatanımızın değişik yerlerinde PKK terör örgütüne karşı savaşırken şehitlik mertebesine ulaşan kahramanlarımızı unutmak ne mümkün. Bu amaçla İnegöllü şehitlerimizi unutmamak ve unutturmamak adına kentimizde bir abide veya farkındalık oluşturacak bir merkez yapılmalıdır. Atatürk anıtının önünde Çanakkale Savaşı'nda şehit düşen İnegöllü askerler anısına yaptırılan "Saat Kulesi" vardı. Burada yazılan şehit isimleri yeterli değildi. Gerekli envanter çalışmaları yapılarak tüm İnegöllü şehitlerimizi kapsayacak bir şehitlik abidesi veya daha farklı bir konsepte merkez yapılması gerekiyor. Bunların örnekleri değişik illerde mevcut. Yaşayan bir tarih olgusu içerisinde geleceğimizin teminatı yavrularımıza somut veriler bırakmamız gerektiğini unutmayalım. Hayatlarını bizler için feda eden bu isimsiz kahramanlara ne yapsak az gelir kanaatindeyim.

17) Zor yılları geride bırakarak, Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış, Türk Halkı, 16 Şubat 1925 tarihinde Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle kurulan Türk Tayyare Cemiyeti'ne ilk 10 yıl içinde 351 uçak satın alarak bağışlamıştır. Türk Tayyare Cemiyeti İnegöl Şubesi de, uçak bağış kampanyasına İnegöl halkının katılımının sağlanması adına yoğun bir çaba sarf etmiştir. Tüm bu uğraşlar sonucunda İnegöl Halkı toplanan parayla bir uçağı Türk ordusuna bağışlamıştır. Bu Uçak, 30 Ağustos 1927 Zafer ve Havacılık Bayramı'nda İnegöl'e getirilerek "İsim Konma Töreni" gerçekleştirilmiş ve uçağın ismi de "İnegöl 1" olarak tarihe geçmiştir.

Fotoğraf 8 - İnegöl- 1 Uçağının İsim Konma Töreni -30 Ağustos 1927

"İnegöl 1" uçağı 1939 yılına kadar Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nca Keşif uçağı olarak kullanılmıştır. İnegöl halkı "İnegöl 1" uçağı dışında 1932 ve 1934 tarihleri arasında da iki uçak daha satın alarak ordumuza bağışlamıştır. Bu sebeple İnegöl-1 uçağının prototipi yapılarak, şehrimizin uygun bir noktasında sergileyebiliriz.

18) İnegöl, Kültür ve Turizm Bakanlığı nezdinde 3 müzeye sahip bir şehir konumundadır. Türkiye'nin ilk ilçe kent müzesi İnegöl Kent Müzesi, dünyanın kendi alanında sayılı müzelerinden biri olan İnegöl Mobilya ve Ağaç Sanayi Müzesi ile alanında Türkiye'de tek olan Sağlık Tarihi Ambulans ve Oyun Ambulans Müzesine yeni müzeler eklenebilir. Özellikle kent müzesi

envanterinden ve arşivinden istifade edilerek, Kıyafet Müzesi, Göç Müzesi, Oyuncak Müzesi, Bisiklet Müzesi, Köfte Müzesi, Doğa Tarihi Müzesi, Millî Mücadele Simülasyon Merkezi ve Müzesi vb. müze alanları oluşturulabilir.

19) I. Dünya Savaşı'nda farklı cephelerde bulunmuş, esir hayatı yaşamış, sonrasında Yunan işgaline karşı İstiklal Mücadelesine katılmış İnegöllü kahramanların gerçek hikayelerinin yer aldığı çizgi roman veya kısa hikayeler şeklinde olacak İnegöllü Kahramanlarımız serisi, İlk-orta ve lise düzeyindeki öğrencilerin okuması için hazırlanabilir.

20) Şehrin hafızasını korumak, yarınlara taşımak için geçmişin bekçileri diyebileceğimiz ulu çınar tabirini hak eden büyüklerimiz ile sözlü tarih çalışmaları yapılmalıdır. Ayrıca geçmiş ile bugün arasında sağlam bir bağ kurmak adına kuşakları bir araya getirecek sohbet mekanları oluşturulmalıdır.

21) İnegöl'de kadim el sanatlarının canlandırılacağı, sanatı halk ile buluşturacak, dışarıdan İnegöl'e gelen misafirlerinde de hoş bir vakit geçirecekleri "İnegöl Sanat Sokağı" konseptinde bir mekan hayata geçirilebilir.

22) Geçmiş ile bugün ve gelecek arasında bağ kurmak için, şehrin muhtelif yerlerinde geçmişin izlerini yok edilmesine izin vermeyerek, bu alanları korumanın yolları aranmalıdır. Bu bağ, ne kadar güçlü olursa, İnegöl'de geleceğe daha sağlam adımlarla yol alacaktır.

Sonuç olarak, İnegöl'e değer katacak her bir öneri ve fikrin, şehrimiz için çok anlamlı olacağı aşikardır. İnegöl Belediyesinin kuruluşunun 155.yılını anlamlandıran İnegöl Halk Bilimi Çalıştayı'ndan çıkan öneri ve fikirler şehrimize önemli kazanımlar sağlayacaktır.

SEVGİ ORGANİK SİRKELERİ

Sevgi AYKUL*

Öncelikle güzel üretici tüketici şehrimiz İnegöl verimli topraklarımız tat lezzet bakımından harika köylerimiz meyve ve sebze yetiştiriciliği ile verimli bu topraklarda meyvesiyle sebzesiyle şehrimize üretenleri olarak turizme ekonomiye katkıda bulunup doğal ürün üretip şifalı doğal ürünler Gastro mutfağına doğal ve sağlıklı yer alması (Ben Sevgi organik sirkeleri) olarak öncelikle Tüfekçi Konak da yetişen organik elmalarıyla sirke yolculuğum başladım. (Çavuşköy- alıç), (Akbaşlar köyü-üzüm), (Tuzla köyü-yaban mersini), (Kurşunlu köyü-çilek), (Gazelli ve diğer köyler-aronya) ve bunun gibi meyvelerden yapmış olduğum sirkeleri 20 çeşit olarak İnegöl Gastro'da yer almaktadır.

Fotoğraf 1 - Meyvede Sirkeye Dönüşüm

* sevgiorganiksirke@gmail.com

1) Organik olması için teşvikle ve üretim üretenler belirlenip güzel bir konumda turizm tanıtılıp pazarlanabilmesi için bir alan ve ahşap görünümlü satış yeri düzenlenmelidir. Aynı zamanda İnegöl'ümüzün her köyünde ürün tespiti çalışması yapılmalı ve köylerde yılın her Ağustos ve Eylül ayında yapılan salçaların birleştirilmesi ve gastronomi adı altında satış yapılabilir

Fotoğraf 2 - Ahşap Görünümlü Satış Yeri Örneği ve Salça Yapımı

2) Bayan üreticilerimize öncelikle destek verilmeli. Her yılın ilkbahar, sonbahar aylarında üretici festival, etkinlikler ve ürün yarışması gibi faaliyetler düzenlenmeli.

3) Bayanlarımızın aktif dayanışma ve sosyalleşme açısından töremizi tanıtarak aileye destek satışlı kooperatif kurmak ve şehir dışı etkinliklerde yer almak ve bu sayede İnegöl'ü tanıtmak.

4) Üretilen doğal ve organik ürünlerin tüketim, üretim yapım aşaması ortak fikirle daha güçlenip sağlıklı ürünler üretmek.

5) Gençlerimiz ve öğrencilerimiz için gastro mutfağı oluşturup yetiştirme geliştirme mutfak zenginleştirmesi açısından dersler verilmeli gastro mutfağı büyütülmeli.

Fotoğraf 3 - Gençlere Ürün Üretiminin Tanıtımının Yapılması

6) İnegöl'de ilk İnegöl şifa ve doğal mutfak düşüncesiyle sosyal medya üzerinden tanıtılıp İbni Sina ve lokmam hekim reçetesi gibi hastalık ve salgına karşı yemek ve içecekleri üretilip sunum yapılmalı ve başkanlarımızın desteğiyle tanıtım yapılması.

7) Üretilen ürünler ile yemek kahvaltı mekânı yapılıp organik yiyecekler ve içecekler sunulması sürdürülebilir uğrak yer haline gelmek.

KIRSALDA YAŞAM

Sinan KAĞAN*

Öncelikle kırsal alanın tanımını yapmak lazım. Kırsal alanı en basit olarak "nüfus yoğunluğunun az olduğu yer" olarak tanımlayabiliriz. Halk arasında kırsal alan dendiğinde herkesin aklına köy, kasaba ve küçük ilçeler gelmektedir. Muhakkak ki koy denildiğinde herkesin aklına gelen ilk şey, geçimini tarımsal faaliyetten sağlayan çiftçiler gelmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere kırsal demek, köylü demek, çiftçi demek, tarımsal üretim demek.

2000'li yıllara kadar kırsalın nüfus yoğunluğu ülke nüfusunun %30u kadarına tekabül etmekte iken, sanayinin gelişmesiyle birlikte günümüzde bu oran %10 seviyelerine kadar gerilemiştir. Gelişen sanayi ve teknoloji ile birlikte ülkemizin tarım profili de değişim gösterilmiştir. 2000'li yıllardan önce küçük aile işletmeleri şeklinde var olan tarım sektörümüz günümüz itibarıyla sermaye sahibi yatırımcıların büyük alanlarda entegre bir şekilde üretim yaptığı, entegre bir üretim tesisine dönüşmüştür. Haliyle köylerden şehirlere göçebe birçok vatandaşımız sanayide işçi olarak ve kırsalda kalan bir kesim vatandaşımız da tarımsal işletmelerde kişi olarak hayatlarını ikame etmektedirler günümüz şartlarında köylü ve çiftçiyi aynı kategoride değerlendirmek mümkün değildir. Eski haliyle fırsat olarak tanımadığımız bölgelerden yaşayan vatandaşlarımız örflerine adetlerine geleneklerine her türlü bağlı olan ve bunları titiz bir şekilde devam ettiren bir topluluk olarak verilmekteydi ancak göçle beraber kırsalda şehre yerleşen vatandaşlarımız gelenek görenek ve adetlerinden zamanla uzaklaşmıştır kabuğunun en başlıca etkilediği göç şehir yaşantısı ve günümüz şartlarında teknoloji olarak tanımlayabiliriz.

2020 yılında dünya genelinde kendini gösteren pandemi sürecinde insanlar yeniden kırsal alanın kıymetini anlamışlardır O

* İnegöl Belediyesi Muhtarlık İşleri Müdürü

süreçle beraber insanlara yerleşip hayatlarını orada ikame etme ihtiyacı duymuşlardır. Tabi bu durum anlaşılmamalıdır. O dönemin şartlarına uygun olarak amaç mevcutta sadece kırsalda yaşamak, toplumdan ve sosyal çevreden izole olmak, herhangi bir tarımsal üretim yapmak değil. Günümüz şartları insanlarımızda bu şekilde farklı algılar ortaya çıkarmıştır.

Yeni dünya düzeninde eski haliyle bir tarımsal üretim modeli yapmak artık kolay değildir çünkü miras hukukumuz da elverişli bir durum sergilememektedir veraset durumlarında mevcut arazilerimiz çocuklar arasında ümmetiyle işletme başına düşen birim arazi miktarı da git gide azalmaktadır. Hal böyleyken karlı bir üretim yapmak imkânsız hale gelmektedir bu nedenle birçok çiftçimiz Ata toprağını bırakarak şehirlere göç etmiştir. Toprak rant aracı olarak görülmeye başlanmış, tarımsal üretimde işi olmayan kişiler tarafından yatırım amaçlı satın alinmiş ve bu araziler tarımsal üretimin dışına çıkmıştır. Ayrıca günümüzün en büyük problemlerimden biri de hobi bahçeleri olup belli büyüklüğün altındaki araziler satın alınarak içerisine küçük barınak kurulmak suretiyle tarımın dışına çıkarılmıştır. İşte bu sebeplidir ki kırsal alanda üreticilik yapan çiftçilerimizin sayısının azalması günümüz şartlarında ekonomi çok daha fazla suistimallere ve provokasyonlara açık hale gelmiştir. Artık tarım, geçmişte olduğu gibi bir üretim geleneği olmaktan çıkmış global şirketlerin yavaş yavaş tekeline geçmeye başlamıştır bu sebepledir ki günümüz şartlarında sosyoloji olarak tanımı değişen kırsal alan köylü çiftçi gibi terimlerin eskiden olduğu gibi üreten, saygı gösteren, sahiplenme duygularını barındıracak şekilde yeniden canlandırılmaya ihtiyacı vardır

Kırsal Alanda Yaşamı Cazip Hale Getirmek İçin: Günümüz şartlarında bu biraz zor ama imkânsız değil, tabii ki önemli olan kırsalda genç nüfus oranını arttırmak. Genç nüfus dediğimiz zaman bunların çoğunlukla okul çağında çocukları mevcuttur. Kırsal alanlarda da artık yeterli okulumuz olmadığı için Genç nesil kent merkezlerinde ikamet etmeyi tercih etmektedir. Onun için gençlerin okul, sigorta, düzenli kazanç gibi ihtiyaçlarını

bir şekilde farklı formüllerle ulaşılabilir hale getirmemiz gerekmektedir. Örneklendirecek olursak bugün fabrikada çalışan bir işçi fabrika sahibi tarafından SGK masrafları karşılandığından vatandaşlarımız tarafından değeri anlaşılamamaktadır, ancak köyde ikamet eden bir çiftçimiz Kendi isteğiyle küçük bağ-kur yaptırmak istediğinde aylık ortalama 9-10 bin TL civarında bir ücret ödemektedir bu da insanlara çok fazla bir büyük teşkil etmektedir. Günümüz şartlarına bakanlığımız tarımsal üretimi arttırmak gençlerin üretimde daha fazla söz sahibi olmasını sağlamak açısından farklı programlarda destekler ve hibeler vermektedir. Tarım Bakanlığımız bu konuda da teşvik amaçlı destekleme sağlayabilir.

Bir örnek daha vermek gerekirse bugün düzenli olarak fabrikada çalışan bir işçi 25 yıllık bir çalışma süresi sonrasında emekli olabilmektedir 7.500 günlük bir çalışma emeklilik için yeterli gelmektedir ancak aynı şartlarda Kendi isteğiyle çiftçi Bağ-Kur yaptıran bir vatandaşımız en az 9.000 günlük bir prim ödemesi yapması gerekmektedir bu şartlar altında bile insanları şehre göç etmeleri için teşvik ediyoruz.

- Köylerde, kırsalda sosyal şartlar geliştirilip; köy okulları düzenlenmeli ve köyden kentin önüne geçilmeli.

- Üreticinin bilgiye ve tarım hakkında bilgi sahibi olan, eğitim almış kişilere ulaşmasının önü daha da açılmalı.

- Köylere yeniden tarım okulları, liseleri açılmalı; genç çiftçimiz emeğinin karşılığını alabileceğini görüp, güvendikten sonra tarımdan kazanabileceğini gördükten sonra tarıma daha fazla eğilim gösterecektir.

- İlköğretimden itibaren okullara tarım dersleri konulmalı, bahçelerde tarım yaptırılmalı, birebir toprakla uğraşıp, onun lezzetini alması sağlanmalı. En erken yaşta bu bilinç aşılanmalı.

- Gençlerimiz teknoloji ve bilime meraklı; tarımı teknoloji ve bilim temelli yapay zekâ, robotik kodlamalar ve yazılımlarla buluşturacak projelere öncülük eder ve desteklersek gençlere tarımda daha fazla cazibe sunmuş oluruz.

- Üreticimizi doğru yöntemlerle ve iyi bir eğitimle kazanabileceğini inandırmalı ve ikna etmeliyiz. Kooperatifimiz, kurutma tesisimiz, markalaşma çalışmalarımız bu yolda önemli bir adım olacaktır.

- Genç çiftçilerimizi önce eğitecek, sonra da projelerini ve üretimlerini destekleyecek bir sistem kurabiliriz. Tıbbi aromatik bitkilerden, yeni çeşit meyve denemelerine, hobi bahçelerinden, akıllı seralara, son teknolojilerin görülüp deneneceği; gençlerin bizzat içinde olduğu bir sistemle gençlerimizi üretime önce inandırıp, ardından maddi olarak da destekleyerek tarıma önemli bir katkı sunabiliriz.

- Alım garantili sözleşmeli ekimlerle üreticiyi zarar etmeyeceği bir üretime teşvik ederek hasat sonunu da garanti altına alabiliriz.

- Kırsalda dijital dönüşüm ve modernizasyonun tamamlanması ve eksiklerin giderilmesi için belediye olarak çalışmalar yapmak; örneğin ZİHA kullanımına geçmek, yapay zekâ destekli analiz ekipmanları edinmek, toprak tahlili- hastalık zararlı kontrolü gibi işleri yapay zeka destekli sensörlerle yapmaya başlamak.

- Aile işletmelerinin tarımsal giderlerinin bir bölümünü karşılayarak onları tarımda tutmak ve yeni nesilleri tarıma entegre etmek

- Üreticimizi işin profosyonelleri ile buluşturarak hibe, destek ve teşviklerden daha hızlı ve fazla yararlanmasını sağlamak.

Muhtarlık İşleri Müdürlüğü – 2025 Yılı Hedefleri

- Tıbbi ve aromatik bitki fideleri, ekonomik değeri yüksek meyve fidanları ile, ceviz soyma makinesi ve fasulye hasat makinesi dağıtımı yapmak.

- Belediyemiz öncülüğünde kurulan kooperatifimiz bünyesinde ilçemizdeki tarımsal ürünlerin değer kazanıp, markalaşması ve pazarlanması konusunda yeni araştırmalar yürütmek.

- Ceviz ve ayçiçeği kurutma tesisleri kurmak.

- Taş toplama makinesi ve koyun dezenfeksiyon havuzu faaliyetlerini devam ettirmek.

- Fasulye Hasat Makinesinin alımıyla Cerrah Kuru Fasulyesinin üretim alanlarını artırmak.

- Toprak tahlili projemizi devam ettirip, su analizi yapmak ve tarım haritası oluşturmak.

- Tarım Kitaphanesi projesini yaygınlaştırmak.

- İl-İlçe Tarım ve Orman Müdürlükleri ve Ziraat Odası işbirliği ile Tarımsal Üretim Projeleri gerçekleştirmek.

- Zirai İlaç Dolum Merkezleri ve Atık Toplama Merkezleri oluşturmak.

- İlçemizde marka olmuş ürünlerin festival ve hasat etkinliklerini gerçekleştirmek.

- Mevsimlik işçilerin konaklayabileceği sahalar yapmak.
- Büyükşehir Belediyesi işbirliği ile sulama proje çalışmalarını devam ettirmek.

- Koyunculuk Festivali düzenlemek.
- Cerrah Açık Pazar Merkezi'nin faaliyetlerini canlandırmak.
- Yeni coğrafi tescilli ürünler kazandırmaktır.
- Ana Hedefimiz; İlçemiz tarımında yenilikçi üretim modelini geliştirerek uluslararası pazarda yer edinmektir.

İNEGÖL EVLERİNDE CUMBANIN ROLÜ: FONKSİYONEL VE ESTETİK BİR İNCELEME

Tuğba TERZİ*

İnegöl tarih boyunca hem ticari hem de kültürel açıdan önemli bir merkez olmuş, bu da şehirde gelişen konut mimarisine doğrudan yansımıştır. Osmanlı sivil mimarisinin karakteristik özelliklerini taşıyan İnegöl evleri, özellikleriyle cumbalarıyla dikkat çekmektedir. Cumbalı evler sadece estetik bir öğe değil aynı zamanda geçmişin zarafetini ve işlevselliğiyle mimari yapıya önemli katkılar sağlayan bir unsur olmuştur.

Sivil mimari açısından Kasım Efendi Caddesi (geçmişte Yoğurt pazarından Şükrü Naili Paşa'ya doğru uzanan cadde), İnegöl'ün tarihi ve kültürel zenginliğini yansıtan önemli bir bölgesidir. Çevresinde geleneksel Osmanlı mimarisini yansıtan cumbalı evler bulunmaktadır. Bu evler ahşap işçilikler ve estetik detaylarıyla dikkat çekmektedir.

Resim 1 - Hasanpaşa Mahallesi- Cumbalı ev görünümü

Cumba, Osmanlı ve Türk mimarisinde rastlanan, evlerin dış cephesinden çıkıntı yaparak ileri doğru uzanan kapalı balkonlardır.

* Sanat Tarihçi. İnegöl Kent Müzesi. E-Posta: terzituba.8@gmail.com.

Osmanlı ve Geleneksel Türk mimarisinin önemli parçası olup, Çeşitli fonksiyonel ve estetik amaçlar doğrultusunda kullanılır.

Bu doğrultuda;

1. Mimari ve İşlevsel (oturma alanı): Sokakların belirli bir genişliği olması gerekirdi. Bu nedenle zemin katların duvarları sokağa taşmaz, sokağı daraltmazdı. Evler genellikle iki katlıdır. Alt katlar, nemli olması yüzünden, hemen hemen hiç oturulmaz, daha çok depo, ahır, kiler gibi işlere ayrılmıştır. Üst kat ise, sokağı daha iyi görebilme ve algılama açısından sokağa taşabilmiştir. Böylelikle, asıl yaşama alanı olan oda ve sofaların boyutları daha çok büyütülebilmiş, ev bu cumbalar sayesinde kendini sokağa bağlayan bir yaşam biçimine kavuşmuştur. Bu uygulama Anadolu ev mimarlığını dış görünüş bakımından birbirine yaklaştıran en önemli etken olmuştur.

2. Malzeme kullanımı: Cumbalı evlerin iskelet yapısı genellikle ahşaptan yapılmaktadır. Ahşap, estetik bir görünüm sağlar, aynı zamanda yapıların hafifliğini ve sıcaklığını artırır. Cumbalı balkonlar, pencere çerçeveleri ve iç mekanlarda yoğun şekilde ahşap işçiliği göze çarpar.

İç mekanlarda, duvarlarda kerpiç kullanımı yaygındır. Kerpiç iyi bir ısı yalıtım malzemesidir. Sıcak havalarda serin tutar, soğuk havalarda ise ısıyı içeride tutar. Böylece yapının sıcaklık ve nem dengesini sağlamasına yardımcı olur.

3. İç mekan tasarımı ve dekorasyon: İç mekanın büyük bir kısmı ahşap malzemeyle kaplanmıştır. Ahşap tavanlar, duvar panelleri kapı ve pencere çerçeveleri gibi unsurlar mekana sıcaklık ve doğallık katmaktadır. Mobilyalar, geleneksel tarzda sade ve zarif mobilyalar tercih edilir, İç mekanda kullanılan halılar ve kilimler, özellikle zengin renkleri ve bitkisel –geometrik desenleriyle mekanın atmosferini zenginleştirir. Aynı şekilde, bolca yastık ve minder kullanımı da rahat bir yaşam alanı oluşturur.

Aydınlatma, Cumbalı evlerin en önemli özelliklerinden biri, geniş ve yüksek pencerelere sahip olmalıdır. Bu pencereler, iç mekan'a bol miktarda doğal ışık girmesini sağlar. Bu sayede evin aydınlık olmasını sağlayarak, güneş ışığından yararlanılmasına olanak tanır. İç mekanlar da farklı aydınlatmalarda kullanarak evin farklı bölümlerine de ışık efektleri oluşturulur. Odanın her köşesine eşit ışık yaymak için genellikle büyük ve zarif avizelerle sağlanır. İç mekan da bazen mumlar, şamdanlar, gaz lambaları aydınlatma unsuru olarak tercih edilmektedir. Bu tür ışık kaynakları, mekana hem nostalji bir hava vurgularken hem de sıcak bir atmosfer yaratır.

4. İklimsel etkileşim: Cumbalı evlerin tasarımı, aynı zamanda iklim koşullarına uyum sağlamak için geliştirilmiş doğal bir iklimlendirme çözümüdür. Yaz aylarında cumbanın çıkıntılı yapısı, iç mekan'ın serin kalmasını sağlarken, ahşap malzeme kullanımı havadaki nemi dengeleyerek daha ferah bir ortam sağlar. Kış aylarında ise ahşap doğal bir yalıtım malzemesi olduğundan, iç mekan da ısıyı tutarak daha sıcak bir ortam sağlar. Bu tür evler, günümüzde sürdürülebilir mimari açısından da büyük önem taşımaktadır. Çünkü enerji harcamadan serinleme ve ısınma imkanı sunarlar.

5. Gizlilik ve mahremiyet: Evlerin sokağa bakan cephesinde, çevreyi seyretmek için kullanılan cumba, evin cephesini ve sokağı güzelleştiren bir unsur olmasının yanı sıra, İslami ve geleneksel Türk aile yapısına uygun bir mahremiyet anlayışını destekleyen mimari unsurlardan biridir.

Yüksek pencereler ve kafesler, Özellikle kadınların rahatça dışarıyı görebilmesi için cumbalı pencerelerde ahşap kafesler veya pervazlar kullanılmıştır. Bu sayede içeriden dışarısı net bir şekilde izlenebilirken, dışarıdan iç mekanın görünmesi engellenmiştir. Geleneksel cumbalı evlerde pencerelerin birbirine bakmamasına dikkat edilmiştir. Karşılıklı evlerdeki cumbalar, insanların birbirlerini doğrudan göremeyeceği şekilde konumlandırılmıştır.

Resim 2 - Bilalköy Mahallesi- Cumba çıkması

Koruma Çabaları ve Kentsel Yenileme

Cumbalı evler, Osmanlı ve geleneksel Türk mimarisinin önemli bir parçası olup, geçmişin estetik ve işlevsel özelliklerini yansıtarak, geçmişin yaşam tarzı ve sosyal yapısı hakkında bilgi sunar. Bu evler sadece birer konut değil, aynı zamanda şehrin tarihini, kültürel dokusunu ve yaşam biçimini yansıtan değerli miraslardır. Ancak hızla artan şehirleşme, yeni yapılaşmalar nedeniyle cumbalı evler büyük bir tehdit altındadır. Bu nedenle cumbalı evlerin korunması, sadece bir yapının değil, bir kültürün ve kimliğin de korunması anlamına gelir.

Kentsel yenileme projeleri, Cumbalı evleri modern şehircilik anlayışına uyumlu hale getirmeye hedefler. Bu hedef, tarihi yapıların korunmasıyla modern yaşam ihtiyaçlarının karşılanması arasında dengeli bir yaklaşım gerektirir.

Cumbalı evlerin korunması kültürel mirasın yaşatılması, mimari estetiğin sürdürülmesi, turizm potansiyelinin artırılması ve kent kimliğinin muhafaza edilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, bu yapıların restorasyonu ve korunması için gerekli adımların atılması büyük önem taşır.

ÇALIŞTAY SONUÇ RAPORU

Bildirgenin bu bölümünde **İnegöl Belediyesi Halk Bilim Çalıştayı 2025** kapsamında çalıştay masalarının görüşleri doğrultusunda bir "Çalıştay Sonuç Raporu" oluşturulmuştur.

İNEGÖL BELEDİYESİ HALK BİLİMİ ÇALIŞTAYI 2025: SONUÇ RAPORU

İnegöl Belediyesi Halk Bilimi Çalıştayı 2025: Sonuç Raporu

Giriş

22 Şubat 2025 tarihinde İnegöl Belediyesi tarafından düzenlenen İnegöl Belediyesi Halk Bilimi Çalıştayı, kentin geçmişten geleceğe kültürel mirasını taşımak ve sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu bir yerel kültür politikası geliştirmek amacıyla kültürel mirasın tespiti ve aktarılması adına önemli bir çalışma olmuştur. Bu çalıştay, Kentlilik Bilinci ve Kent Estetiği, Kırsal Yaşam ve Sürdürülebilirlik, Gastronomi ve Yerel Mutfak ile Halk Sanatları ve Somut Olmayan Kültürel Miras başlıkları altında dört ana başlıkta gerçekleştirilmiştir. Alanında uzman katılımcılar 8 ayrı masa etrafında bir araya gelerek görüş ve önerilerini sunmuşlardır. Bu görüş ve öneriler tutanaklar ile alanlarına göre tespit edilmiştir. Daha sonrasında masalarda tespit edilen görüş ve öneriler çalıştaydaki katılımcıların tamamına sunularak değerlendirilmiştir. Elde edilen verilen ile çalıştaya katılan bazı uzmanların kişisel görüşleri yazılı belgelerle çalıştay kuruluna iletilmiştir. Çalıştay da kapsamlı bir yaklaşımla İnegöl'ün kültürel değerlerinin korunması, tanıtılması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda stratejiler tartışılmış olup öneriler bir rapor haline getirilmiştir. Bu rapor, çalıştayda ortaya konan görüşleri akademik bir bakış açısıyla derinleştirerek her bir başlığı ayrıntılı biçimde ele almaktadır.

Küreselleşmenin ve hızlı kentleşmenin etkisiyle yerel kültürel değerlerin kaybolma riski altında olduğu günümüzde, UNESCO'nun 2003 tarihli Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi uluslararası ölçekte bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Sözleşme, toplulukların kuşaklar boyunca aktardığı uygulamalar, anlatımlar, bilgiler ve beceriler gibi somut olmayan kültürel miras unsurlarının tanımını yaparak bunların korunmasını güvence altına almıştır (UNESCO, 2003). Türkiye bu sözleşmeyi 2006 yılında onaylayarak taraf olmuş ve ulusal düzeyde somut

olmayan kültürel mirasın envanterlenmesi, yaşatılması ve eğitim yoluyla aktarılması yönünde politikalara hız vermiştir. (Nalcıoğlu, 2018, s.18). Bu kapsamda Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri oluşturulmuş, birçok unsur ulusal envantere kaydedilmiş ve bazıları UNESCO tarafından İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirası Temsili Listesi'ne dâhil edilmiştir. Örneğin, geleneksel Mesir Macunu Festivali, Türk Kahvesi Kültürü ve Yufka/Ekmek Yapma geleneği gibi unsurlar UNESCO listelerine alınarak uluslararası tanınırlık kazanmıştır. (Ekici, 2016, s.22). Bu gelişmeler, yerel yönetimlerin de kendi bünyelerindeki kültürel mirası koruma konusunda girişimlerde bulunmasına zemin hazırlamıştır. İnegöl, Bursa ilinin önemli bir ilçesi olarak zengin bir kültürel dokuya ve köklü bir tarihe sahiptir. Kent, Osmanlı döneminden kalma mimari mirasın izlerini taşımasının yanı sıra, mobilyacılık ve köfte gibi kendine özgü ekonomik ve kültürel değerleriyle tanınmaktadır. İnegöl'e ait bu değerlerinden bazılarının ilgili kurumlar tarafında belgelenmesi, kayıt altına alınması, tescil, coğrafi işaret gibi çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Ancak koruma altına alınamayan kültürel değerlerin de en kısa zamanda benzer çalışmalarla belgelendirilmesi gerekmektedir.

19. yüzyıldan itibaren aldığı yoğun göç dalgaları sonucunda farklı kültürel grupların harmanlandığı İnegöl'de, bu çeşitliliği kucaklayan bir kent kültürü oluşturmak hayati önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra 2014 yılında Bursa'nın büyük şehir statüsü kazanmasıyla İnegöl'ün idari sınırları içindeki köyler kırsal mahalle statüsüne dönüşmüş, kentsel ve kırsal alanlarda yeni bir yönetim yapısı oluşmuştur. 2024 yılı verilerine göre İnegöl'ün nüfusu yaklaşık 302.251 e ulaşmıştır ve ilçede 116 mahalle bulunmaktadır (TÜİK, 2024). Bu geniş coğrafi ve demografik yapıda, hem kent merkezinde hem de kırsal kesimde yaşayan halkın ihtiyaçlarını karşılayacak, kültürel mirası koruyup kalkınmayı destekleyecek bütüncül politikalar gerekmektedir. Halk bilimi (folklor) çalışmaları, yerel kültürel değerlerin derlenmesi ve bilimsel yöntemlerle incelenerek geleceğe aktarılması sürecinde kritik bir rol oynar. İnegöl Belediyesi

bünyesinde kurulan İnegöl Şehir Araştırmaları Merkezi'nin ilk faaliyeti olan bu çalıştay da, halk biliminin yöntem ve birikimlerini kent yönetimine entegre etmeyi amaçlamıştır. Çalıştay sonuçları, kültürel mirasın korunmasının yalnızca geçmişe yönelik nostaljik bir çaba olmadığını, aynı zamanda yerel kalkınma için bir fırsat olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim, kültürel mirasın turizm potansiyelini harekete geçirmek, yerel ekonomiye yeni iş kolları kazandırmak, toplumsal aidiyeti pekiştirmek ve kentsel mekân kalitesini yükseltmek gibi çok boyutlu faydalar söz konusudur. Türkiye'nin On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023) da kültürel mirasın korunarak ekonomik değere dönüştürülmesi ve kültür-turizm entegrasyonunun güçlendirilmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır (T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2019). Bu bakış açısıyla, İnegöl özelinde gerçekleştirilen çalıştay bulgularının, ulusal stratejiler ve UNESCO'nun yaklaşımıyla da uyumlu bir çerçevede değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Çalıştayda ele alınan konu başlıkları ile yukarıda değinilen konuların, İnegöl'ün mevcut durumunu, tespit edilen sorunlar ve çözüm önerilerini, Türkiye genelinden örnekler ve UNESCO'nun kültürel miras koruma yaklaşımıyla kıyaslanarak derinleştirilecektir. Kentlilik bilinci ve kent estetiği bölümünde hızla büyüyen İnegöl kentinin kimlik arayışı ve fiziksel çevre kalitesi tartışılırken, kırsal yaşam ve sürdürülebilirlik bölümünde İnegöl'ün kırsal mahallelerindeki geleneksel hayatın korunması ve kırsal kalkınma imkanları analiz edilecektir. Gastronomi ve yerel mutfak başlığı, İnegöl'ün meşhur yiyecekleri ve mutfak kültürünün somut olmayan miras kapsamındaki yerini ve ekonomik potansiyelini incelerken; halk sanatları ve somut olmayan kültürel miras kısmında geleneksel el sanatları, folklorik pratikler ve bunların gelecek kuşaklara aktarım stratejileri detaylandırılacaktır.

Kentlilik Bilinci ve Kent Estetiği

Kentlilik bilinci, bir kentin sakinlerinin yaşadıkları şehre ait aidiyet duygusu geliştirmelerini, kentin değerlerini ve kurallarını benimsemelerini, kente karşı hak ve sorumluluklarının farkında

olmalarını ifade eden bir kavramdır. Bir kentte yaşayan bireylerin "hemşehrilik" duygusuyla birbirine ve kentine bağlanması, o kentin sürdürülebilir gelişimi için toplumsal temel oluşturur. Bu bilinç düzeyi yüksek olduğunda, vatandaşlar şehir yönetimine aktif katılım gösterir, kamusal alanlara ve ortak değerlere sahip çıkar, birlikte yaşamanın gerektirdiği etik kurallara uyarlar (Keleş, 2012). Kentlilik bilinci aynı zamanda kent kültürünün devamlılığı ve şehir kimliğinin korunmasıyla yakından ilişkilidir. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye şehirleşme tarihinde, komşuluk, dayanışma ve vakıf kültürü gibi unsurlar kentlilik bilincinin geleneksel yapıtaşlarını oluşturmuştur. Ancak hızlı göç, çarpık kentleşme ve küresel etkilerle bu bilinç zayıflayabilmektedir. İnegöl örneğinde de son iki yüzyılda yaşanan yoğun göç dalgaları, kent kültüründe önemli dönüşümlere yol açmıştır. 20. yüzyıl başındaki mübadele döneminden itibaren Balkanlar ve Kafkaslar' dan gelen göçmenler İnegöl'ün demografik yapısını değiştirmiş, sonrasında özellikle 1980'lerden itibaren ekonomik fırsatlar nedeniyle Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden kente yoğun bir iç göç yaşanmıştır. Son yirmi yılda İnegöl nüfusuna yurtdışı kaynaklı yeni göçmen grupları da eklenmiştir. Göçle gelen nüfusun, yerleşik nüfusu sayıca aşması sonucu, İnegöl'de yerleşik kent kültürü yeni gelenlerin kültürleriyle harmanlanmak durumunda kalmıştır. Bu süreçte kent kimliği ve ortak değerler konusunda bazı aşınmalar meydana gelmiştir. Özellikle kırsal kesimden kente gelen yeni İnegöllüler, şehir yaşamının gereklerine uyum sağlama ile kendi geleneksel yaşam biçimlerini sürdürme arasında ikilem yaşamaktadır. Bu durum, kentlilik bilincinin istenilen düzeyde oluşmasını zorlaştırmaktadır. Kentlilik bilincinin güçlendirilmesi için yerel yönetimler, eğitim kurumları ve sivil toplum kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. İnegöl Belediyesi özelinde, yeni sakinlere kentin tarihini, değerlerini ve kurallarını anlatacak kapsamlı bir oryantasyon ve iletişim stratejisi uygulanmalıdır. Çalıştayda da vurgulandığı üzere, çağın iletişim araçları etkin şekilde kullanılarak bilgilendirme yapılması gerekmektedir (Erdoğan, 2025). Örneğin, kentin önemli noktalarına afiş ve panolarla İnegöl'e özgü bilgilerin ve hemşehrilik mesajlarının iletilmesi; sosyal medya, yerel basın ve kısa tanıtım videoları aracılığıyla kent kültürüne dair farkındalık

kampanyaları düzenlenmesi önerilmiştir. Bu kapsamda, "İnegöllü çalışkandır, İnegöllü misafirperverdir, İnegöllü kentine sahip çıkar" gibi sloganlar üretip kentin çeşitli yerlerinde sergilemek, tüm hemşehrililer de ortak bir kimlik duygusu oluşturabilir. Kent müzesine ziyaretleri teşvik etmek, ziyaretçilere bir "kent kartı" armağan ederek şehrin sakini olma hissini güçlendirmek gibi yaratıcı uygulamalar da kent aidiyetini pekiştirebilir. Nitekim birçok şehirde kent müzeleri ve kent arşivleri, halkın kendi geçmişini ve kimliğini keşfetmesine imkan tanıyarak kentlilik bilincini artıran kurumlardır. Örneğin, Gaziantep'teki Kent Müzesi veya İstanbul'daki Adalar Müzesi gibi kurumlar, bulundukları şehirlerin çok kültürlü tarihini görünür kılmış ve yerel halkın şehirleriyle ilişkisini güçlendirmiştir (Çulhaoğlu, 2015). İnegöl'de de benzer şekilde, kentin tarihsel gelişimini, ekonomi ve toplumsal yaşam öykülerini anlatan bir kent müzesi ve arşivi mevcuttur.

Kentlilik bilincini oluşturan unsurlardan biri de kentli hakları ve sorumlulukları konusunda farkındalıktır. Bu bağlamda yerel ölçekte "kent ahlakı" kavramının geliştirilmesi önemlidir. Belediye, mahalle meclisleri ve kent konseyleri iş birliğiyle "Hemşehrilik Hukuku"na dair bilgilendirici etkinlikler arttırılarak, düzenlenebilir. Türkiye'de 5393 sayılı Belediye Kanunu ile kurulması öngörülen Kent Konseyleri, kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi için bir platform sağlamaktadır. İnegöl Kent Konseyi'nin daha da aktif hale getirilerek mahalle temsilcileri, muhtarlar, STK'lar ve üniversite ile düzenli toplantılar yapması, şehirle ilgili kararlara vatandaşın katılımını artıracaktır (Keleş, 2012). Katılımcı yönetim (yönetişim) anlayışı, kentlilik bilincinin olmazsa olmaz koşuludur; zira birey yaşadığı kentin karar süreçlerine katkıda bulundukça oraya aidiyeti pekişir ve sorumluluk hisseder. Nitekim, başarılı şehirlerde yönetişim mekanizmalarının güçlü olduğu, vatandaş girişimlerinin desteklendiği ve hesap verebilirlik kültürünün benimsendiği görülmektedir (OECD, 2020).

Kent estetiği kavramı, bir kentin fiziksel ve görsel kalitesini, mimari dokusunun uyumunu, doğal ve kültürel unsurların uyumlu

bir bileşimini ifade etmektedir. Estetik yönden nitelikli şehirler, sakinlerine huzur ve aidiyet duygusu verirken, ziyaretçiler için de çekicilik yaratır. Kent estetiğini belirleyen başlıca unsurlar, kentin yerleştiği coğrafi alanın doğal özellikleri ve tarihten gelen mimari mirasıdır. Örneğin, Kuzey Avrupa şehirlerinde su kenarı yerleşimler ve tarihi binalar kentsel estetiğin temelini oluştururken, bir Akdeniz kentinde renkli sokaklar ve meydanlar öne çıkar. İnegöl kenti ise doğal güzellikler (ormanlık alanlar, yaylalar, mesire alanları, Oylat gibi) ile sanayi kenti olmanın getirdiği modern yapılar arasında bir denge arayışı içindedir. Çalıştayda ifade edildiği üzere, hızlı nüfus artışı ve sanayileşme sonucunda İnegöl'ün şehir silüeti önemli ölçüde değişime uğramıştır. Özellikle 1970'lerden sonra gelişen organize sanayi bölgesiyle birlikte kent hızla büyümüş, tarım alanları ve yeşil dokunun yerini betonarme yapılar almıştır. İnegöl'ün tarihi şehir merkezinde Osmanlı dönemine ait sivil mimarlık örnekleri (eski ahşap evler, hanlar, hamamlar) çok sınırlı bir alanda kalmış ve çevresi estetik kaygı gözetilmeden yapılmış binalarla kuşatılmıştır.

Kent estetiğinin iyileştirilmesi için ilk adım, mevcut tarihi ve kültürel değerlerin korunması ve görünür kılınması olmalıdır. İnegöl'de kayıt altına alınmış ve alınmamış kültür varlıklarının (tarihi camiler, çeşmeler, konaklar vb.) envanteri çıkarılarak, acil müdahale bekleyenlerin restorasyonu planlanmalıdır. Bu kapsamda, ulusal ve uluslararası fon kaynaklarından yararlanma imkanları araştırılmalıdır. Dünya Bankası, Avrupa Birliği ve UNESCO gibi kuruluşların kültürel mirası koruma amaçlı hibe programları bulunmaktadır (Şahin, 2020). İnegöl Belediyesi, bu fonlardan yararlanarak kentin tescilli yapılarını restore edip kamusal kullanıma açabilir. Örneğin, harap durumda olan tarihî bir konak, restore edilerek şehir kültürüne hizmet eder haline getirilebilir. Osmanlı döneminde "su medeniyeti" olarak anılan şehir kültürünün bir parçası olan tarihi çeşmeler de kentin estetik mirasının parçasıdır. İnegöl'de geçmişte var olup kaybolan veya çalışmayan çeşmeler tespit edilerek, aslına uygun biçimde ihya edilmesi önerilmektedir. Benzer şekilde, kentin girişlerine ve önemli meydanlarına İnegöl'ün kimliğini yansıtan anıtsal eserler veya heykeller yerleştirmek kent estetiğine katkı

sağlayacaktır. Nasıl ki Paris denince Eyfel Kulesi, Sydney denince Opera Binası akla geliyorsa, İnegöl'ün de simgesel bir kent simgesine ihtiyacı vardır. Çalıştayda bu konuda ortaya atılan fikirlerden biri, kentin ekonomisinde önemli yere sahip mobilya sektörünü temsilen dev boyutlu bir "Mobilya Anıtı" veya İnegöl'ün doğal güzelliğini temsilen "Oylat Şelalesi" temalı bir yapı inşa edilmesidir. Bu tür simgesel yapı ve heykeller, elbette kentin genel estetik dokusuyla uyumlu, sanatçıların ve uzmanların görüşü alınarak tasarlanmalıdır.

Kent estetiğini bozan unsurlardan biri de metruk ve riskli yapıların varlığıdır. Çalıştayda özellikle Yoğurt Pazarı civarında ulaşımı engelleyen, yıkılmaya yüz tutmuş, hiçbir kültürel değeri olmayan yapıların yıkılarak yerine modern fakat çevreye uyumlu binalar yapılması önerilmiştir. Kentsel dönüşüm çalışmalarında salt yapı yenileme değil, estetik ve tarihî doku uyumu gözetilmelidir. İnegöl'de yapılacak yeni mimari projelerde, Osmanlı-Türk mimarisinin karakteristik öğelerinden esinlenilmesi (örneğin ahşap süsleme, cumba detayları, avlu geleneği gibi) kente özgün bir mimari dil kazandırabilir. Eskişehir ve Konya gibi şehirler, modern yapıları ile geleneksel estetik unsurları harmanlama konusunda başarılı örnekler sunmaktadır (Yılmaz, 2018). İnegöl de kendi kimliğine uygun bir kent tasarım rehberi hazırlayarak, cephe estetiği, tabela standartları, sokak mobilyaları ve aydınlatma gibi konularda kriterler belirleyebilir. Bu rehber, hem kamu projelerinde hem de özel sektör yatırımlarında yol gösterici olacaktır. Kent estetiği yalnızca binalarla sınırlı olmayıp, kentsel sanat unsurlarını da içerir. Çalıştay bulgularına göre İnegöl'de sanatsal etkinliklerin ve kentsel sanat uygulamalarının eksikliği hissedilmektedir. Şehirlerin estetik cazibesini artırmak için son yıllarda duvar resimleri (mural art), açık hava heykel sergileri, ışıklandırma gösterileri gibi yaratıcı uygulamalar yaygınlaşmıştır. İnegöl'de de uygun görülen duvarlara kentin tarihini veya çağdaş sanat eserlerini yansıtan duvar resimleri yapılabilir. Belediyenin teşvikiyle heykel sempozyumları düzenlenip kente özgü temalarda sanat eserleri üretilebilir. Sokak sanatçılarına performans sergileyebilecekleri alanlar tahsis edilmesi de hem estetik hem kültürel canlılık katar. Örneğin, belirli bir caddeyi "sokak

müzisyenleri ve resim yapan sanatçılar sokağı" haline getirmek, kente özgü bir çekim merkezi yaratabilir. Bu tür etkinlikler, kent estetiğini dinamik bir olgu olarak ele alıp yaşayan bir şehir atmosferi oluşturacaktır. Son olarak, kentlilik bilinci ile kent estetiğinin birbirini besleyen iki olgu olduğu unutulmamalıdır. Fiziksel çevresi güzel, düzenli ve kimlikli olan şehirlerde yaşayanlar kentleriyle gurur duyarak aidiyet hisseder; öte yandan kentine bağlı ve bilinçli vatandaşlar da yaşadıkları çevrenin güzelleşmesine katkı sunar. İnegöl örneğinde, planlı bir çabayla her iki alanda da iyileşme sağlanması mümkündür. Bunun için sürdürülebilir bir kültür politikası benimsenmeli, "Mutlu İnegöllü" vizyonu çerçevesinde sosyal, kültürel ve fiziki projeler bütüncül şekilde hayata geçirilmelidir. Bu hedef doğrultusunda gençlere özel programlar (sanat, spor ve gönüllülük faaliyetleri), kadınlara yönelik kent atölyeleri, mahalle ölçeğinde şenlikler, yarışmalar ve benzeri uygulamalar yapılmaktadır. Bu etkinlikler arttırılarak ve çeşitlendirilerek, önümüzdeki yıllarda daha güçlü bir kent kimliği ve daha estetik bir şehir dokusunu ortaya çıkaracaktır.

Kırsal Yaşam ve Sürdürülebilirlik

İnegöl ilçesi, yalnızca merkezi bir yerleşimden ibaret olmayıp, geniş bir kırsal coğrafyaya da ev sahipliği yapmaktadır. İnegöl'ün sınırları dâhilinde yer alan eski köy yerleşimleri (yeni idari tanımıyla kırsal mahalleler), zengin bir kırsal kültür mirasını ve önemli doğal kaynaklarını barındırır. Kırsal yaşam, geleneksel tarım ve hayvancılık faaliyetleri, komşuluk ilişkileri, adet ve inanışlar ile kendine özgü bir yaşam biçimini ifade etmektedir. Ancak sanayileşme ve kentleşme süreci, kırsal toplum yapısını çözmüş; pek çok genç kırsal kesimi terk ederek kentte iş aramaya yönelmiştir. Bu durum, kırsal alanlarda yaşlı nüfusun artması, geleneksel üretim biçimlerinin zayıflamasına ve kültürel pratiklerin unutulma tehlikesine yol açmaktadır. Türkiye genelinde de benzer bir tablo söz konusudur: 1980'lerde toplam nüfusun yarıya yakını kırsal alanda yaşarken, bugün bu oran %10'un altına düşmüştür (TÜİK, 2021). Her ne kadar büyükşehir yasasıyla kırsal-kentsel ayrımı idari olarak kalksa da, fiilen köy niteliği taşıyan yerleşimler ekonomik ve sosyal açılardan dezavantajlı konumda

kalabilmektedir. Sürdürülebilir bir kalkınma için kentsel ve kırsal bölgelerin birlikte geliştirilmesi, kır-kent arasındaki dengenin gözetilmesi şarttır. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları da "şehirleri ve yerleşimleri herkes için kapsayıcı, güvenli, dayanıklı ve sürdürülebilir kılmak" (SKA 11) hedefine ulaşmak için kırsal mirasın korunması ve kırsal kalkınmanın desteklenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (UN, 2015). İnegöl özelinde, kırsal mahalleler geleneksel tarım üretimi (meyvecilik, sebzecilik, hayvancılık), el sanatları ve yöresel folklor açısından değerlidir. Örneğin, İnegöl'ün dağ köylerinde çilek ve ahududu yetiştiriciliği önemli bir geçim kaynağıdır; ova kesimindeki köylerde ise tahıl tarımı ve hayvancılık yapılmaktadır. Ayrıca kırsal kesimde özgün yemek tarifleri, halk oyunları, düğün ve bayram ritüelleri gibi somut olmayan kültürel miras öğeleri canlı tutulmaktadır. Bu mirasın sürdürülebilirliği, sadece kültürel çeşitlilik açısından değil, aynı zamanda ekonomik ve ekolojik sürdürülebilirlik açısından da mühimdir. Kırsal kalkınma, şehirdeki nüfus baskısını azaltarak dengeli bir büyüme sağlar ve gıda güvenliği, biyolojik çeşitlilik gibi konularda ülkenin direncini artırır (Karakaş, 2019). Bu sebeple, İnegöl'ün kırsal mahallelerini kalkınma planlarına entegre etmek ve bu bölgelerin kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerine imkan tanımak gerekmektedir. Çalıştayda, kırsal yaşamın iyileştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için çeşitli öneriler getirilmiştir. Bunların başında, kırsal turizm (eko-turizm) olanaklarının geliştirilmesi gelmektedir. İnegöl'ün kırsal bölgeleri doğal güzellikler ve otantik köy yaşantısı bakımından ziyaretçilere çekici gelebilecek özelliklere sahiptir. Özellikle Oylat Kaplıcaları ve Oylat Mağarası, yıllardır bölgenin tanınan doğa turizmi destinasyonlarıdır. Oylat bölgesinde kaplıca tedavisi ve doğa yürüyüşü için gelen turistlere, yakın çevredeki köylerin geleneksel kültürünü tanıyabilecekleri etkinlikler sunulması önerilmiştir. Örneğin, Hilmiye veya Bahçekaya gibi civardaki kırsal mahallelerde yerel halkın düzenlediği köy pazarları, hasat şenlikleri veya geleneksel el sanatları atölyeleri, Oylat'ı ziyarete gelenlere otantik deneyimler sunabilir. Bu sayede termal turizm ile kültürel turizm entegre edilerek kalış süreleri uzatılabilir ve yerel halka ekonomik fayda sağlanabilir.

UNESCO'nun somut olmayan kültürel miras koruma yaklaşımı, mirasın yaşatılarak korunmasını vurgular (UNESCO, 2003). Bu bağlamda, köylerdeki kültürel pratiklerin festivaller ve şenlikler yoluyla sürdürülmesi hem mirasın korunması hem de turizm aracılığıyla ekonomik getiri elde edilmesi açısından önemlidir. Çalıştayda, İnegöl'ün farklı kırsal mahallerinde tarihsel olarak yapılagelen geleneksel etkinliklerin tespit edilip festivalleştirilmesi fikri benimsenmiştir. Kırsal sürdürülebilirlik için bir diğer önemli unsur, geleneksel el sanatlarının ve zanaatların yaşatılmasıdır. İnegöl yöresindeki köyler, geçmişte dokumacılık, oymacılık, semercilik, çömlekçilik gibi el sanatlarıyla ünlüydü. Sanayileşme ile birlikte bu zanaatların bir kısmı terk edilmiş ya da unutulmaya yüz tutmuştur. Oysa ki günümüzde otantik el işi ürünlere, özellikle turizm pazarında, ciddi bir talep vardır. Çalıştay önerileri arasında, köylerde kadın kooperatifleri kurulup geleneksel el sanatları üretiminin teşvik edilmesi yer almıştır. Nitekim halihazırda İnegöl'de faaliyet gösteren kadın kooperatifleri bulunmaktadır ve bunlar gıda üretimi veya el işi gibi alanlarda çalışmalar yapmaktadırlar. Bu kooperatiflerin kapasitesi geliştirilebilir, ürün yelpazesi genişletilebilir. Özellikle kırkyama (patchwork), oya veya ahşap oymacılık gibi değeri yüksek el işleri, uygun eğitim ve pazarlama desteğiyle kırsal kadınlar için gelir kaynağına dönüşebilir. İnegöl Belediyesi'nin İNESMEK (İnegöl Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları) aracılığıyla sunulmakta olduğu ücretsiz kurslar, köylerdeki gençlerin ve kadınların bu zanaatları öğrenmesi için daha da etkin hale getirilebilir. Örneğin, ahşap oyma veya halı dokuma kursları belli köylerde açılarak usta-çırak ilişkisinin canlandırılması ve üretimin yeniden başlaması sağlanabilir. Burada sürdürülebilirlik ilkesi gereği, üretimde kullanılacak malzemenin temini de yenilikçi bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Çalıştayda değinildiği gibi, sıfır atık projesi kapsamında kentsel alanlardaki atık ahşap malzemeler veya tekstil artıklarının toplanarak bu kurslarda hammadde olarak kullanılması mümkündür. Böylece hem geri dönüşüm sağlanır hem de kursiyerler için malzeme maliyeti azalır. Nitekim İnegöl'de belirli noktalarda atık giysi toplama kutuları mevcuttur; buralardan toplanan kullanılmaz durumdaki giysilerden iplik geri kazanımı yapılıp kilim dokumada, parça kumaşlar kırkyama

işinde değerlendirilebilir. Aynı şekilde marangozhanelerden çıkan küçük ahşap parçalar oyma kurslarında ham madde olabilir. Bu döngüsel ekonomi yaklaşımı, kırsal üretimde sürdürülebilirliği destekleyen güzel bir örnek olacaktır. Kırsal kalkınmanın bir diğer boyutu, tarımsal üretimin sürdürülebilir hale getirilmesi ve markalaşmasıdır. İnegöl'ün tarım ürünleri çeşitliliği, bölgesel markalar yaratmaya müsaittir. Bunun için coğrafi işaret tescili ve marka geliştirme çalışmaları yapılmalıdır. Coğrafi işaret, bir ürünün belirli bir yöreye özgü olduğunu ve o yörede belirli kalitede üretildiğini garanti eden bir tescildir. Türkiye'de İnegöl Köftesi coğrafi işaret almıştır; benzer şekilde İnegöl'ün köylerinde üretilen bazı ürünler için de tescil süreçleri başlatılmış olup bazıları coğrafi işaret almıştır. Bu çalışma başka ürünler içinde yapılması son derece yararlı olacaktır. Tarımsal kalkınma kooperatifleri aracılığıyla köylüler bir araya gelip ürünlerini ortak markayla pazarlayabilirler. Bu sayede aracıları azaltarak gelirlerini artırmaları mümkün olur. Ayrıca mevcutta yapılan organik tarım ve iyi tarım uygulamalarına genişletilmeli ve teşvik edilmelidir. Özellikle Oylat bölgesinin temiz doğası, organik arıcılık veya tıbbi aromatik bitki yetiştiriciliği için elverişlidir. Kırsal nüfusa bu alanlarda eğitim ve hibe destekleri verilerek alternatif geçim kaynakları yaratılabilir. Altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi de kırsal sürdürülebilirliğin temel koşullarından biridir. Kırsal mahallerde yaşam kalitesini yükseltmek için yol, içme suyu, kanalizasyon, internet gibi altyapılar eksiksiz sağlanmalıdır. Son yıllarda kırsal mahallelerde fiber internet yatırımları artmıştır; bu sayede kırsal gençlerin eğitime erişimi kolaylaşmakta ve e-ticaret gibi olanaklar doğmaktadır. İnegöl'de de tüm mahallelerin geniş bant internete kavuşması, çiftçilerin hava durumu, pazar fiyatları gibi bilgilere anlık erişimi ve ürünlerini internet üzerinden satabilmesi açısından yararlıdır. Ayrıca kırsal mahalle yaşam merkezleri konsepti kapsamında, atıl köy okulu binalarının onarılarak çok amaçlı merkezlere dönüştürülmesi hedeflenmektedir (Kalkınma Atölyesi, 2021). Bu merkezlerde kırsal mahalle halkı için toplantı, kurs, kütüphane ve çocuklar için oyun-eğitim imkanları daha da arttırılarak yaratılabilir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2022'de başlattığı Köy Yaşam Merkezleri projesi, ülke

genelinde bu modeli yaygınlaştırmaktadır. İnegöl'de de bazı kırsal mahallelerde bu proje uygulanmaya başlamıştır. Kırsal kültürel mirasın korunmasına yönelik bir yenilikçi yaklaşım da ekomüze (eko-müze) kavramıdır. Ekomüzeler, klasik müzelerden farklı olarak bir köyün veya bölgenin topyekûn yaşam biçimini, doğasını ve kültürünü sergileyen, yerinde koruma prensibini benimseyen açık alan müzeleridir. Fransa ve İtalya gibi ülkelerde başarılı örnekleri bulunan ekomüze modeli, Türkiye'de de Safranbolu Yörük Köyü gibi bazı yerlerde gündeme gelmiştir (Çulhaoğlu, 2015). İnegöl'ün tarihi bir kırsal mahallesinde bir ekomüze projesi hayata geçirilebilir. Bu kapsamda, kırsal mahalle içinde geleneksel yaşamın izlerini yansıtan bir rota belirlenip, kırsal mahalle halkının aktif katılımıyla evlerin bir kısmı pansiyon, geleneksel üretim atölyesi, köy yaşamı sergi alanı gibi işlevler üstlenebilir. Böyle bir proje, UNESCO'nun Yaşayan İnsan Hazineleri programı ile de ilişkilendirilebilir; kırsal mahallelerde geleneksel zanaatları icra eden ustalar "yaşayan hazine" kabul edilerek desteklenebilir. Bu sayede kırsal miras nesilden nesle aktarılırken, kırsal mahallede ekonomik bir canlanma da sağlanmış olacaktır. Çalıştayda ayrıca kırsal bölgelerdeki inanç turizmi potansiyeline değinilmiştir. İnegöl ve çevresinde türbeler, yatırlar ve ziyaret yerleri mevcuttur. Örneğin, Ertuğrulgazi'nin silah arkadaşlarından Turgut Alp'in türbesi (İnegöl'ün Turgutalp kırsal mahallesinde) gibi manevi değer taşıyan mekanlar bulunmaktadır. Bu tür noktalar tanıtımları yapılarak ziyaretlere teşvik edilebilir. Ziyaretçiler için çevrede yöresel ürünlerin satıldığı küçük pazarlar kurulabilir. Bu da kırsal ekonomiye katkı sunar. Özetlemek gerekirse, kırsal yaşam ve sürdürülebilirlik başlığı altında ele alınan konular, İnegöl'ün kırsal mahallelerinin hem kültürel hem ekonomik anlamda yeniden canlandırılmasını hedeflemektedir. Tarım ve zanaat geleneklerinin sürdürülmesi, kırsal turizm yoluyla gelir elde edilmesi, eğitim ve altyapıyla yaşam standartlarının yükseltilmesi birbirini tamamlayan stratejilerdir. Türkiye genelinde kırsal kalkınma konusunda başarılı örnekler incelendiğinde (örneğin İzmir'in Seferihisar ilçesinin Cittaslow – sakin şehir kapsamındaki uygulamaları veya Ordu'nun Perşembe ilçesindeki organik tarım projeleri), yerel yönetim iradesi ve halkın katılımı ile kırsal

kalkınmanın mümkün olduğu görülmektedir (Büyükalaca, 2020). İnegöl de hem Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kırsal hizmetler programlarından daha da çok yararlanarak hem de kendi olanaklarını seferber ederek, kırsal mahallelerini sürdürülebilir geleceğin aktif birer parçası haline getirebilir. Bu süreçte, kırsal kültürel miras bir yük veya geçmiş kalıntısı olarak değil, aksine yenilikçi kalkınma için bir kaynak olarak görülmelidir. Nitekim UNESCO da kültürel mirasın korunması ile ekonomik kalkınmanın birbirini dışlamadığını, doğru politikalarla kültürel mirasın sürdürülebilir turizm yoluyla gelir getirici hale gelebileceğini vurgulamaktadır (UNESCO, 2018). İnegöl'ün vizyonu, "kırsal ile kentselin el ele geliştiği, kültürel mirasını koruyarak büyüyen bir şehir" şeklinde tanımlandığında, bu doğrultuda atılacak her adım uzun vadede meyvesini verecektir.

Gastronomi ve Yerel Mutfak

Yemek kültürü, bir yörenin kimliğini ve tarihini en canlı şekilde yansıtan somut olmayan kültürel miras unsurlarından biridir. Gastronomi ve yerel mutfak, sadece damak tadına hitap eden bir olgu olmanın ötesinde, toplumsal bellek, kültürel süreklilik ve ekonomik kalkınma boyutlarına sahiptir. UNESCO, gastronomiyi kültürel miras bağlamında ele alarak bazı ülkelerin geleneksel mutfak pratiklerini koruma altına almıştır. Örneğin, Akdeniz Diyeti, Fransız gastronomi yemeği veya Japon mutfağındaki washoku geleneği UNESCO tarafından insanlığın somut olmayan mirası listesine dahil edilmiştir. (UNESCO, 2010). Türkiye de geleneksel mutfak unsurlarını koruma ve tanıtma yönünde adımlar atmaktadır; 2011 yılında "Keşkek" yemeği, 2013'te "Türk Kahvesi" kültürü bu listeye Türkiye adına kaydedilmiştir (Ekici, 2016, s.22). Yerel mutfak mirasının korunması bir yandan kültürel çeşitliliği desteklerken, diğer yandan gastronomi turizmi aracılığıyla yerel ekonomilere katkı sunar. Nitekim son yıllarda dünyada "gastronomi turizmi" yükselen bir trend olmuş, şehirler ve bölgeler mutfaklarıyla markalaşmaya başlamıştır. (Özdemir, 2019). Türkiye'de de Gaziantep, Hatay ve Afyon gibi iller, UNESCO Yaratıcı Şehirler Ağına gastronomi alanında dahil olarak mutfak mirasını küresel vitrine taşımıştır. Bu illerde yemek kültürünün stratejik planlamayla ekonomiye

kazandırılması, benzer niteliklere sahip diğer kentler için model teşkil etmektedir. İnegöl denilince akla ilk gelen değerlerden biri İnegöl Köftesi'dir. İnegöl Köftesi, Osmanlı'nın son döneminde Bulgaristan'ın Pazarcık bölgesinden göç eden bir ustanın (Mustafa Efendi) tarifiyle yörede yaygınlaşmış, yıllar içinde ünü Türkiye çapına yayılan bir lezzet haline gelmiştir. Kendine has baharatsız ve ekmeksiz tarifi, dana-kuzu karışık eti ve pişirme tekniğiyle farklılaşan İnegöl köftesi, 2006 yılında Türk Patent ve Marka Kurumu tarafından coğrafi işaret tescili almıştır. Bu tescil, İnegöl Köftesi'nin belirli bir standartta üretilmesini ve adının korunmasını sağlar (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2006). Halen İnegöl'de birçok lokanta bu eşsiz köfteyi müşterilere sunmakta, ilçe ekonomisine ve tanınırlığına büyük katkı sağlamaktadır. İnegöl Köftesi, sadece bir yiyecek olmayıp kentin kültürel mirasının bir parçasıdır; kuşaktan kuşağa aktarılan bir ustalık bilgisini ve damak tadını temsil eder. Çalıştay kapsamında, İnegöl köftesinin bu miras boyutunun vurgulanarak korunması ve tanıtılması üzerinde durulmuştur. Öneriler arasında, her yıl düzenlenebilecek bir "İnegöl Gastronomi Festivali" ile köftenin yanı sıra yöresel yemeklerin sergilenmesi, pişirme yarışmaları ve tadım etkinlikleri yapılması bulunmaktadır. Böyle bir festival, tıpkı Adana'nın Kebap ve Şalgam Festivali veya Urfa'nın İsot Festivali gibi, İnegöl'ün marka değerini yükseltebilir. Yine köfte ile ilgili olarak, üretici esnafa yönelik hijyen, standart ve sunum eğitimlerinin belediye öncülüğünde verilmesi, kaliteyi koruma adına önemlidir. İnegöl mutfak kültürü köfteyle sınırlı değildir. Bursa ilinin genel gastronomik mirası içinde İnegöl'ün de katkıları vardır. Çalıştayda, İnegöl ve çevresindeki yöresel yemek tariflerinin derlenmesi ve tescillenmesi önerilmiştir. Bu kapsamda, saha araştırmaları yapılmakta olup daha da genişletilerek yaşlı neslin bildiği tarifler kayıt altına alınabilir; fotoğraf ve videolarla desteklenerek yapılması planlanan "İnegöl Yöresel Yemekler Kitabı" kısa zamanda hazırlanıp en geniş kitlelerin ulaşımına açılmalıdır. Ayrıca, bu tariflerin özgün isimleriyle birlikte tescili coğrafi işaret sürecine dahil edilebilir. Yöresel mutfak unsurlarının belgelenmesi, hem kültürel koruma sağlar hem de girişimcilere yeni ürün fikirleri sunar. Yerel mutfağın yaşatılması için bir diğer kilit

unsur, usta-çırak ilişkisi ile genç nesillere aktarımdır. Bugün İnegöl'de köfte ustaları ve tatlı ustaları bulunmaktadır; ancak bu ustaların bilgi ve becerilerinin gençlere aktarılması kendiliğinden gerçekleşmeyebilir. Bu noktada meslek liseleri ve halk eğitim kursları devreye girebilir. İnegöl'deki Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri bünyesinde yiyecek içecek hizmetleri alanı programları bulunmaktadır. Bu programlarda yöresel yemeklere özel modüllerin olması teşvik edilebilir. Örneğin, İnegöl Ticaret ve Sanayi Odası ile iş birliği yapılarak, köfte yapımı ya da geleneksel turşu, reçel yapımı konusunda sertifika programları düzenlenebilir. Bu hem gençlere iş imkânı sağlayacak hem de tariflerin standartlaşmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca, usta şefler ile workshoplar düzenlenerek, İnegöllü genç şeflerin geleneksel tatları modern yorumlarla birleştirmesi sağlanabilir. Gastronomi, aynı zamanda yaratıcı yeniliklere açık bir alandır; dolayısıyla İnegöl'ün geleneksel ürünlerinin inovatif sunumlarla restoran menülerine girmesi teşvik edilmelidir. Yerel mutfağın ekonomik katkı yaratmasının bir yolu da yöresel ürün satışının ve pazarlamasının desteklenmesidir. İnegöl'ün köylerinde kadınlar tarafından yapılan erişte, tarhana, salça, turşu gibi ürünler şehirde pazarlanırsa aile ekonomilerine katkı sunar. Bu amaçla belediyenin öncülüğünde köylü pazarı veya yöresel ürün satış noktaları kurulabilir. Nitekim İnegöl kent merkezinde haftanın belirli günlerinde kurulan pazarlar vardır; bunların bir bölümünün tamamen doğal ürünlere ayrılması ve burada köylü üreticilerin doğrudan tüketiciyle buluşması sağlanabilir. Ayrıca e-ticaret siteleri üzerinden İnegöl'e özgü ürünlerin (örneğin İnegöl köftesi, kurutulmuş meyveler, dağ çileği reçeli vb.) satışı için kooperatiflere eğitim ve lojistik destek daha da çok verilebilir. Örneğin, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin "Halkın Bakkalı" girişimi yerel kooperatif ürünlerini internetten satmaktadır; benzer bir modeli İnegöl Belediyesi de uygulayabilir. Bu sayede hem üretim canlanır hem de kentin gastronomik ünü ülke geneline yayılır. İnegöl mutfağının tanıtımında medya ve dijital platformların kullanımı da vurgulanmıştır. Birçok şehir, tanıtım videoları, belgeseller veya TV programları ile mutfak kültürünü öne çıkarmaktadır. Dijital mecralarda #İnegölKöftesi gibi etiketlerle kampanyalar

düzenlemek, influencer işbirlikleri yapmak da yeni nesil tanıtım araçları olarak düşünülebilir. Somut olmayan kültürel miras başlığında değerlendirilen gastronomi, aynı zamanda toplumun sosyal bağlarını da güçlendirir. İnegöl'de geleneksel olarak sürdürülen imece usulü pekmez kaynatma, yağmur duası yemeği, Ramazan iftarları gibi pratikler hem inanç hem paylaşım kültürünün parçasıdır. Bu geleneklerin sürdürülmesi, toplumun dayanışma ruhunu koruması açısından değerlidir. Çalıştayda, özellikle mahalle bazında ortak yemek etkinliklerinin teşvik edilmesi önerilmiştir. Örneğin, hasat sonunda yapılan şükür yemeği gibi adetlerin belediye desteğiyle devamı sağlanabilir. Bu tür etkinlikler genç kuşağın da katılımıyla gerçekleşirse kültürel süreklilik sağlanmış olur. Türkiye genelinden örneklerle kıyaslamak gerekirse, yerel mutfak mirasının ticarileştirilerek korunması konusunda başarılı modeller mevcuttur. Örneğin, Kayseri'de mantı ve sucuk gibi ürünler etrafında gelişen bir endüstri oluşmuş, pek çok işletme Kayseri mantısını dondurulmuş olarak ülke geneline pazarlamaya başlamıştır. Gaziantep'te baklava ustaları dünya çapında tanınmakta, yerel firmalar global markalara dönüşmektedir. Bu şehirlerin ortak özelliği, yerel yönetimlerin ve odaların mutfak kültürünü sahiplenip markalaşma sürecine destek vermesidir. (Özdemir, 2019). İnegöl de benzer şekilde, gastronomi alanında markalaşmak için adımlar atabilir. İnegöl Köftesi tanınan bir markadır; buna ek olarak İnegöl'ün adını taşıyan başka ürünler de geliştirilebilir. Örneğin, "İnegöl mantısı" veya "İnegöl böreği" gibi tarifler standart hale getirilip sunulabilir. Özetle, gastronomi ve yerel mutfak konusu, İnegöl'ün somut olmayan kültürel mirasını korurken aynı zamanda ekonomik canlılık yaratabilecek bir alandır. Çalıştayda dile getirilen öneriler doğrultusunda, İnegöl'ün mutfak mirası kayıt altına alınmalı, tanıtılmalı ve ticarileştirilerek sürdürülebilirliği sağlanmalıdır. UNESCO'nun da belirttiği gibi, gastronomik miras sadece bir beslenme unsuru değil, kültürel kimliğin taşıyıcısıdır ve toplumların yaratıcı çeşitliliğinin ifadesidir (UNESCO, 2010). Bu nedenle, İnegöl mutfağının özgün değerleri geleceğe aktarılırken küresel kültür içinde kaybolmasının önüne geçilecek, aksine küresel arenada yer bulmasına gayret edilecektir. İnegöl, bir sanayi kenti olmanın yanı sıra bir gastronomi

destinasyonu olma yolunda da daha çok ilerleyebilir; bu da kente çok yönlü bir gelişim sağlayacaktır.

Halk Sanatları ve Somut Olmayan Kültürel Miras

Somut olmayan kültürel miras, bir topluluğun kültürel kimliğini ve kolektif hafızasını yansıtan, nesilden nesile aktarılan uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ile bunlara ilişkin araçlar ve mekânları kapsar (UNESCO, 2003). Bu tanım içerisine halk edebiyatı (masallar, destanlar, atasözleri), halk müziği ve halk oyunları, gelenek ve görenekler, ritüeller, bayramlar, el sanatları becerileri gibi çok geniş bir yelpaze girmektedir. 21. yüzyılda hızla değişen yaşam koşulları ve küreselleşmenin etkisiyle, bu miras unsurları büyük bir dönüşüm ve hatta yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. UNESCO 2003 Sözleşmesi'nin temel amacı da "yaşatarak koruma" prensibi doğrultusunda bu mirasın devamlılığını sağlamaktır (Nalcıoğlu, 2018, s.18). Türkiye, sözleşmeye taraf olduktan sonra somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik akademik çalışmaları, envanter projelerini ve festivalleri artırmıştır. Örneğin, Kültür ve Turizm Bakanlığı bünyesinde il il halk kültürü envanterleri hazırlanmış; "Yaşayan İnsan Hazineleri" programıyla geleneksel sanat ustalarına unvanlar verilmiş; Kütahya çini ustaları, Karagöz sanatçıları gibi ustalar bu kapsamda onurlandırılmıştır. İnegöl'de somut olmayan kültürel miras unsurları, hem kentin hem de kırsal mahallelerin kültüründe yaşamaktadır. Çalıştayın Halk Sanatları ve Somut Olmayan Kültürel Miras masasında, İnegöl'ün kaybolmaya yüz tutmuş veya yeterince bilinmeyen kültürel değerleri tespit edilmiş ve bunların canlandırılması için somut öneriler geliştirilmiştir. Bu öneriler geniş bir yelpazeye yayılmakla birlikte, temelde üç ana odak noktası göze çarpmaktadır: Halk sanatları ve zanaatlarının sürdürülmesi, geleneksel çocuk oyunları ve eğlence kültürünün yaşatılması, sözlü tarih ve müzik mirasının derlenmesi. Bütün bu alanlarda başarılı bir çalışma yürütebilmek için ise öncelikle mevcutta yapılan çalışmalar ile birlikte daha da kapsamlı bir saha araştırması yapılması gerekliliği vurgulanmıştır. Saha çalışması, somut olmayan kültürel mirasın tespiti ve kayıt altına alınması için altın değerinde bir adımdır; çünkü

bu tür miras ancak kaynağında (köyde, mahallede, ailede) gözlem ve görüşmelerle belgelendirilebilir. Bu sebeple İnegöl Belediyesi'nin bünyesinde 2005 tarihinde kurulmuş olan Müze Koordinasyon Kurulu'nun ve 2019'da İnegöl Belediyesi Kültür Sosyal İşler Müdürlüğü'nün saha araştırma ekibinin bu alandaki çalışmaları desteklediği görülmektedir. İnegöl ve çevresinde yapılan bu çalışmaların daha da detaylandırılması adına farklı disiplinlerden de yararlanarak kapsamlı bir araştırma haline dönüştürülmesi son derece önemlidir.

Halk sanatları ve zanaatları, somut olmayan mirasın maddi kültürle kesiştiği bir alandır. İnegöl, bir sanayi kenti olmasına karşın geçmişte güçlü bir el sanatları geleneğine sahiptir. Özellikle ahşap oyma ve mobilya süsleme sanatı, İnegöl'ün modern mobilya endüstrisinin temellerini atmıştır denilebilir. Günümüzde de İnegöl'de bazı ustalar klasik tarz mobilya oymacılığı yapmaya devam etmektedir; ancak genç neslin bu zanaata ilgisi azalmıştır. Çalıştayda, geleneksel ahşap oymacılığı mirasının korunması için eğitim odaklı çalışmalar önerilmiştir. İNESMEK (İnegöl Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitim Kursları) bünyesinde verilen ahşap oymacılık ve kakma kurslarının aktif şekilde sürdürülmesi ve bu kurslardan yetişenlerin istihdamına yönelik teşvikler sağlanması bunlardan biridir. İnegöl Belediyesi tarafından, zanaatkarların bilgi ve becerilerinin, belgesel, film, atölye çalışması gibi farklı yöntemler ile kayıt altına alınmış ve arşivlenmiş olan dokümanların bu alanlarda çalışma yapacakların kullanımına açılmıştır. Ahşap sanatının yanı sıra dokumacılık (özellikle kilim ve heybe dokumacılığı) da İnegöl kırsalında geçmişte yaygın olduğu bilinmektedir. Günümüzde kaybolmaya yüz tutmuş yok denecek kadar azalan bu zanaat için, kırsal mahallelerde tezgâh kurma projeleri düşünülebilir. Yaşlı kuşaktan dokuma bilen kadınlar bir araya getirilerek gençlere öğretebilecekleri atölyeler düzenlenebilir. Bu noktada Bursa'da bulunan Uluumay Vakfı gibi kuruluşlardan uzman desteği alınması, geleneksel kıyafet, dokuma ve takıların tespitinde yardımcı olacaktır. Vakıf kurucusu Feyza Uluumay'ın ailesinin de İnegöl kökenli olduğu göz önüne alınırsa, İnegöl'ün köylerinden toplanacak etnografik

malzemenin sergilenmesi için müze ve vakıf iş birliği yapılabilir. Çalıştay raporunda yenilikçi bir proje önerisi olarak "Kültür Kumbarası" fikri ortaya atılmıştır. Bu proje, halkın elindeki eski kültürel eşyaların ve belgelerin atılmayıp bir merkezde toplanmasını amaçlamaktadır. Vatandaşların evlerinde "eski ve değersiz" görünen ancak kültürel tarih açısından kıymetli olabilecek objeler (örneğin, dedelerinden kalma bir cep saati, anneannelerinin giydiği geleneksel giysiler, eski fotoğraflar, el yazması mektuplar, el yapımı çocuk oyuncakları vb.) bu kumbara aracılığıyla bir araya getirilecektir. Belediyenin himayesinde kurulacak Kültür Kumbarası merkezi, gelen bağışları tasnif edip koruyacak, gerektiğinde restorasyonunu yapacak ve ileride bir müze kurulursa sergilenmek üzere hazırlayacaktır. Bu fikir, aslında toplumun geniş kesimini kültürel miras toplama sürecine dahil eden katılımcı bir müzecilik yaklaşımıdır. Fransa'da II. Dünya Savaşı sonrası birçok köyde "ehliyet, eski fotoğraf, mektup topla" kampanyaları ile yerel arşivler oluşturulmuş ve bugün tarih araştırmalarına kaynaklık etmektedir (Şahin, 2020). İnegöl de Kültür Kumbarası projesiyle benzer bir toplumsal hafıza arşivi kurabilir. Böyle bir merkezden toplanan obje ve belgeler, dijital ortama da aktarılarak araştırmacıların erişimine sunulabilir.

Somut olmayan kültürel mirasın önemli bir boyutu da sözlü edebiyat ve müzik mirasıdır. İnegöl bölgesinde zaman içinde derlenmiş folklorik hikâyeler, maniler ya da halk müziği kayıtları gibi çalışmalar mevcuttur. Ancak bu tarz çalışmalar daha da genişletilerek yapılmalıdır. Oysa ki çevre ilçelerde veya Bursa genelinde derlenen birçok türkü, mâni, halk hikâyesi bulunmaktadır. İnegöl'ün yerel musikisinde özellikle türküler ve halk ozanlarının eserleri dikkat çekicidir. Halk müziği araştırmacıları, İnegöl ve çevresinde söylenegelen bazı türküleri tespit etmişlerdir; örneğin "İnegöl'ün Düzlerine" veya "Hey Onbeşli" gibi türküler bu bölgenin ağız özelliklerini taşımaktadır (Vural, 2011, s.397). Unutulmaya yüz tutmuş türkülerin ve şiirlerin yaşayan hafızalardan derlenmesi ve stüdyo ortamında kayıt altına alınma işlemleri yapılmakta olup bu konudaki çalışmaların devamı ve daha da kapsamlı yapılması

önerilmiştir. Bu doğrultuda, İnegöl'de yaşayan ve halk müziği repertuarı geniş olan yaşlı kişilerle görüşmeler yapılabilir; onların bildiği yerel türkü sözleri ve ezgileri notaya alınıp ses kaydına alınabilir. Daha sonra bu kayıtlar bir albüm veya dijital arşiv şeklinde yayınlanabilir. Bu çalışma aynı zamanda genç kuşak müzisyenler için de bir kaynak olacaktır. Örneğin, İnegöllü genç bir sanatçı bu türkülerden esinlenerek modern düzenlemeler yapabilir, böylece yerel ezgiler tekrar popülerlik kazanabilir.

Çocuklar ve gençler, somut olmayan mirasın aktarılmasında son derece önemlidir. Bu nedenle çalıştayda, geleneksel çocuk oyunları ve oyuncakları konusuna özel vurgu yapılmıştır. Günümüzde dijital oyunların ve hazır oyuncakların egemenliği altında, geçmiş kuşakların sokakta oynadığı yaratıcı oyunlar neredeyse unutulmuştur. Oysa ki bu oyunlar sadece eğlence değil, aynı zamanda kültürel değerlerin ve dilin de taşıyıcısıdır. Metin Ekici'nin de belirttiği üzere, somut olmayan kültürel miras unsurlarının örgün ve yaygın eğitim alanlarında yeterli derecede yer almaması, kuşaklar arası aktarımı zorlaştırmaktadır (Ekici, 2016, s.22).

İnegöl'de geleneksel olarak oynanan yağ satarım bal satarım, körebe, uzun eşek, dokuz taş gibi oyunlar ile yöreye özgü tekerlemeler, ninniler Milli Eğitim Müdürlüğü ve İnegöl Belediyesi iş birliğinde daha fazla destekleyici etkinlikler yapılmalıdır. Çalıştayda sunulan somut bir öneri, İnegöl özelindeki geleneksel çocuk oyunlarının kural ve oynanış biçimlerinin proje bazlı araştırılıp Milli Eğitim müfredatına kazandırılması yönündedir. İnegöl İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, bu konuda pilot okullar seçerek belirli günlerde beden eğitimi veya oyun saatlerinde geleneksel oyunları uygulatabilir. Hatta bölgedeki eğitim fakülteleri ile iş birliği yapılarak "okullarda somut olmayan miras" temalı çalışmalar yürütülebilir. Ayrıca kentin parklarına ve oyun alanlarına, İnegöl'e özgü çocuk tekerlemelerinin yazılıp resmedildiği renkli tabelalar yerleştirilmesi de önerilmiştir. Bu sayede çocuklar oyun oynarken veya parkta gezinirken bu kültürel ifadelerle karşılaşacak, merak edip öğreneceklerdir. Geleneksel

oyuncaklar da kültürel mirasın parçasıdır. Plastik ve endüstriyel oyuncaklardan önceki dönemde, çocuklar genellikle kendi oyuncaklarını kendileri yaparlardı veya yerel ustalar basit malzemelerden oyuncaklar üretirdi. İnegöl'de yaşlı kuşakların hatıralarında yer eden oyuncaklardan biri "tüftüf" adı verilen, kamıştan ve küçük bez parçasından yapılan üflemeli bir oyuncaktır. Yine ağaç dallarından kılıç, bez bebek, çamurdan arabalar gibi pek çok yaratıcı oyuncak yapıldığı bilinmektedir. Bu oyuncakların unutulmaması ve yeni nesillere tanıtılması amacıyla atölye çalışmaları düzenlenebilir. Örneğin, belediyenin kültür merkezinde ebeveyn-çocuk atölyeleri yapılarak, dedelerinin oyuncaklarını torunlar yapıp deneyebilirler. Bu hem nesiller arası etkileşimi artıracak hem de çocuklarda tüketim yerine üretim kültürünü aşılayacaktır. Nitekim, UNESCO'nun mirası koruma yaklaşımı "yeniden üretim" yoluyla aktarmayı desteklemektedir – yani bir geleneği yaşatmanın en iyi yolu onu yaparak öğrenmektir (UNESCO, 2018). İnegöl'de de oyuncak yapımı, örgü bebek, sipsi, topaç gibi malzemelerin yapımı kurslara konu edilebilir.

İnegöl'ün somut olmayan kültürel mirasını canlandırmaya yönelik çalışmalarda, Bursa il geneliyle entegrasyon da göz önünde bulundurulmalıdır. Bursa, somut olmayan miras açısından Türkiye'nin önde gelen şehirlerindendir; Karagöz-Hacivat gölge oyunu, meddahlık, kılıç-kalkan gösterisi, çini ve ipekçilik gibi birçok unsur bu coğrafyada şekillenmiştir. Yerel araştırmacılar, eğitimciler, STK temsilcileri ve ilgili vatandaşlardan oluşacak bir İnegöl Kültür Kurulu düzenli aralıklarla toplanarak kentin somut ve somut olmayan mirası üzerine projeler geliştirebilir. Bu kurul, çalıştay sonrası önerilerin takibini yapmak, uygulamaya geçecek adımları ilgili kurumlarla koordine etmek açısından da işlevsel olacaktır.

Somut olmayan kültürel mirasın korunmasında modern teknolojilerin kullanımının da önemi büyüktür. Dijital arşivler, web siteleri, mobil uygulamalar aracılığıyla yerel miras unsurları çok daha geniş kitlelere ulaşabilir. İnegöl Belediyesi, ilçenin kültürel mirasına ilişkin çift dilli (Türkçe-İngilizce) bir web portalı oluşturabilir. Bu sitede İnegöl'ün gelenekleri, mutfağı, el sanatları, halk hikayeleri,

fotoğraflar ve videolarla birlikte sunulabilir. Ziyaretçiler, interaktif haritalar üzerinden İnegöl'deki kültürel ilgi noktalarını keşfedebilir. Ayrıca sosyal medyada gençlere yönelik yaratıcı içerikler (örneğin, İnegöl'e özgü bir tarihi olayı veya efsaneyi çizgi roman formatında anlatan paylaşımlar, ya da yerel kostümlerle yapılan fotoğraf yarışmaları) daha da çok düzenlenerek, kültürel mirasın genç kuşak tarafından benimsenmesi sağlanabilir.

Sonuç olarak, halk sanatları ve somut olmayan kültürel miras başlığı altında İnegöl'de tespit edilen hususlar, hem yerel düzeyde somut adımlar atılmasını gerektirmekte hem de ulusal/uluslararası iyi uygulama örnekleriyle desteklenmektedir. İnegöl'ün kültürel mirası zengin, ancak belgelenmesi ve koruma-altına alınması gereken birçok unsur barındırmaktadır. Modern yaşamın getirdiği değişimler karşısında bu değerlerin unutulmaması için eğitim, farkındalık ve katılımcı projeler kritik önem taşır. UNESCO'nun 2018 yılında yayımladığı somut olmayan mirasın eğitim yoluyla aktarımına dair rapor da, geleneksel bilgi ve becerilerin formal ve informal eğitim sistemlerine entegre edilmesinin altını çizmektedir (UNESCO, 2018). İnegöl'de de okuldan halka, aileden kurumsal yapıya kadar çok paydaşlı bir koruma seferberliği mümkün olabilir. Çalıştay, bu seferberlik için güçlü bir başlangıç noktası sağlamıştır. Şimdi önemli olan, buradaki önerileri hayata geçirecek irade ve kaynakların seferber edilmesidir. Böylece İnegöl, somut olmayan kültürel miras konusunda model oluşturabilecek bir ilçe haline gelebilir.

Sonuç

İnegöl Belediyesi Halk Bilimi Çalıştayı 2025 kapsamında ele alınan kentlilik bilinci ve kent estetiği, kırsal yaşam ve sürdürülebilirlik, gastronomi ve yerel mutfak ile halk sanatları ve somut olmayan kültürel miras başlıkları, bir kentin kültürel ve sosyal dokusunu bütüncül bir şekilde kavramamızı sağlamaktadır. Her bir başlık altında yapılan tartışmalar ve sunulan öneriler, aslında tek bir ortak amaca hizmet etmektedir: İnegöl'ün kültürel kimliğini koruyarak geleceğe taşımak ve bu süreçte kentin sosyal ve ekonomik

gelişimini desteklemek. Bu amaç, günümüz yerel yönetim anlayışında giderek önem kazanan sürdürülebilir kalkınma yaklaşımıyla da örtüşmektedir. Sürdürülebilir kalkınma, sadece fiziki altyapı veya ekonomik büyüme değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel sürdürülebilirlik demektir (Purvis, 2019). Kültürel mirasını koruyan ve onu canlı bir şekilde yaşatan şehirler, uzun vadede daha dirençli, yaratıcı ve çekim gücü yüksek şehirler olmaktadır. Çalıştay sonuçlarının analizi göstermiştir ki İnegöl' ün sahip olduğu zengin miras ögelerinin, modernleşme sürecinde bir kısmının yok olma riskine karşı önlemler alınmalıdır. Özellikle hızlı sanayileşme ve göç, kentsel kimlikte aşınmalara, kırsal kültürde kopuşlara ve bazı geleneklerin unutulmasına yol açmıştır. Ancak tespit edilen sorunlar, aynı zamanda fırsat alanlarını da işaret etmektedir. Örneğin, kent estetiğindeki eksiklikler belirgin olmakla birlikte, bunların giderilmesi için hem yerel dinamikler (örneğin güçlü bir mobilya sektörü varlığının kentsel tasarıma yönlendirilebilmesi gibi) hem de ulusal destek imkanları mevcuttur. Kırsal alanların boşalması olgusu yaşanmışsa da, bugün tersine bir akım yaratıp kırsal turizmi canlandırmak mümkün görünmektedir.

Gastronomik değerler ön planda olup, İnegöl mutfağı daha da fazla tanıtım ve markalaşma ile bir cazibe unsuru haline getirilebilir. Somut olmayan miras unsurları tek tek sayılmış ve bir kısmı unutulmaya yüz tutmuş olsa da, bunların derlenip dijital çağın imkanlarıyla yeni kuşaklara aktarılması zor değildir. Akademik bakış açısıyla değerlendirildiğinde, İnegöl'ün bu girişimi literatürdeki kavramlarla da örtüşmektedir. Kültürel sürdürülebilirlik kavramı, kalkınma politikalarına kültürel boyutun entegre edilmesini savunur (Soini & Birkeland, 2014). İnegöl çalıştayı, tam da bunu yapmaya çalışarak yerel kalkınma planlarına kültür eksenli öneriler getirmiştir. Yerel kalkınma literatüründe de son yıllarda "yerel değerlerin ekonomiye kazandırılması" önemli bir tema olup, kültür turizmi, yaratıcı endüstriler, gastronomi turizmi gibi alanlar vurgulanmaktadır (Riccardi, 2019). İnegöl'de gastronomi festivali önerisi, somut olmayan miras atölyeleri, kültür kumbarası projesi gibi fikirler bu yeni nesil yerel kalkınma araçlarıyla örtüşmektedir.

Ayrıca kent halkı ve hemşehrilik bilinci üzerine yazında, kente aidiyetin artırılmasının sosyal uyuma katkı sunduğu ve suç oranlarını bile düşürdüğü belirtilmektedir (Harvey, 2012; Keleş, 2012). İnegöl'ün hemşehrilik bilincini yükseltme çabaları, kentin huzur ve güvenliğine de daha çok dolaylı katkı sağlayacaktır. Bu yönleriyle bakıldığında, çalıştay önerilerinin uygulanması İnegöl'ü sosyal bilimler açısından da ilgi çekici bir "iyi uygulama" örneğine dönüştürebilir. UNESCO perspektifinden sonuçları ele alırsak, İnegöl'de planlananlar uluslararası kültürel miras koruma prensiplerine uygundur. UNESCO, somut olmayan kültürel mirası korurken toplumların katılımının ve farkındalık yaratmanın altını çizer (UNESCO, 2003). İnegöl Belediyesi Halk Bilimi Çalıştayı bizzat toplumu – değişik kesimlerden uzmanları ve vatandaşları – sürece katarak bu prensibin güzel bir uygulaması olmuştur. Bundan sonraki aşamada, örneğin "İnegöl'ün Somut Olmayan Kültürel Miras Envanteri" gibi bir yayının basılması veya kültürel miras etkinliklerinin daha da düzenli hale getirilmesi, UNESCO ilkeleriyle paralel adımlar olacaktır. Hatta ileride, İnegöl'e özgü bazı unsurlar (örneğin bir el sanatı ya da geleneksel bir tören) olgunlaştığında, ulusal envanter üzerinden UNESCO listelerine aday gösterilebilir. Bu da kentin uluslararası düzeyde tanınırlığını artıracaktır. Öte yandan, bu sürecin başarısı bazı kritik faktörlere bağlı olacaktır. Öncelikle, kurumsal kararlılık ve kaynak tahsisi gereklidir. Rapor boyunca önerilen projelerin hayata geçmesi için belediye bütçesinden pay ayrılması, gerekirse merkezi idare ve kalkınma ajanslarından fon aranması şarttır. İlgili birimlerin ve paydaş kurumların koordinasyon içinde çalışması gerekir. İkinci olarak, uzman desteği ve bilimsel yaklaşım vazgeçilmezdir. Yapılacak saha araştırmaları, derlemeler ve koruma uygulamalarında akademisyenler ve uzmanlar rehberlik etmelidir; aksi halde amatörce girişimler sürdürülebilir olmaz veya istenen kaliteyi yakalayamaz. Bu bakımdan, Bursa Uludağ Üniversitesi başta olmak üzere üniversitelerle işbirliği protokolleri yapılabilir. Üçüncü olarak, halkın katılımı ve benimsemesi en önemli unsurlardandır. Kültürel miras ancak onu taşıyan insanların gönüllü katılımıyla yaşayabilir. İnegöl halkının bu süreçte daha da aktif rol alması, örneğin bir kültürel

miras etkinliğine gönüllü olması, bir objesini bağışlaması, kurslara katılmaları teşvik edilmelidir. Bu amaçla bilinçlendirme kampanyaları, mahalle toplantıları, okullarda seminerler yapılabilir. Son olarak, atılan adımların izlenmesi ve değerlendirilmesi de gerekir. Bu raporda ortaya konan vizyon çerçevesinde bir eylem planı hazırlanıp, her yıl sonunda "neler yapıldı, neler eksik kaldı" şeklinde değerlendirmeler yapmak, süreci dinamik tutacaktır. Sonuç bölümünde altı çizilmesi gereken bir diğer husus, İnegöl örneğinin genellenebilirliği meselesidir. Türkiye'de İnegöl gibi sanayileşmiş ama aynı zamanda kültürel mirası barındıran orta büyüklükte birçok ilçe ve şehir bulunmaktadır (örneğin Kayseri'nin Develi'si, Kocaeli'nin Karamürsel'i, Konya'nın Akşehir'i vb.). İnegöl'de başarılı olacak bir model, diğer yerel yönetimler için de ilham kaynağı olabilir. Bu açıdan, İnegöl Belediyesi'nin kültürel miras odaklı çalışmalarını iyi belgelemesi ve paylaşması değerlidir. Örneğin, Marmara Belediyeler Birliği veya Tarihi Kentler Birliği gibi ağlar aracılığıyla deneyimler aktarılabilir, ortak projeler geliştirilebilir. Sonuç itibariyle, İnegöl Belediyesi Halk Bilimi Çalıştayı 2025'in genişletilmiş sonuç raporu, kentin kalkınmasında kültürün merkezi bir rol oynayabileceğini ortaya koymuştur. Kültürel mirasın korunması ile ekonomik gelişme ve toplumsal bütünleşme birbiriyle çelişen değil, aksine birbirini tamamlayan hedeflerdir. Kültür, bir kentin "ruhudur"; bu ruhu beslemek kenti diğerlerinden farklı ve özel kılar. İnegöl, mobilya sanayisi ve köftesi ile tanınan bir şehir olmaktan öteye geçip, zengin kültürel mirasıyla da anılan bir şehir haline gelebilir. Bu raporda sunulan vizyon ve öneriler, uzun soluklu bir çalışmanın başlangıcı niteliğindedir. Önümüzdeki dönemlerde bu çalıştaydaki konu başlıkları tek tek ele alınıp akademik yönden değerlendirilerek bu doğrultuda adımlar atılırsa, 2030'lara gelindiğinde İnegöl'ün kültürel mirasını koruma ve yaşatma konusunda örnek gösterilen bir şehir olması uzak bir ihtimal değildir. Böylece, geçmişin değerleri geleceğin inovasyonlarıyla buluşacak; geçmiş ile gelecek arasında kurulan köprü, İnegöl'ü daha da yaşanabilir, kimlikli ve sürdürülebilir bir kent kılacaktır.

KAYNAKÇA

Büyükalaca, O. (2020). Kırsal Kalkınmada Yerel Yönetimlerin Rolü: Seferihisar Örneği. İzmir: Ege Üniversitesi Yayınları.

CityPopulation. (2023). İnegöl (Bursa) Nüfusu 2022. Erişim: https://www.citypopulation.de/en/turkey/bursa/ineg%C3%B6l/

Ekici, M. (2016). Türkiye'de Somut Olmayan Kültürel Miras Çalışmalarına Ege'den Bir Bakış. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalıştayı Bildiri Kitabı, 18-25. İstanbul: İBB Yayınları.

Harvey, D. (2012). Asıl Mücadele Kent İçin (Çev. A. Hindi). İstanbul: Metis.

Karakaş, N. (2019). Tarım ve Kırsal Kalkınmada Çeşitlilik: Yerel Ürünlerin Ekonomik Değeri. Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi, 6(3), 391-402.

Kalkınma Atölyesi. (2021). Köy Yaşam Merkezleri Projesi Raporu. Ankara: Kalkınma Atölyesi Yayınları.

Keleş, R. (2012). Kentleşme Politikası (10. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.

Nalcıoğlu, Z. S. B. (2018). Somut Olmayan Kültürel Miras Müzeciliği. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Çalıştayı Bildiri Kitabı, 18-26. İstanbul: İBB Yayınları.

OECD. (2020). The Culture Fix: Creative People, Places and Industries. Paris: OECD Publishing.

Purvis, B. et al. (2019). Three Pillars of Sustainability: In Search of Conceptual Origins. Sustainability Science, 14(3), 681–695.

Riccardi, T. (2019). Cultural Heritage as Local Development Driver. Journal of Cultural Management, 5(2), 45-59.

Şahin, G. (2020). Kültürel Mirasın Finansmanı: Uluslararası Fonlar ve Türkiye Uygulamaları. KMKD Journal, 2(1), 50-66.

Soini, K., & Birkeland, I. (2014). Exploring the Scientific Discourse on Cultural Sustainability. Geoforum, 51, 213-223.

T.C. Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2019). On Birinci Kalkınma Planı 2019-2023. Ankara: Resmi Gazete (11.07.2019- Mükerrer).

Türk Patent ve Marka Kurumu. (2006). İnegöl Köftesi Coğrafi İşaret Tescil Belgesi. Ankara: TPE Yayınları.

UN (Birleşmiş Milletler). (2015). Sustainable Development Goals. Erişim: https://sdgs.un.org/goals

UNESCO. (2003). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi. Paris: UNESCO.

UNESCO. (2010). Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity: Gastronomic Traditions. Paris: UNESCO Publishing.

UNESCO. (2018). Basic Texts of the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage. Paris: UNESCO.

Vural, A. (2011). Türkülerin Toplumsal Hayatta Yeri ve Önemi. Türk Halk Müziği ve Kültürü Dergisi, 3(2), 395-402.

Yılmaz, E. (2018). Kent Estetiği ve Kimlik: Eskişehir Örneği. Planlama Dergisi, 28(1), 32-47.

İNEGÖL BELEDİYESİ

HALK BİLİMİ Çalıştayı 2025

Kemalpaşa Mah. Adnan Menderes Bulvarı No:1 İnegöl -BURSA
0224 715 10 10

www.inegol.bel.tr